

Koloveden kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma

Koloveden kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma

Översättning: Cajsa Rudbacka-Lax
Kansikuva: Iltakahvin keittoa Kolovedellä. Markus Sirkka.

© Metsähallitus 2010

ISSN 1796-2943
ISBN 978-952-446-793-3 (nidottu)
ISBN 978-952-446-794-0 (pdf)

100 kpl
Kopijyvä Oy, Jyväskylä 2010

KUVAILULEHTI

JULKAISIJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	2010
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	17.2.2010
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	5934/623/2009
SUOJELUALUETYYPPI/ SUOJELUOHJELMA	Kansallispuisto, Natura 2000-alue		
ALUEEN NIMI	Koloveden kansallispuisto		
NATURA 2000 -ALUEEN NIMI JA KOODI	Kolovesi–Vaaluvirta–Pyttyselkä FI0500001		
ALUEYKSIKKÖ	Etelä-Suomen luontopalvelut		
TEKIJÄ(T)	Metsähallitus		
JULKAISUN NIMI	Koloveden kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma		
TIIVISTELMÄ	<p>Tämä hoito- ja käyttösuunnitelma on tehty Savonlinnan kaupungissa sekä Heinäveden ja Enonkosken kunnissa sijaitsevalle Koloveden kansallispuiston alueelle. Suunnitelma toimii myös Koloveden–Vaaluvirran–Pyttyselän Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelmana. Natura-alue on pinta-alaltaan 7 986 ha. Tästä kansallispuistoon kuuluu noin 4 700 hehtaaria, muita suojeluun varattuja valtion maita suunnittelualueella on noin 900 hehtaaria. Osallistavaa suunnittelutapaa noudattaen laadittu suunnitelma ohjaa Metsähallituksen toimintaa Koloveden kansallispuiston hoidossa ja käytössä.</p> <p>Koloveden kansallispuiston tärkeimpiä suojelullisia arvoja ovat erämainen saaristoluonto maisemineen, edustavat ja monipuoliset vanhat metsät, saimaannorppa sekä rikas kulttuuriperintö.</p> <p>Suuri osa Koloveden kävijöistä kokee alueen erämaisena ja pitää alueen rauhallisuutta ja hiljaisuutta merkittävänä vetovoimatekijänä. Moottoriveneilykiellon sekä suojaisten ja jylhien kallio- maisemien ansiosta Koloveden suunnittelualue muodostaa yhden eteläisen Suomen parhaista melontaretkeilykohteista. Jääkauden muovaamat ruhjeiset kallioalueet ja kapeat selkävedet ovat ainutlaatuisia Suomen luonnossa. Eränkävynillä, luonnontuotteiden keräilyllä ja muulla virkistyskäytöllä on myös paikallisesti huomattavaa sosiaalista merkitystä.</p> <p>Koloveden kansallispuiston tärkein käyntikohte on maisemiltaan jylhä Ukonvuori, jossa sijaitsee myös toinen kansallispuiston alueen kallioalaluksista. Kolovesi tarjoaa erinomaiset retkeilymahdollisuudet melojille. Alueella on vesiteitse saavutettavissa 12 telttailualueutta ja tulentekopaikkaa.</p> <p>Hoito- ja käyttösuunnitelmassa sovitetaan kestävällä tavalla yhteen alueen luonnon- ja kulttuuriperinnön suojelu, ympäristökasvatus ja -opetus, tutkimustoiminta, virkistyskäyttö ja luontomatkailu sekä alueen muut käyttömuodot. Vyöhykejaon avulla toteutettava toimintojen ohjaaminen eri tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla on yksi tärkeimmistä keinoista ohjata kansallispuiston käyttöä.</p> <p>Koloveden kansallispuiston kävijämäärää pyritään hoito- ja käyttösuunnitelman ratkaisulla hallitusti lisäämään. Alueen herkät luontoarvot voidaan parhaiten huomioida kehittämällä matkailukäyttöä ja retkeilypalveluita erityisesti melontaretkeilyyn ja päiväpatikoinnin näkökulmasta. Vaajasalon eteläosan, Nahkiaissalon ja Kirkkorannan alueet käsittävälle virkistysvyöhykkeelle on mahdollista toteuttaa yli 10 km uutta polkureittiä.</p> <p>Ympärivuotisia liikkumiskieltoalueita supistetaan Vaajasalon osalta, mikä parantaa mm. alueen melontamahdollisuuksia. Virkistyskäyttöä ohjataan myös jatkossa siten, että alueen vetovoimatekijät hiljaisuus ja luonnontilaisuus säilyvät. Alueen käyttö painottuu myös jatkossa sulan veden aikaan, saimaannorpan pesimärauha turvataan talviaikaisten rajoitusvyöhykkeiden avulla.</p> <p>Suunnitelmassa esitettyjen kehittämistoimenpiteiden ansiosta Koloveden kansallispuiston vetovoiman matkailukohteena odotetaan kasvavan, mikä lisää myös alueen paikallistaloudellista vaikuttavuutta. Erityisesti päiväpatikointimahdollisuuksien paranemisen ennakoidaan lisäävän kävijöiden viipymää matkailualueella, mikä puolestaan kasvattaa lähialueella majoituksen ja muiden palvelujen kysyntää.</p>		
AVAINSANAT	Koloveden kansallispuisto, erämaisuus, vanhat metsät, saimaannorppa, melonta, luontomatkailu		
MUUT TIEDOT	Suunnitelman on kirjoittanut Arto Vilén.		
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 76		
ISSN	1796-2943	ISBN (NIDOTTU)	978-952-446-793-3
		ISBN (PDF)	978-952-446-794-0
SIVUMÄÄRÄ	87 s.	KIELI	suomi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINOPAIKKA	Kopijyvä Oy
JAKAJA	Metsähallitus, luontopalvelut	HINTA	10 euroa

PRESENTATIONSBLAD

UTGIVARE	Forststyrelsen	UTGIVNINGSDATUM	2010
UPPDRAGSGIVARE	Forststyrelsen	DATUM FÖR GODKÄNNANDE	17.2.2010
SEKRETESSGRAD	Offentlig	DIARIENUMMER	5934/623/2009
TYP AV SKYDDSSOMRÅDE/SKYDDSPROGRAM	Nationalpark, Natura 2000-område		
OMRÅDETS NAMN	Kolovesi nationalpark		
NATURA 2000 -OMRÅDETS NAMN OCH KOD	Kolovesi–Vaaluvirta–Pyttyselkä FI0500001		
REGIONENHET	Södra Finlands naturtjänster		
FÖRFATTARE	Forststyrelsen		
PUBLIKATION	Skötsel- och användningsplan för Kolovesi nationalpark		
SAMMANDRAG	<p>Den här skötsel- och användningsplanen har utarbetats för nationalparksområdet Kolovesi som ligger i staden Nyslott samt kommunerna Heinävesi och Enonkoski. Planen fungerar även som skötsel- och användningsplan för Natura 2000-området Kolovesi–Vaaluvirta–Pyttyselkä. Natura-områdets areal är 7986 ha. Härav hör ca 4700 ha till nationalparken, övriga skyddade statsmarker på planeringsområdet utgör ca 900 ha. Planen, som utarbetats enligt principen om deltagande planering, styr Forststyrelsens verksamhet när det gäller skötseln och användningen av Kolovesi nationalpark.</p> <p>De mest betydelsefulla skyddsvärdena hos Kolovesi nationalpark utgörs av den ödemarksbetonade skärgårdsnaturen med dess landskap, de representativa och mångsidiga gamla skogarna, saimenvikaren samt det rika kulturarvet.</p> <p>En stor del av besökarna i Kolovesi upplever området som ödemarksaktigt och anser att tystnaden och lugnet på området utgör en betydelsefull attraktionsfaktor. Eftersom man förbjudit motorbåtar och tack vare de vackra klipplandskapen utgör Kolovesis planeringsområde ett av de bästa paddlingsställena i södra Finland. De av istiden formade klippområdena med sina krosszoner och smala öppna fjärdar är enastående element i Finlands natur. Vandring, insamling av naturprodukter och övrig rekreation har social betydelse som syns även lokalt.</p> <p>Det viktigaste besöksobjektet i Kolovesi nationalpark är det storslagna Ukkovuori, där även den ena av nationalparkens klippmålningar finns. Kolovesi erbjuder utmärkta utfärdsmöjligheter för paddlare. På området finns 12 tältområden och eldplatser som kan nå vattenvägen.</p> <p>Skötsel- och användningsplanen samordnar på ett hållbart sätt skydd av områdets natur- och kulturarv, miljöfostran och -undervisning, forskningsverksamhet, rekreation och naturturism samt områdets övriga användningsformer. De olika syften med verksamheten styrs ändamålsenligt med hjälp av zonindelningen, vilken utgör ett av de viktigaste sätten att styra användningen av nationalparken.</p> <p>Med hjälp av skötsel- och användningsplanens lösningar strävar man efter att på ett behärskat sätt utöka antalet besökare i Kolovesi nationalpark. Områdets ömtåliga naturvärden uppmärksammas bäst genom att turismen och utfärdsservicen utvecklas i synnerhet med avseende på paddelutfärder och dagsvandringar. Inom rekreationszonen, som omfattar Vaajasalos södra del, Nahkiaissalo och Kirkkoranta, är det möjligt att förverkliga 10 km nya stigar.</p> <p>Områdena där rörelseförbud gäller året om kommer att inskränkas för Vaajasalos del, vilket kommer att förbättra bl.a. paddlingsmöjligheterna inom området. Rekreationen styrs även i fortsättningen så att områdets attraktionsfaktorer, tystnaden och det naturtillståndet, bevaras. Användningen av området kommer även i fortsättningen att koncentreras till tiden med öppet vatten, saimenvikarens möjligheter att bygga bon och föda sina kutar i lugn och ro tryggas med hjälp av begränsningszoner vintertid.</p> <p>Tack vare de utvecklingsåtgärder som presenteras i planen förväntar man sig att Kolovesi nationalparks dragningskraft som turistmål kommer att växa, vilket ökar även inverkan på den lokala ekonomin. I synnerhet förbättrade möjligheter till dagsvandringar förväntas få besökarna att stanna längre på turistområdet, vilket i sin tur ökar efterfrågan på inkvartering och övrig service inom närområdet.</p>		
NYCKELORD	Kolovesi nationalpark, ödemarksnatur, gamla skogar, saimenvikaren, paddling, naturturism		
ANDRA UPPGIFTER	Skötsel- och användningsplanen har skrivits av Arto Vilén.		
SERIENS NAMN OCH NUMMER	Metsähallituksen luonnonuojelujulkaisuja. Sarja C 76		
ISSN	1796-2943	ISBN (HÄFTAD)	978-952-446-793-3
		ISBN (PDF)	978-952-446-794-0
SIDANTAL	87 s.	SPRÅK	finska
FÖRLAG	Forststyrelsen	TRYCKERI	Kopijyvä Oy
DISTRIBUTION	Forststyrelsen, naturtjänster	PRIS	10 euro

Sisällys

1 Johdanto	7
ALUEEN LUONTO JA TÄHÄNASTINEN KÄYTTÖ	11
2 Luonto, historia ja nykyinen käyttö	11
2.1 Yleiskuvaus.....	11
2.1.1 Metsät.....	11
2.1.2 Suot.....	13
2.2 Geologia ja geomorfologia.....	14
2.3 Vesistöt	15
2.4 Natura-luontotyypit.....	15
2.5 Lajisto	18
2.5.1 Nisäkkäät.....	18
2.5.2 Hyönteiset.....	20
2.5.3 Linnut.....	21
2.5.4 Käävät.....	21
2.6 Historia.....	22
2.6.1 Perustamishistoria.....	22
2.6.2 Kulttuuriperintö.....	23
2.7 Nykyinen käyttö.....	28
2.8 Aikaisemman suunnitelman toteutuminen.....	29
2.9 Maankäyttöanalyysi	29
2.10 Yhteenvedo tärkeimmistä arvoista suojelun ja käytön kannalta.....	30
HOITO JA KÄYTTÖ	31
3 Hoidon ja käytön tavoitteet	31
3.1 Rantojen suojeluohjelman tavoitteet.....	31
3.2 Kansallispuiston tavoitteet	31
3.3 Natura 2000 -verkoston tavoitteet ja toteutustavat	32
3.4 Yhteenvedo tavoitteista.....	33
4 Vyöhykealuejako	34
5 Luonto- ja kulttuuriarvot	36
5.1 Luonnonsuojelu ja -hoito	36
5.1.1 Nykytila.....	36
5.1.2 Tavoitteet	36
5.1.3 Toimenpiteet	37
5.1.4 Seuranta.....	39
5.2 Kulttuuriperinnön suojelu ja hoito	40
5.2.1 Nykytila.....	40
5.2.2 Tavoitteet	41
5.2.3 Toimenpiteet ja seuranta	41
6 Luonnon virkistyskäyttö ja luontomatkailu	42
6.1 Retkeily ja muu luonnon virkistyskäyttö	42
6.1.1 Nykytila.....	42
6.1.2 Tavoitteet ja toimenpiteet	42
6.1.3 Seuranta.....	45

6.2	Opastusviestintä ja ympäristökasvatus.....	47
6.3	Matkailun yritystoiminta.....	49
6.3.1	Nykytila.....	49
6.3.2	Tavoitteet, toimenpiteet ja seuranta	51
6.4	Palvelurakenteiden huolto.....	52
7	Tutkimus	52
8	Muu käyttö.....	53
8.1	Marjastus ja sienestys	53
8.2	Kalastus.....	53
8.3	Metsästys.....	54
8.4	Puuston käyttö.....	54
8.5	Maastoliikenne ja muu liikkuminen.....	55
9	Toimenpidesuunnitelmat	56
	HALLINTO JA TOTEUTUKSEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET	57
10	Käytön ohjaus, sopimukset, järjestyssääntö ja laajentaminen	57
10.1	Käytön ohjaus.....	57
10.2	Sopimukset.....	57
10.3	Järjestyssääntö.....	57
10.4	Ympäroivä maankäyttö ja laajentaminen	58
11	Turvallisuus ja pelastustoiminta.....	59
12	Valvonta	59
13	Yhteistyö.....	59
14	Resurssit ja aikataulu.....	60
15	Suunnitelman vaikutusten arviointi	61
15.1	Ekologiset vaikutukset ja vaikutukset Natura 2000 -alueen suojeluperusteisiin.....	61
15.2	Sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset	63
	Lähteet.....	65
	Liitteet	69
	Liite 1 Koloveden suunnittelualan maankäyttöanalyysitaulukko	69
	Liite 2 Lausuntoyhteenveto	70
	Liite 3 Ympäristöministeriön vahvistuskirje	86

1 Johdanto

Suunnittelun perusta

Luonnonsuojelulain (1096/1996) säädetään, että kansallispuistoille on laadittava hoito- ja käyttösuunnitelma, jossa määritellään toimenpiteet puiston perustamistavoitteiden toteuttamiseksi. Natura 2000 -verkostoon kuuluville alueille on lisäksi tarvittaessa laadittava käyttösuunnitelma, jolla turvataan luontodirektiivin (92/43/ETY) tavoitteet, eli luonnon monimuotoisuuden suojeleminen ja suotuisen suojelutason saavuttaminen. Hoito- ja käyttösuunnitelma on alueen haltijan oman toiminnan suunnitelma. Kansallispuiston muita käyttäjiä koskevat rajoitukset annetaan luonnonsuojelulain mukaisella järjestyssäännöllä. Etelä-Savon Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelmassa (Ustinov 2006) Kolovesi–Vaaluvirta–Pyttyselän Natura-alue on määritelty kiireelliseksi suunnittelukohteeksi. Alueella on tarvetta ohjata matkailua ja muuta virkistyskäyttöä, hoitaa luontotyyppisiä ja edistää lajisuojelua.

Suunnittelualue

Koloveden kansallispuisto sijaitsee Enonkosken, Heinäveden ja Savonlinnan kuntien alueella Etelä-Savossa (kuva 1). Alue on perustettu vuonna 1990 annetulla lailla (167/1990) Saimaan saaristolunnon, saimaannorpan elinympäristön ja Etelä-Suomen metsäluonnon suojelemiseksi. Kansallispuiston pinta-ala on vireillä olevan laajennuksen jälkeen 5 644 ha. Tämä hoito- ja käyttösuunnitelma toimii soveltuvilta osin myös ohjeena Kolovesi–Vaaluvirta–Pyttyselkä (FI 0500001) Natura-alueen hoidossa ja käytössä, ja on näin ollen luontodirektiivin tarkoittama Natura-alueen käyttösuunnitelma. Natura-alueen pinta-ala on 7 986 ha. Natura-alueen pääasiallisena toteutuskeinona on luonnonsuojelulaki (1096/1996) maa-alueilla sekä maastoliikennelaki (1710/1995), vesiliikennelaki (463/1996), kalastuslaki (286/1982) ja sopimus vesialueilla. Pienellä osalla maa-alueita Naturan toteutuksessa sovelletaan metsälakia (1093/1996). Natura-alueen ydinosan muodostaa Koloveden kansallispuisto; valtaosa kansallispuiston ulkopuolisesta, Natura-rajaukseen sisältyvästä alueesta kuuluu rantojen suojeluohjelmaan. Koloveden kansallispuistosta annettua lakia (167/1990) sovelletaan käytäntöön Koloveden kansallispuistosta annetun asetuksen (168/1990) ja vuonna 2004 laaditun järjestyssäännön avulla.

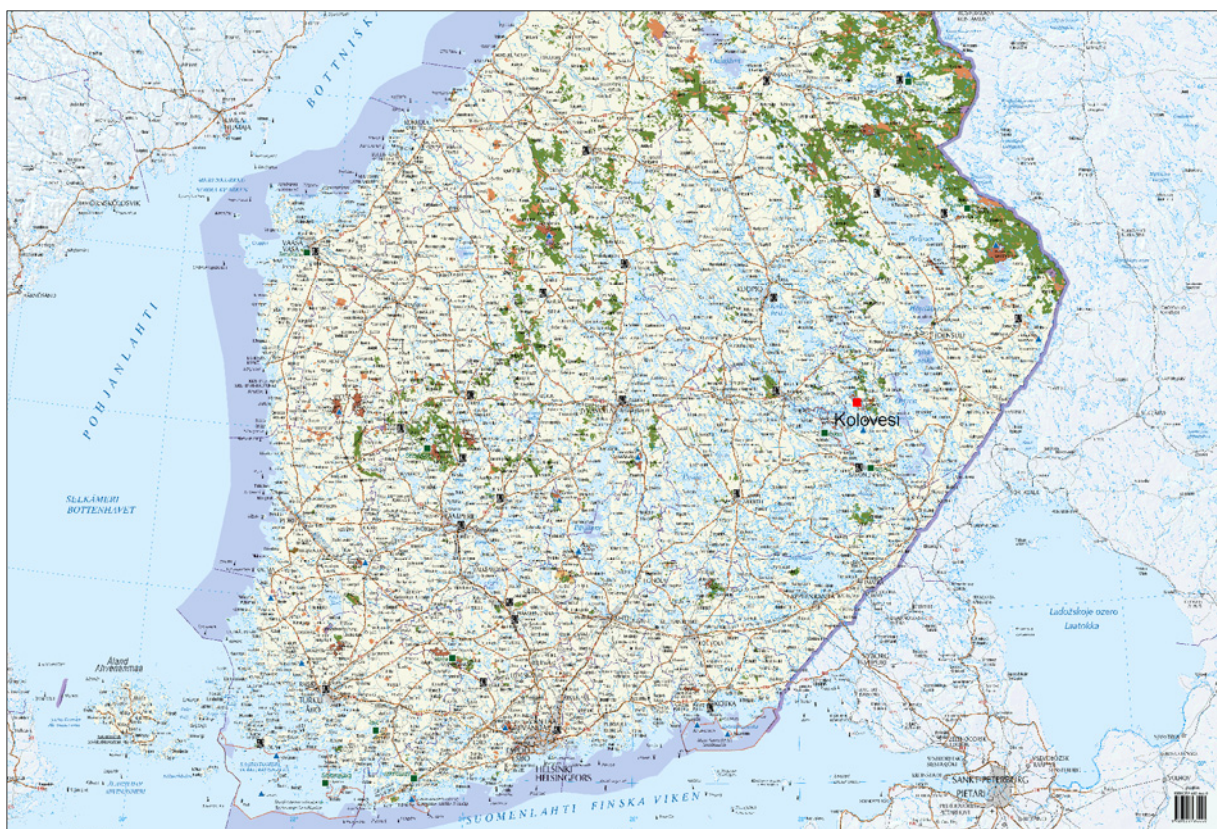
Suunnittelualueen sisällä on noin 500 ha yksityisiä maa-alueita, joista noin 70 ha on yksityistä suojelualuetta. Lisäksi alueella on kaksi valtion omistuksessa olevaa yksityistä suojelualuetta, yhteispinta-alaltaan noin 9 ha. Tällä suunnitelmalla ei ole oikeusvaikutuksia yksityismaihin tai yksityisiin suojelualueisiin. Suunnitelman periaatteet astuvat voimaan näillä alueilla, jos alueita päätyy valtion hallintaan tai alueiden käytöstä sovitaan erikseen maanomistajan kanssa. Yksityismaat ja niiden käyttö on huomioitu valtion alueiden luonnonsuojelua ja virkistyskäyttöä koskevis- sa ratkaisuis- sa. Suunnitelmassa on otettu huomioon myös suunnittelualueen ulkopuoliset alueet niiltä osin, kuin alueilla tai niillä harjoitettavilla toiminnoilla voi olla vaikutuksia suunnittelu- alueeseen. Näitä ovat esimerkiksi ympäröivät valtion metsätalousalueet, virkistyskäytön ja luonto- matkailun kannalta keskeiset väylät, reitit ja vesillelaskupaikat, lähiseudun suojelutarkoituksiin hankitut alueet sekä tiedossa olevat rakennushankkeet. (kuva 2)

Kaavat

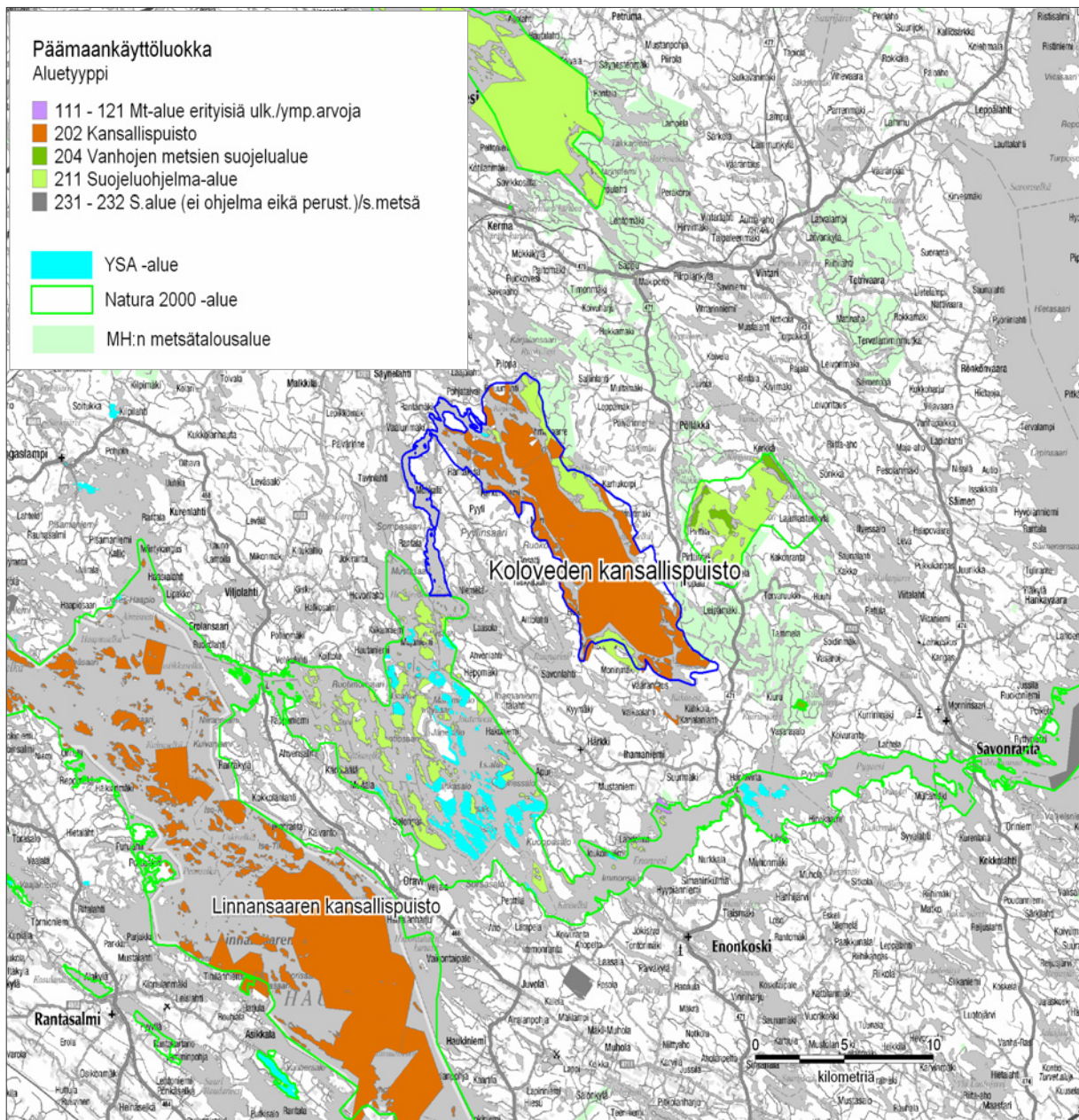
Etelä-Savon seutukaavassa (Etelä-Savon maakuntaliitto 2001) Natura-alue on osoitettu pääasiassa luonnonsuojelualueeksi (SL). Osa rantojen suojeluohjelmaan kuuluvasta alueesta on merkitty maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M). Käköveden eteläpuolinen osa kansallispuistosta on osoitettu seutukaavassa virkistysalueeksi, joka on varattu pääasiassa tehokasta retkeilytoimintaa varten. Mäntysalon vanha metsäkämpä on osoitettu kaavassa rakennussuojelukohteeksi sekä Vierunvuoren ja Havukkavuoren kalliomaalaukset muinaismuistolainsäädännön nojalla rauhoitettuihin suojelualueiksi. Seutukaavan linjaukset otetaan huomioon hoito- ja käyttösuunnitelmassa.

Osin vanhentuneen seutukaavan korvaa valmisteilla oleva Etelä-Savon maakuntakaava, jonka maakuntavaltuusto hyväksyi 29.5.2009 ja päätti alistaa ympäristöministeriön vahvistettavaksi. Koko alue kuuluu maakuntakaavassa vesistömatkailun kehittämissuositukseen, johon kohdistuu ylimaakunnallisia järvimatkailun kehittämismahdollisuuksia sekä maakunnallisesti ja seudullisesti tärkeitä kehittämistarpeita. Kaavaselostuksessa mainitaan kehittämissuosituksena, että vyöhykkeellä sijaitseville luonnonsuojelualueille tulee laatia hoito- ja käyttösuunnitelmat.

Vahvistamisen jälkeen tämä suunnitelma korvaa Koloveden kansallispuiston runkosuunnitelman vuodelta 1993 (Metsähallitus 1993).

Kuva 1. Koloveden suunnittelualan sijainti. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MLL/08, © Suomen ympäristökeskus 2008.

Kuva 2. Koloveden suunnittelualan ja lähialueiden maankäyttö. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MLL/08, © Suomen ympäristökeskus 2008.

Suunnittelun organisointi, toteutus ja osallistaminen

Hoito- ja käyttösuunnitelman laati Metsähallituksen Etelä-Suomen luontopalvelut ja sen kirjoitti Arto Vilén. Suunnittelutyötä varten perustettiin projektiryhmä, johon kuuluivat Metsähallituksesta lisäksi Jouni Koskela, Laura Lehtonen, Anne Pyykönen ja Tuula Kurikka. Suunnitteluun osallistui myös muita Metsähallituksen Etelä-Suomen luontopalvelujen työntekijöitä.

Suunnittelutyön tueksi ja keskeisten sidosryhmien osallistamiseksi suunnitteluun perustettiin yhteistyöryhmä, jonka kokoonpano oli seuraava: Aarno Happonen (kunnanhallituksen pj, Heinäveden kunta), Juha Pentikäinen (kunnanvaltuutettu, Heinäveden kunta), Juha Hirvonen (kunnanvaltuuston pj, Savonrannan kunta), Risto Huttunen (rakennusmestari, Enonkosken kunta), Ilpo Henttinen (rakennustarkastaja, Varkauden kaupunki), Merja Koivula-Laukka (toimialapäällikkö, Rantasalmen kunta), Risto Aalto (yleiskaavainsinööri, Savonlinnan kaupunki), Esko Mielikäinen (kaupunginvaltuutettu, Savonlinnan kaupunki), Jouko Tynkkynen (kunnanvaltuutettu, Punkaharjun kunta), Hannu Auvinen (kunnanhallituksen pj, Sulkavan kunta), Ari Hölsä (kunnanvaltuutettu, Sulkavan kunta), Alice Virtanen / Paavo Nykänen (Etelä-Savon ympäristökeskus), Leila Suvantola (Etelä-Savon luonnonsuojelupiiri) ja Marie Louise Fant (Saimaan Sydän). Yhteistyöryhmän sihteerinä toimi Arto Vilén ja puheenjohtajana Teppo Loikkanen Etelä-Suomen luontopalveluista. Yhteistyöryhmä kokoontui suunnittelun aikana neljä kertaa.

Suunnittelun kuluessa vuosina 2006–2009 järjestettiin kahdeksan avointa yleisötilaisuutta Rantasalmella, Savonlinnassa, Enonkoskella ja Heinävedellä. Tilaisuuksiin osallistui yhteensä 210 henkilöä. Lisäksi suunnittelun aikana osallistuttiin useisiin luontomatkailun yhteistyötilaisuuksiin ja kerättiin suunnittelun kannalta arvokasta tietoa yrityskyselyillä. Osallistamisesta, yleisötilaisuuksista ja yhteistyöryhmän kokouksista laadittiin muistiot, jotka tallennettiin Metsähallituksen asianhallintajärjestelmään. Saatu palaute oli suunnittelun kannalta arvokasta ja voitiin huomioida suurelta osin suunnitelman sisällössä. Tavoitteiden määrittelyssä on otettu huomioon sidosryhmiltä yleisötilaisuuksissa ja luontomatkailuyrittäjiltä yrityskyselyyn palautteena saadut kommentit. Suunnitelmasta saatujen lausuntojen yhteenveto on liitteenä 2.

Suunnitelman hyväksymis- ja vahvistamistiedot

Kansallispuiston osalta hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistaa ympäristöministeriö (Liite 3), ja sikäli kuin kansallispuistoon liitetään uusia alueita, myös niillä noudatetaan tätä suunnitelmaa. Natura 2000 -alueeseen kuuluvien yksityisten maa- ja vesialueiden osalta ei esitetä alueen haltijaa sitovia toimia, joten viranomaiset eivät vahvista suunnitelmaa niiden osalta.

ALUEEN LUONTO JA TÄHÄNASTINEN KÄYTTÖ

2 Luonto, historia ja nykyinen käyttö

2.1 Yleiskuvaus

Ihminen on liikkunut Kolovedellä jo tuhansia vuosia sitten. Kivikautisesta kulttuurista kertovat kalliomaalaukset sekä kansallispuiston lähistöltä löydetyt kivikautiset asuinpaikat. Muinaisia ihmisiä ovat Kolovedelle houkuttelleet hyvät riistamaat ja vesireitit; nykyajan retkeilijää viehättävät alueen erämainen luonne, jylhät maisemat ja hiljaisuus. Aluetta voi hyvällä syyllä kutsua melojan paratiisiksi. Vaikka se on ollut pääosiltaan metsätalouskäytössä, on vaikeakulkuisissa osissa – kuten kallionlaeilla, jyrkänteiden liepeillä ja louhikoissa – metsiä, jotka ovat jääneet täysin metsätalouskäytön ulkopuolelle. Metsistä suurin osa on yli satavuotiaita. Kolovesi edustaa-kin kokonaisuutena eteläsuomalaista metsäluontoa parhaimmillaan.

Kolovesi on Saimaan päävirtaamasta erillään oleva latvavesi, joka koostuu Suur-Saimaalle harvinaisesta, korkokovaltaan suuresti vaihtelevasta saaristoalueesta kapeine salmineen ja lahtineen. Myös alueen selkävedet ovat kapeita. Vesi on Kolovedellä karua ja laadultaan erinomaista. Rannat ovat lähes kauttaaltaan kalliorantoja. Kansallispuiston kokonaisuutena erämaista vaikutelmaa korostavat korkeimmillaan yli 50 m järvenpinnan yläpuolelle nousevat kalliojyrkänteet.

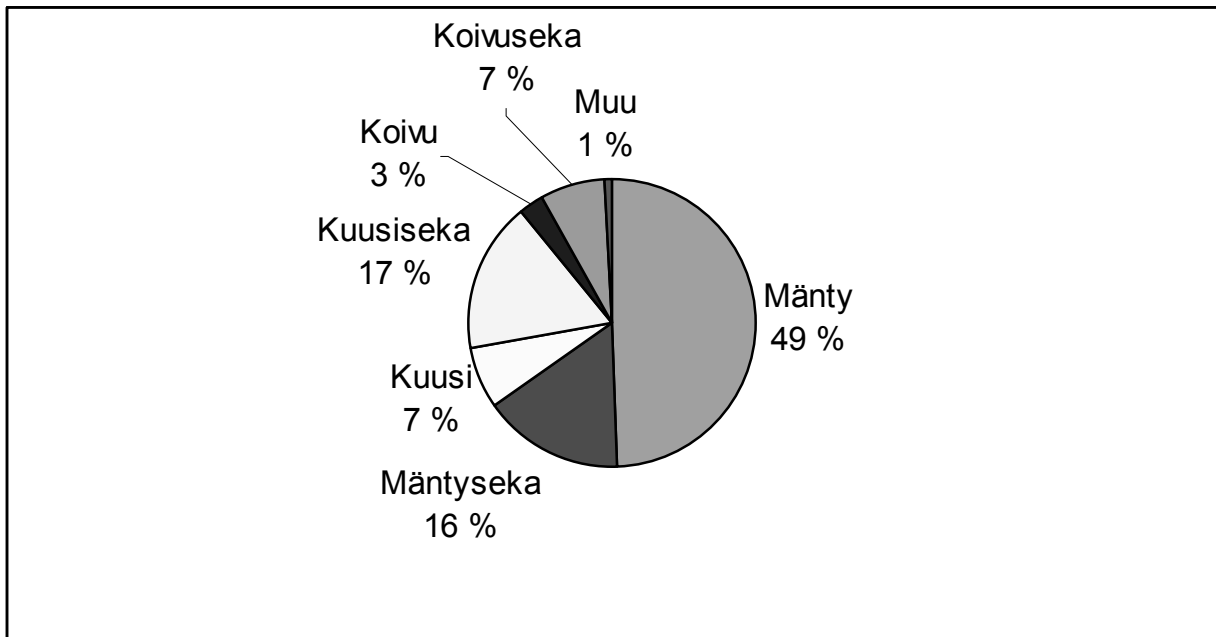
2.1.1 Metsät

Koloveden kansallispuisto kuuluu eteläboreaaliseen kasvillisuusvyöhykkeeseen (Ahti ym. 1968). Alueelle on tyypillistä vaihteleva topografia ja sen luoma mosaiikkimainen metsäkuva. Kallioisilla paikoilla kasvaa valoisia männiköitä, ja kallioiden välisissä notkelmissa tuoreita ja lehtomaisia kankaita sekä reheviä korpia. (taulukko 1)

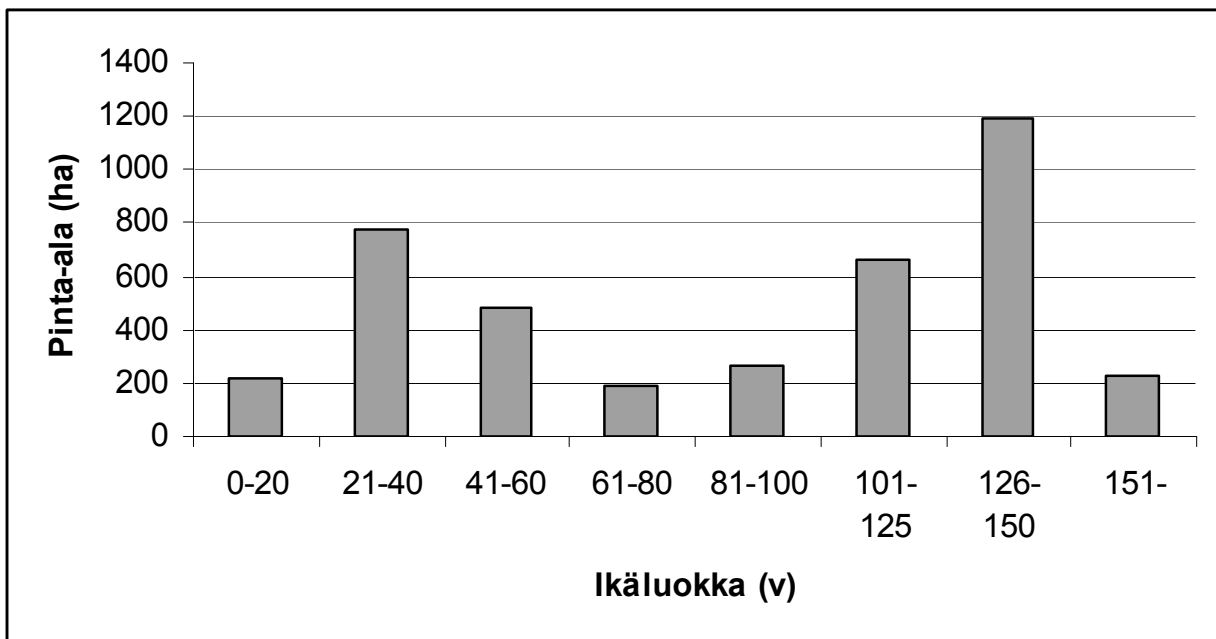
Taulukko 1. Koloveden suunnittelualueen pääryhmien pinta-alat ja suhteelliset osuudet kokonaispinta-alasta.

Pääryhmä	Pinta-ala ha	Osuus %
Metsämaa	4 008	94
Kitumaa	162	4
Joutomaa	69	2
Tiet	9	<1
Varastoalueet	0	<1
Rakennettu maa	3	<1
Linjat	2	<1
Yhteensä	4 253	100

Koloveden kansallispuiston maisemaa hallitsevat mäntymetsät, joita on pinta-alaltaan noin puolet metsistä. Mänty- ja kuusisekametsiä on suunnittelualueella kumpiakin noin 15 % metsien pinta-alasta. Koivu- ja koivusekametsiä on yhteensä noin 10 % metsäpinta-alasta. Metsien puulajirakenne on muotoutunut aikojen kuluessa perinteisten maankäyttömuotojen – kuten kaski- ja niittytalouden – sekä metsänhoidon myötä. Alueella on paljon myös puustorakenteeltaan monipuolisia luonnontilaisen kaltaisia metsiä. Useilla kuvioilla on runsaasti lahoppua, ja elävä puusto on rakenteeltaan kerroksellista – mikä on tyypillistä varttuneille, pitkään käsittelemättä olleille metsille. (kuvat 3 ja 4)

Kuva 3. Puulajivaltaisuus Koloveden suunnittelualueella. Metsikkö määritellään yhden puulajin metsiköksi, kun ko. puulajin osuus valtapuuston kokonaistilavuudesta on yli 80 %.

Kuva 4. Metsämaan ikäluokkajakauma Koloveden suunnittelualueella.

Järvi-Suomen alueelle tyypillisesti soita on suunnittelualueella vähän. Suot ovat kapeita korpijuotteja tai pienialaisia rämepainanteita kallioiden välissä. Alueen pääasiassa erämaiselle metsäluonnolle ja -kasvillisuudelle vastapainon muodostavat kulttuuriympäristöt, Huhtiniemen entisen metsänvartijatilan ja Mäntysalon kämpän pihapiirit.

Puistossa kasvaa mäntymetsiä kuivien ja kuivahkojen kankaiden lisäksi myös kalliopaljastumilla ja ohuen moreenikerroksen peittämällä kallioilla. Kuivahkoilla kankailla kasvaa vallitsevien lajien mustikan ja puolukan lisäksi kanervaa, variksenmarjaa, riidenliekoa ja keltaliekoa. Tyypillisimpiä heiniä ja ruohoja ovat metsälauha, metsäkastikka, kangasmaitikka ja kultapiisku. Harvakseltaan kasvaa myös oravanmarjaa, kevätpiiphoa, lillukkaa ja kieloa. Kuivahkoilta kankailta löytyy myös valkolehdokkia, maariankämmekkää, kirkiruohoa ja mäntykukkaa sekä useita talvikkilajeja. (Kurikka & Lehtonen 1993) (taulukko 2)

Taulukko 2. Koloveden kivennäismaiden kasvillisuusluokat.

Kasvillisuusluokka	Pinta-ala ha	Osuus %
Kalliokko, louhikko	96	2
Karukkokangas	13,1	<1
Kuiva kangas	140,9	3
Kuivahko kangas	1 774,4	44
Tuore kangas	1 552,1	38
Lehtomainen kangas	445,6	11
Lehto	13,9	<1
Yhteensä	4 036	100

Koloveden kansallispuiston metsämaan lahopuumäärä nousee seuraavien viidenkymmenen vuoden aikana nykyiseltä noin 8 m³/ha:n tasolta 60–82 m³/ha:n tasolle. Ennallistamistyöryhmän (2003) asettama tavoite keskimääräisestä lahopuun määrästä suojelualueilla (30 m³/ha) saavutetaan todennäköisesti vuosien 2048–2055 välisenä aikana. (taulukko 3)

Taulukko 3. Lahopuun kuvioittainen keskitilavuus Koloveden metsämaan kivennäismailla. Tilavuus = lahopuun tilavuus m³/ha.

Tilavuus	Pinta-ala ha	Osuus %
Alle 2	2 064	54
2–5	323	8
5–10	521	14
10–20	550	14
20–50	361	9
>50	34	1
Yhteensä	3 853	100

2.1.2 Suot

Suunnittelualueella on 203 ha turvemaita, joista ojittamatta on 67 %. Alueen soista yleisimpiä ovat suursaraiset ja ruohoiset korvet. Myös rämeitä esiintyy jonkin verran; avoimet suot ovat hyvin vähälukuisia ja pienialaisia. Tyypillisimmillään alueen suot ovat kapeita kallioiden väleissä kulkevia korpijuotteja. Moniin korpiin tuovat vaihtelua paikoin putouksiakin muodostavat purot sekä lähteiköt. (Kurikka & Lehtonen 1993) (taulukko 4)

Taulukko 4. Koloveden suoryhmien pinta-alat sekä ojittamattomien soiden pinta-alat ja osuudet suoryhmien pinta-aloista.

Suoryhmä	Pinta-ala ha	Ojittamatta ha	Ojittamatta %
Korvet	147	98	66
Rämeet	47	32	68
Nevat	9	6	63
Yhteensä	203	136	67

Koloveden suoluonnon arvokkaimman osan muodostavat ojittamattomat, puustorakenteeltaan varsin luonnontilaiset korvet. Ravinteisuudeltaan vaihtelevat korvet ovat elinympäristöinä merkityksellisiä esimerkiksi monille kasvilajeille, selkärangattomille ja lintulajeille. Korvissa mätäs-pintakasvillisuus on vallitsevaa, mutta myös välipintaista kasvillisuutta tavataan yleisesti. Luonnontilaisten korpien luontotyytit ovat Etelä-Suomessa viime vuosikymmeninä jatkuvasti vähentyneet erilaisten maankäytön paineiden seurauksena. (taulukko 5)

Taulukko 5. Koloveden soiden kasvillisuustyytit ja niiden pinta-alat.

Kasvillisuustyyppi	Pinta-ala ha
Lehtomaiset suot	5
Ruohoiset suot	53
Suursaraiset suot	100
Pienisaraiset suot	17
Isovarpuiset suot	22
Rahkaiset suot	6
Yhteensä	203

2.2 Geologia ja geomorfologia

Kallioperän muodot hallitsevat ja jäsentävät Koloveden maisemakuvaa. Koloveden alueen kallioperä on halkeillut suoraviivaisesti, mikä on ominaista graniittialueille. Vesimaisemaa luonnehtivat kapeat lahdet ja pienten selkävesien väliset väylät. Kolovedellä on myös runsaasti avolouhikoita. Maankuoren liikuntojen aiheuttama monipuolinen korkokuva ja erilaisten louhikoiden runsaus ovatkin Koloveden merkittävimmät geologiset ja geomorfologiset arvot.

Koloveden maaperän muodostumat ovat alueelle varsin tyypillisiä. Kallioperälaaksoja ja kallio-kohoumien sivuja peittää ohuehko pohjamoorenikerros, joka noudattelee kallioperän muotoja. Itämeren ja Saimaan kehityksen eri vaiheissa kohoumien rinteille on syntynyt rantamuodostumia. Turvetta on kerrostunut pienialaisiksi soiksi kallio-kohoumien välisiin laaksoihin viimeisten 5 000 vuoden aikana.

Korkeussuhteiltaan suunnittelualue on hyvin vaihteleva. Tyypillisiä ovat suuret korkeusvaihtelut hyvin lyhyillä etäisyyksillä.

Kallioperä

Koloveden kallioperän ikä on noin 1,8–1,9 miljardia vuotta. Kallioperä on näkyvässä lähes kaikkialla. Kallioperän yleiskartan mukaan koko alue on kalliomaata, avokalliota tai alle 1 m vahvan moreenipeitteen verhoamaa kalliota. Kallioperän muodot määräävätkin pitkälti alueen topografian ja maiseman rakenteen. (Lyytikäinen 1994)

Maaperä

Koloveden maalajeista tyypillisimpiä ovat pohjamoreenit, jotka ovat yleensä kivisiä ja monin paikoin lohkareisia sora- ja hiekkamoreeneja. Hienoainespitoista moreenia löytyy Mäntysalosta. Savon alueen moreeneille tyypillisesti Kolovedenkin moreenit koostuvat kahdesta erityyppisestä patjasta, joiden välissä on lajittuneen hienomman maalajin kerros. Alempi, mannerjäätikön etenemisvaiheessa kerrostunut moreeni on tiivistä ja runsaasti hienoainesta sisältävää; ylempi taas löyhempää hiekkamoreenia, joka on kerrostunut mannerjäätikön sulaessa.

Kolovedellä myös louhikot ovat hyvin yleisiä ja paikoin varsin laajoja. Useimmiten louhikot ovat saaneet alkunsa kallioiden hajoamisen seurauksena; osa louhikoista on myös moreenisyntyisiä tai routailmiöiden aikaansaamia.

Turvemaita Koloveden alueella on melko vähän. Merkittävimmät turvekerrostumat löytyvät Mäntysalosta Loukkuvuoren pohjoispuolelta, mistä turvetta on aiemmin nostettu myös kuivikkeeksi. Lisäksi Vaajasalon eteläosan laaksoissa on muutamia turvealueita.

Lajittuneet maalajit puuttuvat suunnittelualueelta lähes kokonaan. Sulamisvesijokien kerrostamia sora- ja hiekkatasanteita löytyy kuitenkin kalliokohoumien välistä Kolmiyhteisensalolta. Joissakin rantakerrostumissa on lisäksi moreenista huuhtoutunutta hiekkaa. (Lyytikäinen 1994)

2.3 Vesistöt

Suunnittelualue on osa Vuoksen vesistöalueen sokkeloista, suurten ja pienten järviältaiden sekä saarten muodostamaa verkostoa. Kolovesi on Saimaan päävirtaamasta erillään oleva latvavesi, jolle ovat tyypillisiä pitkät ja kapeat selät sekä salmet. Vedet kulkeutuvat valuma-alueiden latvoilta Saimaan altaiden kautta Suur-Saimaan keskusaltaaseen, josta ne purkautuvat Imatrankosken kautta Venäjän puolelle Vuokseen. Sieltä vedet virtaavat edelleen Laatokan kautta Suomenlahteen.

Järvet

Vesien käyttökelpoisuusluokituksen perusteella suunnittelualueen vedet ovat erinomaisessa tilassa. Pintavedet soveltuvat siis erinomaisesti esimerkiksi vedenhankintaan, kalavesiksi ja virkistyskäyttöön. Vähähumuksisiin suuriin järviin kuuluvan Koloveden vedenlaatu ja kasviplankton kuvaavat erinomaista ekologista tilaa. (Etelä-Savon ympäristökeskus 2008)

Lammet

Koloveden kansallispuistoon kuuluu yhteensä kuusi lampea, joista viisi sijaitsee Vaajasalon eteläosassa ja yksi Ison Kampukkaniemen pohjoisosassa. Lammille tyypillisiä piirteitä ovat niukkaravinteisuus ja kirkasvetisyys.

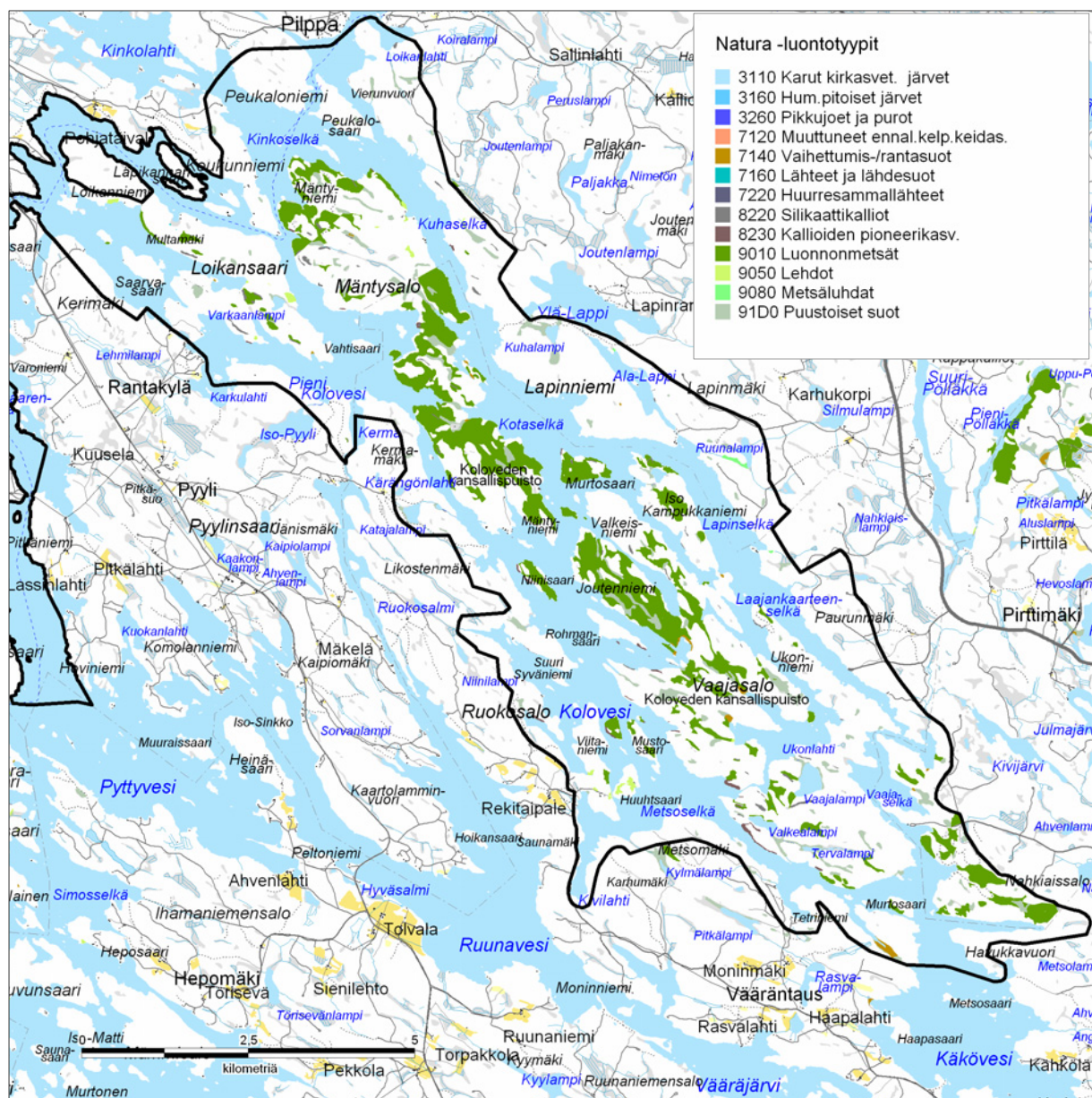
2.4 Natura-luontotyypit

Euroopan unionin luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteessä I mainitaan luontotyypit, jotka ovat vaarassa hävitä tai joiden esiintymisalue on pieni tai jotka ovat hyviä esimerkkejä kyseisen luonnonmaantieteellisen alueen ominaispiirteistä Euroopan yhteisön alueella (Airaksinen & Karttunen 2001). Direktiivin päätavoite on pitää luontotyyppien suojelutaso suotuisana ja säilyttää luontotyypeille luontainen rakenne, toiminta ja levinneisyys sekä tyypillinen lajisto.

Suunnittelualueella esiintyy yhteensä yhdeksän EU:n luontodirektiivin liitteen I mukaista Natura 2000 -luontotyyppiä (taulukko 6, kuva 5). Luontotyypit on kartoitettu kuvioittaisena arviointina vuosien 2003–2005 aikana, ja luontotyyppitieto on tallennettu Metsähallituksen paikkatietojärjestelmään.

Taulukko 6. Natura 2000 -luontotyyppien pinta-alat Koloveden suunnittelualueella.

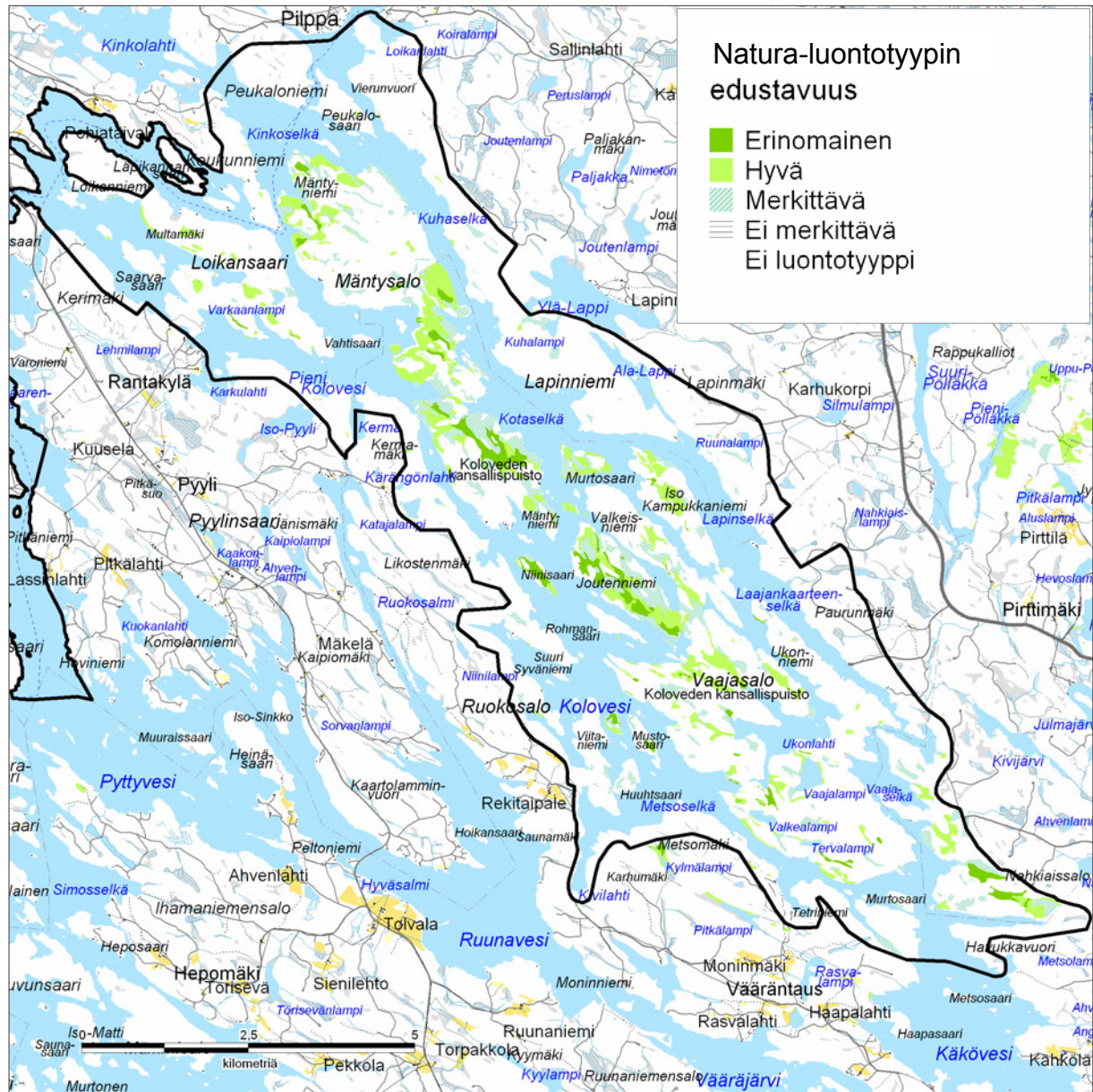
Koodi	Luontotyyppi	Pinta-ala ha
3260	Pikkujoeet ja purot	<1
7140	Vaihettumis- ja rantasuot	9
7160	Lähteet ja lähdesuot	<1
8220	Silikaattikalliot	18
8230	Kallioiden pioneerikasvillisuus	11
9010	Luonnonmetsät	546
9050	Lehdot	10
9080	Metsäluhdat	2
91D0	Puustoiset suot	156
	Yhteensä	752

Kuva 5. Koloveden suunnittelualueen Natura 2000 -luontotyypit. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MLL/08, © Suomen ympäristökeskus 2008.

Natura-luontotyypille on määritelty myös kuviokohtainen edustavuusarvo (kuva 6). Kohde, joka on ominaispiirteiltään varsin luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen ja vastaa hyvin luontotyypin määritelmää, saa edustavuusarvon erinomainen tai hyvä. Luontotyypin määritelmästä poikkeavat ja luonnontilaltaan heikentyneet kuviot saavat edustavuusarvon merkittävä tai ei merkittävä. Luontotyyppien edustavuutta heikentävät yleensä ihmistoiminnan aiheuttamat muutokset.

Valtaosa Koloveden kansallispuiston Natura-luontotyypeistä on edustavuudeltaan erinomaisia tai hyviä. Luonnonsuojelullisesti erityisen merkittävän kokonaisuuden muodostavat boreaaliset luonnonmetsät, jotka ovat rakennepiirteiltään edustavia ja eteläisen Suomen mittakaavassa sekä laajuutensa että lajistonsa perusteella yksi suojelualueverkoston ydinalueista.

Kuva 6. Koloveden Natura 2000 -luontotyyppien edustavuus. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MLL/08, © Suomen ympäristökeskus 2008.

2.5 Lajisto

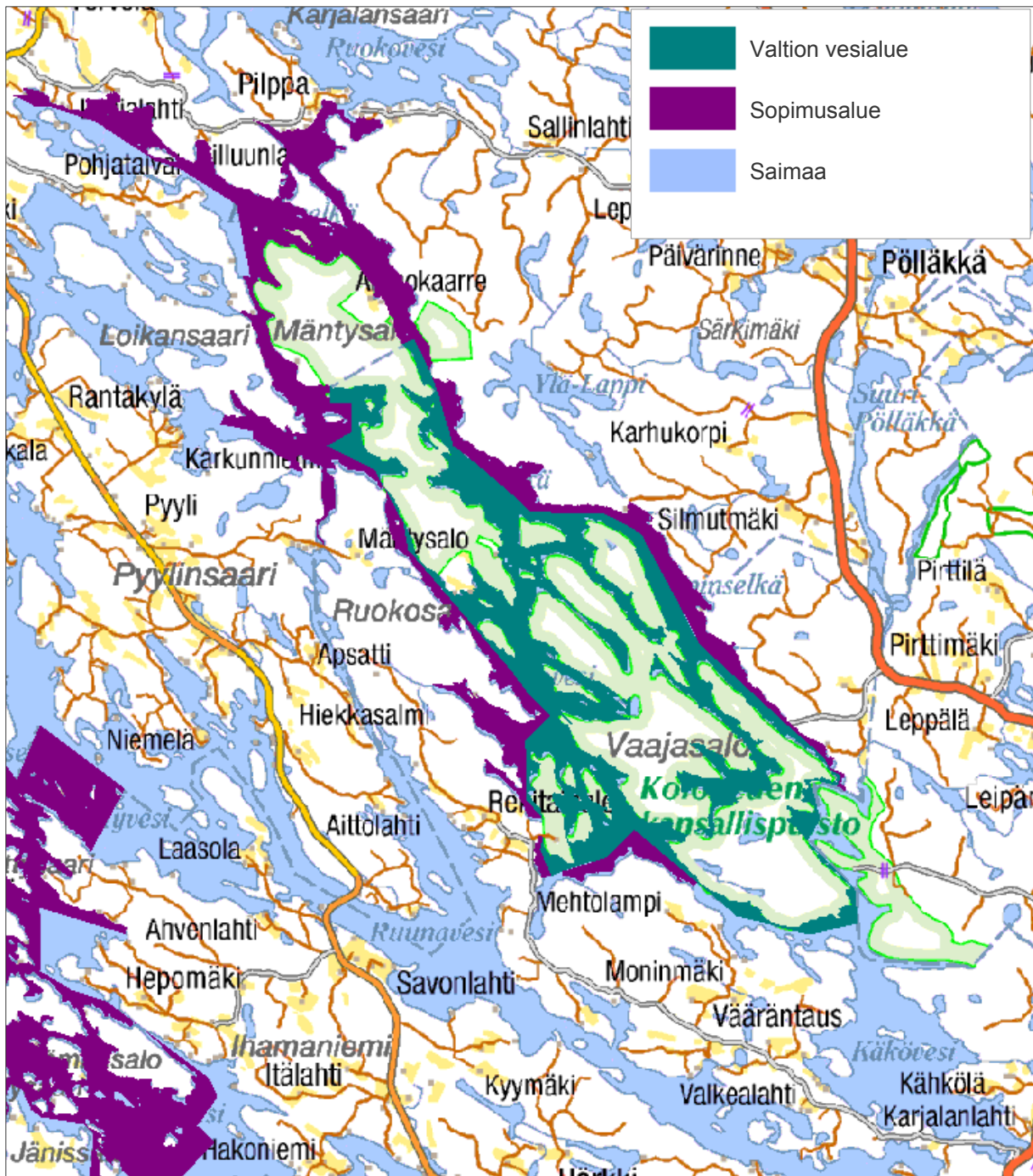
2.5.1 Nisäkkäät

Saimaannorppa

Suunnittelualueella esiintyvistä nisäkkäistä huomionarvoisin on **saimaannorppa** (*Phoca hispida saimensis*). Saimaannorppa on EU:n luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteessä II mainittu ensisijaisen tärkeä eliölaji. Ensisijaisen tärkeä laji on Euroopan yhteisön alueella erittäin uhanalainen, ja yhteisöllä katsotaan olevan erityinen vastuu sen suojelemisessa lajin luontaisella levinneisyysalueella. Saimaannorppa on mainittu myös luontodirektiivin liitteessä IV(a). Tässä liitteessä mainittuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty (Lsl 1096/1996, 49 §). Saimaannorppa on kansallisessa uhanalaisuusluokituksessa erittäin uhanalainen (EN) laji (Rassi ym. 2001) ja luonnonsuojelulain 47. §:n mukaan erityisesti suojeltava laji. Kansainvälisessä uhanalaisluokituksessa (IUCN) saimaannorppa on luokiteltu äärimmäisen uhanalaiseksi (CR) lajiksi.

Tällä hetkellä saimaannorppakannan suurimpia uhkatekijöitä ovat kalanpyydyskuolleisuus sekä ihmisen toiminnasta rannoilla ja vesialueilla aiheutuvat satunnaiset pesimäaikaiset häiriötekijät. Usein toistuvat – esimerkiksi moottorikelkkailusta tai muusta melusta aiheutuvat – häiriöt voivat johtaa kuutin menehtymiseen. Myös muut pesimäaikaiset epävakaa olosuhteet, kuten veden pinnan voimakas vaihtelu, voivat lisätä pesäpoikaskuolleisuutta. Pidemmällä aikavälillä ilmastonmuutoksesta voi muodostua uhka saimaannorpan tulevaisuudelle. Saimaannorppa synnyttää poikasensa yleensä luotojen rantoihin kasaantuviin kinoksiin kaivamaansa talvipesään. Ilmaston lämmitessä lunta on aikaisempaa vähemmän, joten norpille voi tulla vaikeuksia pesien rakentamisessa ja pesät voivat romahtaa ennen aikojaan. Ilman pesän suojaa kuutit altistuvat häiriöille aiempaa enemmän.

Koko Saimaalla elää noin 260 norppaa, ja poikasia eli kuutteja syntyy noin 50–55 vuosittain. Koloveden saimaannorppakannan tiheys suhteessa vesipinta-alaan on Saimaan suurin ja vastaa todennäköisesti hyvin norpan luontaista tiheyttä. Koloveden norppatiheydellä Saimaalla olisi noin 3 000 norppaa. Kolovedellä elää noin 20–30 norppaa eli noin 10 % saimaannorppakannasta. Kuutteja on syntynyt 2000-luvulla 2–6 vuosittain; poikkeuksena vuosi 2009, jolloin syntyneitä kuutteja ei havaittu. Kalanpyydyksiin jääminen on saimaannorpan suurin yksittäinen kuolinsyy. Alueella on norpan poikasten eli kuuttien elinmahdollisuuksien turvaamiseksi rajoitettu kalastusta vuosittain 15.4.–30.6. yhteensä noin 2 300 ha:lla, joista osakaskuntien kanssa tehdyillä sopimuksilla noin 1 140 ha ja Metsähallituksen omalla päätöksellä noin 1 130 ha. Lisäksi koko alueella on maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kielletty ympärivuotisesti aikuisillekin norpille vaaralliset kalanpyydykset, kuten vahvalankaiset ja monisäikeiset verkot sekä kalatäkyiset koukku-pyydykset. (kuva 7) Kolovedellä poikaspesäkuolleisuus on Saimaan keskitasoa: noin 10 % syntyneistä poikasista.

Kuva 7. Kevätaikaisten verkkokalastusrajoitusten kattavuus Koloveden suunnittelualueella. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MLL/08, © Suomen ympäristökeskus 2008.

Muut nisäkkäät

Suunnittelualue on elinympäristönä suotuisa suurille nisäkkäille. Erämaisissa metsissä riittää elinympäristöjä ja suojaa sekä petoeläimille että kasvinsyöjänisäkkäille.

Koloveden kansallispuiston alueella on tavattu melko säännöllisesti kaikkia suurpetojamme. Runsaimpina esiintyvät ilves ja karhu. Satunnaisemmin tavataan susia ja ahmoja; mutta molempien osalta havainnot ovat viime vuosina runsastuneet.

Pienpedoille suunnittelualue on elinympäristönä varsin otollinen, joten myös petokanta on varsin korkea. Puiston alueelta pyydetään vuosittain runsaasti minkkejä ja supikoiria.

Koloveden kansallispuisto lähialueineen on tyypillistä hirvien talvehtimisaluetta. Mäntyvaltaisista metsistä löytyy talviaikaan runsaasti hirville soveliaista ravintoa, ja mäkinen maasto muodostaa turvallisen ympäristön, jollaisessa hirvet talvisin yleensäkin viihtyvät. Rantametsät ja suot tarjoavat soveliaan ympäristön hirville myös kesäajaksi. Hirvieläimistä myös metsäkauriista on tehty viime vuosina säännöllisesti havaintoja, mikä viittaisi lajin vakiintuvan vähitellen osaksi puiston pysyvää lajistoa.

Kanadanmajavaa esiintyy suunnittelualueella kohtalaisen runsaasti, tosin huomattavasti vähemmän kuin esimerkiksi Linnansaaren kansallispuistossa. Lähes kaikki majavan elinympäristöt sijaitsevat saarten suojaisilla rannoilla, lähellä ravintokohteiksi sopivia haapa- tai koivumetsiköitä. Vuonna 2003 Selkälähdessä havaittiin majavan pesintä käytöstä poistuneessa venevajassa. Valmiin katon alle rakennetussa pesässä syntyi kuusi poikasta, mikä on majavalle harvinaisen korkea poikasmäärä.

2.5.2 Hyönteiset

Koloveden kansallispuiston alueella on tehty selvitys kovakuoriaislajistosta kesän 2006 aikana (Hyvärinen 2007). Selvityksessä keskityttiin erityisesti lehtipuilla elävään uhanalaislajistoon. Tutkimusalueina olivat Niinisaari ja Joutenniemessä sijaitseva lehtipuustoinen kuvio. Lajistoa selvitettiin pääasiassa runkoikkunapyydyksin, jotka asetettiin parhailta vaikuttaviin kuolleisiin ja kuoleviin koivuihin sekä haapoihin. Lisäksi havainnoitiin maastossa haavimalla ja seulomalla. Inventoinnin yhteydessä kerättiin yhteensä 3 840 kovakuoriaisyksilöä, jotka määritettiin kuuluviksi 281:en eri lajiin. Uhanalaisia kovakuoriaislajeja (Rassi ym. 2001) havaittiin yhdeksän ja silmälläpidettäviä yksitoista. Lajit on esitetty taulukossa 7.

Taulukko 7. Kovakuoriaisinventoinnissa vuonna 2006 löytyneet uhanalaiset ja silmälläpidettävät kovakuoriaiset Koloveden kansallispuistossa. Uhanalaisuusluokat: EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä. * = erityisesti suojeltava laji.

Laji	Tieteellinen nimi	Uhanalaisuus
Salokääpiäinen	<i>Cis fissicornis</i>	EN
Kääpäpimikkä*	<i>Neomida haemorrhoidalis</i>	EN
Jalavanlahokärsäkäs*	<i>Cossonus cylindricus</i>	EN
Viirusienivaajakas	<i>Carphacis striatus</i>	VU
Lehtoliskokuntikas	<i>Quedius microps</i>	VU
Kyrmysepikkä	<i>Eucnemis capucina</i>	VU
Takkutiera	<i>Dorcatoma substriata</i>	VU
Jurokuoriainen	<i>Zavaljus brunneus</i>	VU
Piilopääaatukainen	<i>Phytobaenus amabilis</i>	VU
Ripsikkälaji	<i>Micridium halidaii</i>	NT
Saloripsikkä	<i>Ptiliolum caledonicum</i>	NT
Ontonmantukuntikas	<i>Bisnius subuliformis</i>	NT
Isopehkiäinen	<i>Peltis grossa</i>	NT
Rusoseppä	<i>Ampedus suecicus</i>	NT
Konnakaslaji	<i>Epuraea rufobrunnea</i>	NT
Kääpiäislaji	<i>Cis micans</i>	NT
Viitosaatukainen	<i>Pseudeuglenes pentatomus</i>	NT
Haapasyöksykäs	<i>Tomoxia bucephala</i>	NT
Isomustakeiju	<i>Melandrya dubia</i>	NT
Monipistehaapsanen	<i>Saperda perforata</i>	NT

Inventoinnin perusteella Kolovesi osoittautui erittäin arvokkaaksi alueeksi eteläboreaalisen metsäkovakuoriaislajiston suojelun kannalta. Havaittu uhanalaisten ja harvinaisten lajien määrä on poikkeuksellisen suuri yhden kesän inventoinniksi. Vastaaviin lajimääriin päästään vain kaikkein parhailla haaparikkailla metsäalueilla. (Hyvärinen 2007)

2.5.3 Linnut

Koloveden kansallispuiston linnustoa on selvitetty linjalaskennoilla vuosina 1988 ja 2006. Nykyisen kansallispuiston alueella samat linjat laskettiin molemmilla kerroilla vertailukelpoisten tulosten saamiseksi; laajennusosilla laskettiin kokonaan uudet linjat. Tässä selvityksessä erottui selkeästi kaksi eri osa-alueita. Vanhassa kansallispuistossa on runsaasti erilaisia vanhan metsän biotooppeja, kun taas laajennusosissa metsät ovat keskimäärin huomattavasti nuorempia. Tämä ero heijastuu selvästi myös lintulajistoon ja sen runsauteen eri ympäristöissä. Vanhan kansallispuiston alueelta löytyi selvästi enemmän vanhojen metsien lajeja – kuten metso, viirupöllö, pohjantikka, palokärki, idänuunilintu, pikkusieppo ja puukiipijä. Kokonaisuutena linnusto oli vanhan puiston alueella runsaampaa ja monipuolisempaa. Laajennusosilla puolestaan esiintyivät jotkin nuoremmassa metsässä ja jopa ryteikköisissä taimikoissa viihtyvät lajit runsaampina kuin vanhassa puistossa. Tällaisia lajeja ovat esimerkiksi pyy, käki, metsäkirvinen, pajulintu ja tilitai. Useimmat havaitut lajit esiintyivät molemmissa ympäristöissä, mutta valtaosa niistä esiintyi runsaampana vanhoissa metsissä. Koloveden kansallispuistossa tavatut uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit on esitetty taulukossa 8.

Taulukko 8. Koloveden kansallispuiston uhanalaiset ja silmälläpidettävät linnut. Uhanalaisuusluokat: VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Laji	Tieteellinen nimi	Uhanalaisuus
Teeri	<i>Tetrao tetrix</i>	NT
Metso	<i>Tetrao urogallus</i>	NT
Käki	<i>Cuculus canorus</i>	NT
Käenpiika	<i>Jynx torquilla</i>	VU
Pohjantikka	<i>Picoides tridactylus</i>	NT
Tilitai	<i>Phylloscopus collybita</i>	VU
Pikkusieppo	<i>Ficedula parva</i>	NT
Pikkulepinkäinen	<i>Lanius collurio</i>	NT

Myös vesi- ja lorkkilintuja havainnoitiin kesän 2006 laskentojen yhteydessä. Alueen vesi- ja lorkkilinnusto on hyvin niukkaa järven karuudesta sekä kivisistä ja kallioisista rannoista johtuen. Varsinkaan puolisuikeltajasorsille alue ei tarjoa juurikaan sopivia pesimä- ja ruokailubiotooppeja. Suikeltajasorsiaakin on hyvin niukasti. Useimmin järvellä tavattava vesilintu on kuikka. Muita havaittuja vesilintuja olivat kaakkuri, laulujoutsen, haapana, isokoskelo, tukkakoskelo ja telkkä. Lorkkilinnuista alueella esiintyvät harmaalokki, selkälokki, kalalokki ja kalatiira.

2.5.4 Käävät

Suunnittelualueella tehtiin kääpäinventointi 21.9.–1.10.2006 (Niemelä & Kinnunen 2007). Inventoinnissa pyrittiin löytämään kansallispuiston kääpälaajisto kattavasti siten, että alueen edustavimmat osat ja erityyppiset biotoopit tulivat tutkituiksi.

Inventoinnissa Koloveden kansallispuistosta löydettiin yhteensä 99 kääpäälajia. Luku on huomattavan korkea, sillä yhtä korkeita lajimääriä on vastaavalla menetelmällä inventoitaessa löydetty aiemmin ainoastaan Lapista. Löydetyistä lajeista hyvin vaateliaita ovat mm. uhanalaiset erakkokääpä, kairakääpä, sitruunakääpä, pursukääpä, sirppikääpä ja välkkyludekääpä. Yhteensä löytyi 20 uhanalaista tai silmälläpidettävää kääpäälajia (taulukko 9). Huomattavin löytö oli kultahaprakääpä (*Postia luteocaesia*), joka on tavattu Suomesta aikaisemmin vain kerran, ja joka on maailmanlaajuisestikin äärimmäisen harvinainen.

Taulukko 9. Koloveden kansallispuiston kääpäinventoinnissa havaitut uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit. Uhanalaisuusluokat: VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Laji	Tieteellinen nimi	Uhanalaisuus
Pursukääpä	<i>Amylocystis lapponica</i>	VU
Riekonkääpä	<i>Antrodia albobrunnea</i>	NT
Erakkokääpä	<i>Antrodia infirma</i>	VU
Mesipillikääpä	<i>Antrodia mellita</i>	VU
Kairakääpä	<i>Antrodia primaeva</i>	VU
Poimukääpä	<i>Antrodia pulvinascens</i>	VU
Sitruunakääpä	<i>Antrodia citrinella</i>	VU
Sirppikääpä	<i>Cineromyces lenis</i>	VU
Salokääpä	<i>Dichomitus squalens</i>	NT
Rusokantokääpä	<i>Fomitopsis rosea</i>	NT
Silokääpä	<i>Gloeoporus pannocinctus</i>	NT
Korkkikerroskääpä	<i>Perenniporia subacida</i>	NT
Ruostekääpä	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	NT
Rustikka	<i>Protomerulius caryae</i>	VU
Istukkakääpä	<i>Rhodonia placenta</i>	NT
Rusakonkääpä	<i>Sarcoporia polyspora</i>	VU
Kultakurokka	<i>Sistotrema alboluteum</i>	NT
Lumokääpä	<i>Skeletocutis brevispora</i>	VU
Korpiludekääpä	<i>Skeletocutis odora</i>	NT
Välkkyludekääpä	<i>Skeletocutis stellae</i>	VU

Koloveden kansallispuisto on kääpäälajistoltaan hyvin edustava eteläsuomalainen suojelualue, jonka metsissä on säilynyt hyvinkin vaateliasta lajistoa. Alueen suojellut metsät tarjoavat vanhetessaan yhä paremman elinympäristön uhanalaiselle kääpäälajistolle. Erityisesti Koloveden kansallispuiston laajojen mäntymetsien luontoarvot kasvavat sitä mukaa kuin männyt vanhenevat ja keloutuvat, ja kelomaapuun määrä kasvaa. (Niemelä & Kinnunen 2007)

2.6 Historia

2.6.1 Perustamishistoria

Maanomistushistoria

Varhaisimmat tiedot Koloveden alueen käytöstä ja omistuksesta löytyvät 1500- ja 1600-luvun maakirjoista. Niiden mukaan Heinäveden ja Rantasalmen pitäjiä eri kylien talonpojilla oli alueella nautintoniittyjä ja kaskialoja. Isojaossa 1800-luvun alkupuolella omistussuhteet selkiytyivät, kun syrjäinen Koloveden saaristo jaettiin viiden eri talon ulkopalstoiksi. Puiston eteläosassa Vaajasalossa oli myös aiemmin kruunun liikamaaksi jäänyt alue, joka kuitenkin annettiin erään talon ulkopalstaksi. Vuonna 1886 pääosa nykyisen kansallispuiston alueesta siirtyi kruunulle kaudella eri kaupalla, kun Metsähallitus osti talojen ulkopalstoja metsätaloutta varten. Myöhemmin

1900-luvun puolivälissä Mäntyselästä luovutettiin kaksi aluetta asutusta varten, ja vuonna 1976 Metsähallitus osti 118 ha luonnonsuojelutarkoitukseen. (Kumpulainen 2006)

Suojeluhistoria

Ensimmäinen luonnonsuojelutoimenpide Kolovedellä oli Koukkuvirran aarnialueen (110 ha) perustaminen vuonna 1949; vuonna 1964 se muutettiin Koukkuvirran luonnonhoitometsäksi (81 ha). Lisäksi vuonna 1959 perustettiin Ukonvuoren aarnialue (33 ha). Laajemman suojelualueen perustaminen nousi esiin vuonna 1968 Itä-Suomen maanjako-oikeuden hylättyä Metsähallituksen tekemän valituksen, jossa vastustettiin maankäyttölain mukaista lisämaan luovuttamista Vaajasalosta. Metsähallitus katsoi, että Koloveden alue tuli pitää valtion hallussa ja julistaa erityiseksi suojelualueeksi. Korkeimman oikeuden kumottua maanjako-oikeuden päätöksen vuonna 1970 suunnitelmat alueen suojelemisesta alkoivat edetä. Vuonna 1976 julkaistussa kansallispuistokomitean mietinnössä (Kansallispuistokomitea 1976) ehdotettiin noin 5 700 ha:n suojelualueen muodostamista, mikä aiheutti vastustusta. Vuonna 1980 Mikkelin lääninhallitus ehdotti valtioneuvostolle Koloveden kansallispuiston perustamista, ja maa- ja metsätalousministeriö näki suojelun tarpeellisena määräten alueen toimenpidekieltoon. Vuonna 1987 ympäristöministeriö asetti työryhmän pohtimaan Koloveden suojelua, sillä suojelun toteutuksesta ja laajuudesta ei oltu päästy yhteisymmärrykseen. Työryhmän mietinnön (Ympäristöministeriö 1988) pohjalta hallitus päätyi esittämään kansallispuiston perustamista Kolovedelle, ja lopulta noin 2 300 ha:n kokoinen Koloveden kansallispuisto perustettiin vuonna 1990 (Laki Koloveden kansallispuistosta 167/1990).

2.6.2 Kulttuuriperintö

Esihistoriallinen aika

Muinaisten ihmisten oleskelusta Kolovedellä kertovat puiston alueelta ja lähiseudulta löytyneet kalliomaalaukset, jotka ajoitetaan kampakeraamiselle kaudelle ja sitä seuraavaan myöhäisneoliittiseen aikaan sekä varhaiselle pronssikaudelle (5000–1500 eKr.). Kansallispuistossa sijaitsevat Vierunvuoren sekä Ukonvuoren kalliomaalaukset. Välittömästi puiston eteläpuolella ovat Haukkalahdenvuoren kalliomaalausalueet. Ukonvuoren kalliomaalaus on kansallispuiston suosituin käyntikohde ja kenties tunnetuin yksittäinen nähtävyys. Koukkupolvista ja toisen kätensä ylös kohottanutta ihmistä kuvaava maalaus sijaitsee Vaajasalon Ukonniemen pohjoispäässä olevan Ukonvuoren jyrkänteessä ja se on suunnattu järvelle päin. Ukonvuoren seinämässä on lisäksi epämääräisiä punaisia läiskiä, joista selvimmin erottuu halkaisijaltaan reilun kymmenen sentin kokoinen rengasmainen kuvio. Vierunvuoren kalliomaalaus sijaitsee kansallispuiston pohjoisosassa, Ruokoveden ja Koloveden välillä olevan Vierunsalmen itärannalla, Vierunvuoren länteen päin avautuvassa pystysuorassa kallioseinämässä. Kuvat sijaitsevat louhikkoisen kivirakan takana olevassa kalliossa, noin 13 m nykyistä vedenpintaa korkeammalla, kalliolipan alla. Vierunvuoren maalausryhmissä on kuvattu erilaisia hirvi- ja ihmishahmoja. Haukkalahdenvuoren kalliomaalausalueet sijaitsevat Havukkalahden eteläpuolella sijaitsevissa kallioseinämässä, idästä päin Käköveten pistävän niemen kärkeosassa. Koloveden kansallispuiston eteläraja sijaitsee noin puolen kilometrin päässä maalauksista. Ensimmäinen kalliomaalausalue on lähellä niemenkärkeä, jylhässä lounaaseen avautuvassa seinämässä, noin 9,5 m:n korkeudella vedenpinnasta. Kallion muodossa on havaittavissa länsilounaasta katsottaessa ihmiskasvojen piirteitä. Maalauksallion keskeisestä kuvaryhmästä erottuu kolme ihmishahmoa ja viisi hirvieläinhahmoa sekä kämmenpainaumia.

Haukkalahdenvuoren toinen kalliomaalausalue sijaitsee edellisestä noin 250 m itäkaakkoon. Maalaukset ovat jylhän, rannasta itään päin työntyvän kallion seinämässä, vajaan kymmenen metrin päässä rannasta. Seinämässä on kuvia kahdessa lähekkäin olevassa ryhmässä. Maalausryhmissä on kuvattu hirvi- ja ihmishahmoja.

Kolovedeltä ei tiedetä esihistoriallisia asuinpaikkoja, mutta pohjoisempaa, Ruokoveden rannoilta on löytynyt muutamia selviä merkkejä kivi-kautisista asuinsijoista. Samoin Käköveden eteläpuolella sijaitsevalta Karjalanlahden–Käkötaipaleen–Ruunaveden harjujaksolta on löytynyt runsaasti kampakeramiikkaa merkinä kivi-kautisesta asutuksesta. Ilmeisesti Koloveden kansallispuiston seutu on ollut vanhastaan metsästysaluetta, jolla on liikuttu puiston ulkopuolella sijainneista asuinpaikoista käsin. Karun kivikkoiset rannat ja kalliojyrkänteet eivät ole tämänhetkisen tiedon perusteella soveltuneet esihistorialliseen pysyväan asutukseen. Erilaisia pyyntileirejä on varmaankin ollut, mutta niistä ei ole jäänyt jälkiä meidän päiviimme muinaisten rantojen karuihin kivikoihin. (Kumpulainen 2006, Koivisto 2007) (kuva 8)

Kuva 8. Koloveden kulttuuriperintökohteet. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MLL/08, © Suomen ympäristökeskus 2008.

Perinteinen eränkäynti

Vanhimmat merkit Kolovedellä harjoitetusta eränkäynnistä ovat kalliomaalaukset. Niiden sijaintipaikkoja pidetään yleisesti kulttipaikkoina, joista haettiin metsästysonnea ennen pyyntiretkiä. Varsinaisen erätalouden aikaan Heinäveden takamailla ovat liikkuneet ilmeisesti aluksi karjalaiset ja lappalaiset, kunnes 1500-luvulle tultaessa erämaat ovat siirtyneet savolaisten käsiin. Varsinaiseen erätalouteen viittaavia löytöjä ei ole tehty, mutta paikannimistössä on viitteitä lappalais-asutukseen, ja vuoden 1664 maantarkastuskirjassa mainitaan erään Rantasalmen Asikkalan kylän talollisella olleen Heinävedellä Mäntysalo-niminen kaukotilus. Runsasvesistöisen Heinäveden alueella kalastus oli pitkään merkittävin eränavutinnan muoto, ja karjalaisten tiedetään kalastaneen parhailla paikoilla vielä 1500-luvulla. Heinäveden reitti olikin tärkeä kalastusalue, ja muun muassa kansallispuiston pohjoispäässä sijaitseva Koukunvirta mainittiin 1770-luvulla tehdyssä tarkastuksessa hyväksi lohenpyyntipaikaksi. (Kumpulainen 2006)

Alueen eränavutintaan liittyviksi jäännöstyypeiksi voidaan luokitella muutamat ruoka- tai saalis-kätköiksi tulkitut kivilatomukset. Niitä on löytynyt pieniltä kallioluodoilta ja -niemiltä. Latomusten ajoittaminen on kuitenkin hyvin epävarmaa. Kansallispuiston alueella on harjoitettu eränavutinta jo tuhansien vuosien ajan, ja se jatkuu edelleen retkeily- ja virkistystoiminnan muodossa. (Koivisto 2007)

Kotaselän läheisyydestä löytyneet rökkiökohteet voidaan tulkita lapinraunioiksi. Kotaniemen latomus on niin vaatimaton, että sitä lienee joskus pengottu. Molempien rökkiöiden sijainti Kotaselän läheisyydessä ja alueelle tyypillisen lapinnimistön eteläreunalla voisi antaa viitteitä esimerkiksi tietyn navutinta-alueen rajoista. Muualta alueelta ei löytynyt vastaavia latomuksia. Lähimmät lapinrauniokohteet sijaitsevat Heinävedellä Kermajärven läheisyydessä. (Koivisto 2007)

Eräät tutkijat ovat rekisteröineet Koloveden alueella myös ns. **seitakiviä**, siirtolohkareita ja järvikiviä, joiden maisemallinen sijainti on huomiota herättävä ja joiden muodossa on saattanut erottua eläin- tai ihmishahmoja. Alueella voimakkaana esiintyvän **lappi**-alkuisen paikannimistön on katsottu tukevan teoriaa, että tällaisia kiviä olisi palvottu seitoina Lapista tunnettujen palvontapaikkojen tapaan. Huomionarvoista on kuitenkin se, ettei Koloveden alueella tällaisiin kiviin liity minkäänlaista kansanperinnettä, kuten Lapin seitakivien yhteydessä. Myöskään väitettyjen seitakivien läheisyydestä ei ole tavattu mitään tätä teoriaa tukevaa löytöaineistoa. Seitajärvien tutkimuksen katsotaan kuitenkin vielä olevan alussa, eikä Kolovedenkään kohteista ole saatavilla yksilöityä luetteloa, johon olisi sisällytetty tarkennettuja paikkatietoja. (Koivisto 2007)

Ainoa tieto alueella mahdollisesti suoritetuista uhri- tai palvontamenoista saatiin suullisena tiedonantona lokakuussa 2006. Ukonvuorella kerrotaan sijainneen lähteen, ja sen läheisyydessä olevaan petäjäkantoon olisi vielä 1900-luvun alussa käyty uhraamassa. Kirjallisuudesta ei löydy viitteitä Ukonvuoren mahdollisesta uhripaikasta. Inventoinnin yhteydessä vuoren laella havaittiin muutamia suuria siirtolohkareita ja moderni kivilatomus. Lähteestä tai paikalla tapahtuneesta uhraamisesta ei kuitenkaan saatu havaintoja. (Koivisto 2007)

Kaskiviljely

Varhaisimmat tiedot kaskeamisesta Kolovedellä löytyvät 1500- ja 1600-luvulla laadituista maakirjoista, joiden mukaan varhaisimmat kaskialueet sijaitsivat todennäköisesti Huhtiniemessä, Ukonniemessä ja Mäntysalossa. Isojakokartat 1800-luvulta osoittavat, että Koloveden pääsaaret olivat kaskeajien suosiossa, sillä niiltä löytyi varsin paljon kaskimaita. Kaskeamisen vaikutusta metsiin on tutkittu myös dendrokronologisilla mittauksilla, joista ilmenee alueella esiintyneen kuloja noin neljä kertaa vuosisadassa 1500-luvulta 1800-luvulle. Lähes koko puiston alueella arkeologisessa inventoinnissa havaittu erityispiirre oli turpeenalainen, vaalean punertava palomaa-kerros. Se on syntynyt lukuisten metsäpalojen seurauksena. Kulojen syynä katsotaan olleen kaskeaminen ja tulen karkaaminen laajemmille alueille. Tulen tiedetään karanneen myös kalastajien ja retkeilijöiden nuotioista. 1870-luvulla kerrotaan laajojen alueiden palaneen lähes paljajaksi mm. Mäntysalossa. Dendrokronologisten ajoitusten perusteella palot vähenivät selvästi ja jopa loppuivat metsien päädyttyä Metsähallituksen omistukseen 1880-luvulla. Tosin myös tämän jälkeen kaskia on poltettu, sillä tiettävästi alueen metsänvartija sai vuonna 1906 varoituksen luvattomasta kaskan kaatamisesta. (Zetterberg 1992, Kumpulainen 2006, Koivisto 2007) Huhtiniemen talolta rantaan johtavan polun molemmin puolin sijaitsevat puiston kenties edustavimmat kaskirauniot merkinä alueen kaskiviljelyperinteestä (Koivisto 2007).

Tervatalous

Vanhasta tervataloudesta kertovat pari puiston eteläosasta, mantereen puolelta löytyvää tervahautaa, ja myös Vaajasalon eteläosassa olevat Tervalampi ja Tervakaarre viittaavat tervan valmistukseen. Näiden hautojen tekijöistä tai syntyajasta ei ole kuitenkaan tarkempaa tietoa. Tervanpoltto oli tärkeä sivuelinkeino maanviljelyn ohella myös Heinävedellä 1600- ja 1700-luvulla, ja terva kuljetettiin myytäväksi pääasiassa Lappeenrantaan ja sieltä edelleen Viipuriin. Ennen isojakoa tehdyistä verollepanoasiakirjoista löytyykin mainintoja, joiden mukaan kaskeamisen lisäksi myös laaja tervanpoltto oli harventanut Heinäveden metsiä. (Kumpulainen 2006)

Vanhakantainen niittytalous

Vanhojen maakirjojen mukaan lähikylien asukkaat näyttävät niittäneen Vaajasalon keskellä sijaitsevan Ukonlahden rantaniittyjä jo 1500-luvulta lähtien. Myös isojakokarttojen mukaan puiston alueella oli lukuisia suo- ja rantaniittyjä, ja arvatenkin ulkopalstojen omistajat hyödynsivät niitä. Myöhemmin, 1800-luvun lopulla ja aina pitkälle 1900-luvulle asti, alueen metsänvartija ja ainoa kruununtorppari keräsivät niityiltä rehua kotieläimilleen. Kaskeamisen jäljiltä Mäntysalossa oli myös huuhtaniittyjä, joita Mäntysaaren torppari käytti vielä 1800-luvun lopussa. Metsänvartijan tilan niittytalous nojautui paljolti luhtaniittyihin. (Kumpulainen 2006)

Savotta-aika

Alueen metsissä oli suoritettu mittavia harsintahakkuita ennen niiden siirtymistä kruunulle, joten metsien annettiin kasvaa melko rauhassa aina 1920-luvulle asti. Laajamittaisempia hakkuita alettiin tehdä sodan aikana ja sen jälkeen, jolloin metsien käyttö yleensäkin voimistui. Viimeiset savottat on tiettävästi suoritettu 1970-luvun alussa. Savotoista muistuttavat Mäntysalon metsäkämpä ja muutamat puiston alueelta löytyvät väliaikaisten kämppäarakennelmien jäänteet. Kolovedellä tiedetään olleen paljon myös uivia kämppiä, joita ovat käyttäneet eri metsäyhtiöt. (Kumpulainen 2006)

Sota-aika

Koloveden metsien käyttöön liittyvä erityispiirre on se, että jatkosodan aikana alueen savotoissa käytettiin työvoimana sotavankeja. Muistitiedon mukaan töissä oli sekä venäläisiä että sukulaiskansojen (inkeriläiset ym.) edustajia, ja pääasiassa vangit hakkasivat halkoja. Vangit majoitettiin rakennuksiin, joita sijaitsi Kampukkalahdessa ja Aholahdenniemessä, ja tästä muistona on Kampukkalahdessa suuren rakennuksen kivijalka. Sodan jälkeen Suomi määrättiin maksamaan Neuvostoliitolle suuret sotakorvaukset, ja myös Mäntysalossa suoritettiin sotakorvaushakkuita. (Kumpulainen 2006)

Heinäveden reitti

Kansallispuiston pohjoisosan, Koukunvirran, kautta kulkee Heinäveden reitti, jonka maisema-alueeseen Mäntysalon pohjoispää kuuluu. Ihminen on liikkunut sitä seuraten jo kiviakaudelta lähtien, mistä kertovat reitin varrelta löytyneet esihistorialliset asuinpaikat. Ajan kuluessa kulkuvälineet ovat vaihtuneet erämiesten ruuhista laivoihin. Väylän kanavointi ja kunnostus aloitettiin vuonna 1892, ja vuonna 1906 **Heinävesi**-laivat pääsivät aloittamaan säännöllisen laivaliikenteen Kuopion ja Savonlinnan välillä.

Metsänvartijatila

Koloveden metsien valvominen tapahtui Huhtiniemestä, jossa sijaitsi alueen ainoa metsänvartijatila. Vuonna 1885 Fredrik Partanen rakensi torpan Huhtiniemeen, joka tuolloin oli vielä Hyvölän rusthollin ulkopalstaa, mutta muutettiin metsänvartijatilaksi vuonna 1890, kun alueelle nimitettiin ensimmäinen metsänvartija. Vuosien saatossa metsänvartijat vaihtuivat, ja uusia rakennuksia rakennettiin ja vanhoja paranneltiin. Kulloisestakin haltijasta riippuen tilalla pidettiin vaihtelevaa määrää kotieläimiä – yleisimmin hevonen, lemmiä ja lampaita, sekä viljeltiin viljaa ja perunaa kotitarpeeksi. Niittyjä oli tontin välittömässä läheisyydessä, mutta myös kaukaisempia Mäntysalon niittyjä käytettiin. Vartiopiirinä metsänvartijalla oli koko Koloveden saaristo, ja vuonna 1911 harkittiin tilan siirtoa Mäntysaloon, josta laajan alueen vartiointi olisi ollut helpompaa. Metsänvartiointi päätettiin kuitenkin jatkossakin hoitaa Huhtiniemestä, ja näin tehtiin aina vuoteen 1968 asti, jolloin alueen viimeiseksi jäänyt metsänvartija kuoli ja tila muutettiin vuokra-asunnoksi. (Kumpulainen 2006)

Kruununmetsätorppa

Koloveden alueen ainoa kruununmetsätorppa sijaitsi Mäntysalon eteläosassa, Mäntylahdessa. Tämä Mäntysaaren torppa rakennettiin vuonna 1882 silloiselle Pirttilän talon ulkopalstalle. Alue siirtyi kruunulle vuonna 1886, mutta asumuksesta tuli virallisesti kruununtorppa vasta vuonna 1890, jolloin Metsähallitus teki vuokrakontrahdin torpparin kanssa. Torpan hallinta- ja nautinto-oikeuden siirrettyä metsänvartijalle se toimi lähinnä hänen vuokralaistensa asuinpaikkana 1900-luvun alkupuolelle asti, ja rappioitui vähitellen kunnes autioitui. Lopulta torpan rakennuksia käytettiin vain kesäasuntona – ilmeisesti heinäntekoaikaan, sillä metsänvartijat käyttivät pitkään Mäntysalon ulkoniittyjä. Mäntysaaren torppasta on nykyään jäljellä enää kivijalat. (Kumpulainen 2006)

Mäntysalon metsäkämpä

Savotta-ajoista muistuttava kämppä valmistui vuonna 1941. Samana vuonna sen pihapiiriin tehtiin sauna, ja vuonna 1942 talli. Metsähallituksen rakentamassa kämpässä katsottiin olevan tilaa 24 miehelle, ja tallissa kymmenelle hevoselle. Kämpää korjattiin vuonna 1959, jolloin siihen rakennettiin ns. **teräväpää**. Lisäksi kämpän yhteyteen tehtiin kuivaushuone ja varastohuone, sekä tiiliuunin tilalle vuolukivi-uuni. Kämpän ja saunan pärekatot korvattiin huopakatoilla, ja tallin olkkatto pärekatolla. Kämpää käyttivät Metsähallitus ja eri metsäyhtiöt, ja viimeiset savottamiehet majailivat siellä vuonna 1971. Tämän jälkeen kämppä oli pitkään vuokrattuna Roll-laivayhtiölle tilausristeilyjen tukikohdaksi. Pihassa sijainnut talli on purettu, ja valjaskuivaamo myytiin 1960-luvulla kesämökiksi naapurille.

2.7 Nykyinen käyttö

Koloveden kansallispuiston tarjoamista aktiviteeteista kävijät suosivat eniten melontaa, retkeilyä, luonnon tarkkailua, telttailua, kalliomaalauksiin tutustumista ja uimista. Suosituin käyntikohte on Ukonvuori. (Kettunen 2004) Alue soveltuu palveluvarustuksensa puolesta retkeilykohteeksi varsinkin kanootilla tai soutuveneellä liikkuville omatoimisille retkeilijöille. Puistossa ei ole merkittäviä vesiretkeilyreittejä. Alueen tunnetuimpiin nähtävyyksiin voi tutustua päiväretkellä, mutta sokkeloinen vesistö mahdollistaa myös 2–3 päivän retkien tekemisen. Koloveden kansallispuisto yhdistyy Heinäveden reitin kautta kiinteäksi osaksi Saimaan vesiliikenne- ja melontareitistöjen kokonaisuutta, johon kuuluvat Linnansaaren kansallispuisto ja muut lähiseutujen suojelualueet sekä käyntikohteet suojelualueiden ulkopuolella.

Puiston pohjoisosissa on mahdollista liikkua moottoriveneellä tai purjeveneellä. Suurin osa suunnittelualueesta kuuluu lääninhallituksen asettaman moottoriveneilykiellon piiriin (kuva 9, s. 35). Myöskään purjeveneille Koloveden keski- ja eteläosien matalat ja kapeat salmet eivät erityisen hyvin sovellu.

Patikointiin on Kolovedellä hyvät mahdollisuudet Nahkiaissalon luontopolulla ja Mäntysalon polulla. Koko päivän tai useamman päivän patikointiin puisto ei kuitenkaan tarjoa mahdollisuuksia.

Tärkeä osa kansallispuiston vetovoimaa ovat nähtävyydet ja näköalat, joista tärkeimpiä ovat Ukonvuoren vanha sauvakvartsilouhos ja näköalapaikka sekä Ukonvuoren ja Vierunvuoren kalliomaalaukset.

Koloveden vesialueilla on sallittu onkiminen ja pilkkiminen jokamiehenoikeuksien mukaisesti sekä viehekalastus erillisellä luvalla. Suunnittelualan lammista Vaajalammessa, Valkealammessa, Tervalammessa ja Kampukkalammessa kalastus on kuitenkin kokonaan kielletty. Lisäksi Metsähallituksen vesille on Metsoselälle nieriän suojelemiseksi perustettu kalastuskielto-alue, jolla on kielletty onkiminen, pilkkiminen ja viehekalastus. Metsähallituksen vesialueille ei myydy verkkokalastuslupia, koska Kolovesi on tärkeä saimaannorpan lisääntymisalue.

Hirvenmetsästys on Koloveden kansallispuistossa sallittu lain 167/1990 ja asetuksen 168/1990 mukaisesti paikallisille – eli Enonkosken, Savonrannan ja Heinäveden kunnissa asuville. Puiston rajoitusosissa on järjestyssäännön mukaisesti sallittu vain avuttomassa tilassa olevan eläimen auttaminen ja lopettaminen sekä kaatuneen riistaeläimen haltuunotto. Nykyisen kansallispuiston alueella on hirvenmetsästysoikeus kolmella metsästyseuralla; suunnittelualueeseen kuuluvilla muilla valtionmailla metsästää lisäksi kuusi muuta metsästyseuraa. Kahdella metsästyseuralla on oikeus pienriistan metsästyksen suunnittelualueella.

Kävijälaskentojen mukaan kansallispuistoon tehdään vuosittain noin 7 000 käyntiä. Kävijöistä noin kolme neljästä myös yöpyy alueella. Yöpyjien keskimääräinen viipymä on 3,4 vuorokautta; päiväkävijät viiptyvät alueella noin kuuden tunnin ajan. Kävijöiden vuotuinen kokonaisviipymä alueella on noin 18 000 vuorokautta. Kolovedellä kävijöiden keski-ikä on 39 vuotta. Alueella käy eniten ihmisiä Etelä-Savosta, Pohjois-Savosta, Pohjois-Karjalasta, Itä-Uudeltamaalta ja Uudeltamaalta. Ulkomaalaisten osuus kokonaiskävijämäärästä on noin neljännes. Ulkomaalaisista selvästi suurimman ryhmän muodostavat saksalaiset. Kävijätutkimuksen mukaan Kolovesi on varsinkin pariskuntien suosima kohde. Kolovedelle saavutaan enimmäkseen autolla, mutta yli kolmannes kävijöistä saapuu alueelle myös meloen tai soutuveneellä. (Kettunen 2004)

2.8 Aikaisemman suunnitelman toteutuminen

Koloveden kansallispuiston runkosuunnitelmassa (Metsähallitus 1993) esitetyt toimenpiteet ovat pääosin toteutuneet palveluvarustuksen ja opastuksen osalta. Suunnitelmassa esitetyt retkisatamat sekä luonto- ja retkeilypolut on rakennettu pääosin runkosuunnitelman mukaisina. Vaajasaloon esitettyä retkeilypolkua ei kuitenkaan ole toteutettu. Retkisatamaverkosto on täydentynyt runkosuunnitelman laatimisen jälkeen myös rantojensuojeluohjelmaan kuuluville mannerrannoille kansallispuiston ympärillä. Samalla Kirkkorannasta kansallispuiston itäpuolella on muodostunut alueen merkittävin sisäänkäynti- ja opastuspaikka.

2.9 Maankäyttöanalyysi

Suojelualueillamme laajavaikutteisoin uhka on ilmastonmuutos, joka todennäköisesti vaikuttaa jollakin tavalla kaikkiin alueilla esiintyviin lajeihin ja luontotyypeihin – joko suoraan tai välillisesti. Koloveden kansallispuistossa esimerkiksi saimaannorppaan kohdistuu pesimäaikaisten lumiolosuhteiden heikentymisen myötä kokonaan uusia uhkia, kuten nisäkäspetojen saalistus. Myös jäällä liikkumisesta aiheutuvan häiriön vaikutus kuuttien pesäpoikasvaiheen kehitykseen todennäköisesti korostuu ilmastonmuutoksen myötä. (Maankäyttöanalyysitaulukko on liitteenä 1.)

Koska ilmastonmuutoksen hidastamiseen ei ole paikallistasolla tai lyhyellä aikavälillä mahdollisuuksia, saimaannorpan suojelussa on keskityttävä aiempaa enemmän muiden keskeisten uhkien vähentämiseen. Näistä merkittävimpiä ovat verkkokalastus ja pesimäaikainen häirintä.

Koloveden lähialueilla – kuten koko Saimaan alueella – rannoille rakennettavien vapaa-ajan-asuntojen määrä kasvaa, minkä seurauksena myös norpan pesimäkauden aikainen jäällä liikkuminen lisääntyy. Vapaa-ajanasutuksen lisääntyminen voi lisätä myös verkkokalastusta norppa-alueilla. Toisaalta nuorten aikuisten ja keski-ikäisen väestön keskuudessa aktiiviset kalastusmuodot ovat jatkuvasti kasvattaneet suosiotaan verkkokalastuksen kustannuksella, mikä näkyy verkkokalastuksen yleisenä vähentymisenä.

Retkeily ja luontomatkailu voivat aiheuttaa häiriötä norpan pesinnälle ja vähäisemmässä määrin myös vanhojen metsien lajistolle. Ongelmia voidaan ehkäistä palveluvarustuksen sijoittelun ja maankäytön vyöhykejaon avulla. Metsähallitus edistää kestävästä luontomatkailusta aktiivisella yhteistyöllä yrittäjien ja muiden sidosryhmien kanssa.

Aiempi metsien talouskäyttö vaikuttaa edelleen metsäluontotyyppien tilaan. Vierasperäisten kasvilajien leviäminen voi myös olla paikallisesti uhka alkuperäiselle lajistolle.

Koloveden pintavesien tila on erinomainen, eikä merkittäviä veden laatuun vaikuttavia uhkia ole tiedossa. Uudistushakkuut, kunnostusojitukset ja kasvatuslannoitukset kansallispuiston lähi-alueilla voivat paikallisesti lisätä pintavesien kuormitusta.

2.10 Yhteenveto tärkeimmistä arvoista suojelun ja käytön kannalta

Suunnittelualue muodostaa valtakunnallisesti merkittävän ja luonteeltaan erämaisen saaristoluonnon kokonaisuuden. Metsissä vuorottelevat karut kalliomänniköt ja painanteiden rehevät lehtipuusekametsät. Alueen maisemat ovat erikoisuus suomalaisessa järviluonnossa. Jääkauden muovaamien ruhjeisten kallioalueiden ja kapeiden selkävesien kokonaisuudelle ei löydy vertailukohtaa Suomen luonnosta.

Koloveden kansallispuistolla on keskeinen merkitys Etelä-Suomen vanhojen metsien suojelun kannalta. Metsien luonnontilaisuudesta kertovat lukuisat vaateliaista lahoppuilla elävistä lajeista tehdyt havainnot, joiden perusteella alue rinnastuu parhaisiin eteläisen Suomen vanhojen metsien suojelukokonaisuuksiin.

Osana Natura 2000 -verkostoa Kolovedellä on huomattava merkitys erityisesti saimaannorpan suojelun kannalta. Alueen norppatiheys on suurempi kuin missään muualla Saimaalla, ja vastaa saimaannorpan luontaista esiintymistiheyttä. Suunnittelualueella elää noin 10 % saimaannorppakannasta.

Koloveden kansallispuiston kulttuurihistorialliset arvot ovat valtakunnallisesti merkittäviä. Tuhansia vuosia vanhat kalliomaalaukset ja arkeologiset löydökset ovat varhaisimpia todisteita Koloveden kulttuuriperinnöstä. Historiallisen ajan kulttuurikohteiden kirjo Kolovedellä on myös huomattava. Metsien rakennepiirteissä näkyvät edelleen kaskiviljely- ja niittytalouden merkit, samoin terva- ja savottakulttuurin jälkeensä jättämät piirteet. Alue on toiminut jatkosodan aikaan myös sotavankileirinä. Kansallispuisto liittyy pohjoisosansa kautta luontevaksi osaksi Heinäveden reittiä, joka kuuluu valtakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin (Ympäristöministeriö 1992). Huhtiniemen metsänvartijatilan niitty on paikallisesti arvokas perinnemaisema (Hänninen-Valjakka 1998).

Koloveden kansallispuistoon tullaan kokemaan luontoa ja maisemia, olemaan poissa melusta ja saasteista, rentoutumaan, hankkimaan henkistä hyvinvointia ja olemaan yhdessä perheen tai ystävien kanssa (Kettunen 2004). Suuri osa Koloveden kävijöistä kokee alueen erämaisena, ja pitää rauhallisuutta ja hiljaisuutta merkittävänä erämaisyyden kokemukseen vaikuttavana tekijänä (Tommola 2006). Moottoriveneilykiellon sekä suojaisten ja jylhien kalliomaisemien ansiosta Koloveden suunnittelualue muodostaa yhden eteläisen Suomen parhaista melontaretkelykohteista. Alueen kiinnostavuutta lisää Koloveden rikas, jo vuosituhatia jatkuneen ihmis-toiminnan jälkeensä jättämä kulttuuriperintö. Eränkävynillä, luonnontuotteiden keräilyllä ja muulla virkistyskäytöllä on paikallisesti huomattavaa sosiaalista merkitystä.

HOITO JA KÄYTTÖ

3 Hoidon ja käytön tavoitteet

Euroopan unionin luontodirektiivi velvoittaa jäsenvaltiot ryhtymään toimenpiteisiin, jotka turvaavat biologisen monimuotoisuuden suojelun sekä lajien ja luontotyyppien suotuisan suojelutason säilyttämisen tai saavuttamisen. Toteutettavissa toimenpiteissä on mahdollisuuksien mukaan otettava huomioon taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet (92/43/ETY, artikla 2, kohta 3). Tällä hoito- ja käyttösuunnitelmalla pyritään varmistamaan näiden tavoitteiden toteutuminen Kolovesi–Vaaluvirta–Pyttyselän Natura-alueella. Tämä suunnitelma toimii siis myös EU:n luontodirektiivin tarkoittamana Natura 2000 -alueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmana.

Suomi on esittänyt Saimaa–Pielisen järvioluetta Suomen uudistettuun aieluetteluun Unescon maailmanperintökohteista tammikuussa 2004. Koloveden kansallispuisto on ehdolla osana aluekokonaisuutta. Tämän hoito- ja käyttösuunnitelman avulla varaudutaan myös mahdollisen maailmanperintöstatuksen myötä kävijämäärissä tapahtuviin muutoksiin ja kehittämistarpeisiin.

Suunnittelualue kuuluu Vuoksen vesistöalueeseen. Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa Vuoksen vesistöalue on luonto- ja kulttuuriympäristönä erityinen aluekokonaisuus. Alueella tulee ohjata matkailua, vesistöjen virkistyskäyttöä ja vesiliikennettä sekä rakentamista ja muuta maankäyttöä siten, että järviluonnon, maiseman ja kulttuuriperinnön erityispiirteet säilyvät. (Valtioneuvoston päätös 2000 ja 2008)

3.1 Rantojen suojeluohjelman tavoitteet

Kolovesi otettiin mukaan valtakunnalliseen rantojen suojeluohjelmaan valtioneuvoston 20.12.1990 tekemällä periaatepäätöksellä. Ohjelman tarkoituksena on säilyttää erilaisia valtakunnallisesti arvokkaita ja luonnonsuojeluarvoltaan luonnonsuojelulain (1096/1996) vaatimukset täyttäviä suomalaisen rantaluonnon tyyppisiä luonnonsuojelukohteita ja rakentamattomina. Lisäksi ohjelmassa varaudutaan perustamaan luonnonsuojelualueet saimaannorpan käytössä oleville pesäpaikoille. Rantojen suojeluohjelman toteuttamismenettely on luonnonsuojelulain mukaisten luonnonsuojelualueiden perustaminen.

3.2 Kansallispuiston tavoitteet

Koloveden kansallispuisto on perustettu Saimaan saaristoluonnon, saimaannorpan elinympäristön ja Etelä-Suomen metsäluonnon suojelemiseksi sekä luonnonharrastusta, virkistystä ja ympäristöntutkimusta varten. Kansallispuiston perustamisen päätarkoitus on ollut säilyttää Suomen eteläboreaalisen kasvillisuusvyöhykkeen metsiä luonnontilaisina. Etelä-Suomen laajoista metsäalueista Kolovesi on poikkeuksellisen arvokas ja monimuotoinen.

Kolovesi on erittäin tärkeä saimaannorpan elinalue. Norppakannan tiheys on Kolovedellä korkeampi kuin muualla Saimaalla. Kolovedeltä Pihlajavedelle ulottuva alue muodostaa saimaannorpan yhtenäisen esiintymisen ydinalueen, jolla on keskeinen merkitys 400 yksilön elinvoimaisen norppakannan minimikoon saavuttamisessa.

3.3 Natura 2000 -verkoston tavoitteet ja toteutustavat

Suunnittelualue kuuluu Suomen Natura 2000 -verkostoon. Suojelun toteutuskeinoina ovat luonnonsuojelulaki (1096/1996), maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), metsälaki (1093/1996), maastoliikennelaki (1710/1995), vesiliikennelaki (463/1996), vesilaki (264/1961), kalastuslaki (286/1982) ja sopimus. Naturan mukaisen suojelun toteutuskeinoja ja niiden vaikutuksia alueen käyttöön esitellään lyhyesti seuraavassa.

Luonnonsuojelulaki (LsL)

Luonnonsuojelulain mukaisen suojelun keskeisimpiä suojelukeinoja ovat rauhoitus, jossa alue perustetaan ympäristökeskuksen päätöksellä yksityisomistukseen jääväksi luonnonsuojelualueeksi sekä alueen ostaminen tai vaihtaminen valtiolle. Joissakin tapauksissa suojelu voidaan toteuttaa myös tekemällä määräaikainen rauhoitussopimus tai luonnonsuojelulain mukaisen luontotyypin tai erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan rajauspäätös.

Maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL)

Kaavoituksella on varsin keskeinen merkitys Natura 2000 -verkoston tavoitteiden ja muiden maankäyttötarpeiden yhteensovittamisessa. Saimaannorpan pesimäalueilla esimerkiksi lomarakennuspaikkojen oikealla sijoittelulla on suuri merkitys. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kaavaa hyväksyttäessä tai vahvistettaessa on katsottava, ettei Natura-alueella olevia luontotyyppisiä tai lajien elinympäristöjä merkittävästi heikennetä. Kaavan vaikutukset on arvioitava ennen kaavan hyväksymistä tai vahvistamista.

Natura 2000 -verkoston luonnonarvojen lisäksi kaavoituksessa on otettava huomioon myös muut valtakunnalliset ja paikalliset luonnonarvot. Samoin Natura 2000 -verkostoa koskevat säännökset on otettava huomioon, vaikka rakentaminen tapahtuisi alueella, jonka kaava on vahvistettu jo ennen valtioneuvoston päätöstä Natura 2000 -verkostoon sisällytettävistä alueista.

Metsälaki (ML)

Metsälaissa säädetään, että metsän hoidossa ja käytössä on metsälain säännösten lisäksi noudatettava, mitä luonnonsuojelulain 10. luvussa säädetään Natura 2000 -verkostosta. Kolovedellä metsälailla toteutettava osa Natura-alueesta on Metsähallituksen hallinnassa, eikä siellä harjoiteta metsätaloutta.

Maastoliikennelaki (MaLL)

Ympäristökeskus voi maastoliikennelain nojalla kieltää tai rajoittaa moottorikäyttöisen ajoneuvon käyttämistä tietyllä maa-alueella tai jääpeitteisellä vesialueella määräajaksi tai toistaiseksi. Kolo-veden kaltaisilla saimaannorpan suojelun kannalta tärkeillä alueilla voidaan maastoliikennelain nojalla ohjata jääliikennettä saimaannorpan kannalta haitattomille reiteille ja rajoittaa liikennettä siellä, missä siitä aiheutuu häiriötä norpalle.

Vesiliikennelaki (VeLL)

Vesiliikennelain nojalla voidaan vesikulkuneuvoilla liikkuminen kieltää tai liikkumista rajoittaa määräajaksi tai toistaiseksi määrätyllä vesialueella. Kolovedellä vesiliikennelain mukaisia kieltoja tai liikkumisrajoituksia voidaan asettaa norpan suojelun kannalta tärkeillä vesialueilla, joilla vesiliikenne voi aiheuttaa merkittävää häiriötä norpan lisääntymis- tai levähdyspaikoilla. Kolovedellä on voimassa vesiliikennelain mukainen Itä-Suomen lääninhallituksen antama päätös, jolla on kielletty moottoriveneily tietyin ehdoin Koloveden keskeisillä vesialueilla.

Vesilaki (VL)

Natura 2000 -alueisiin sisältyviä vesialueita ei ole yleensä tarkoitus toteuttaa luonnonsuojelulain keinoin, vaan niiden suojelu turvataan pääasiassa vesilain ja ympäristönsuojelulain (86/2000) lupajärjestelmän kautta. Vesistöluontotyyppien suojelutavoitteena on säilyttää veden laatu ja vesitalous siten, että luontotyyppille luontaiset lajit säilyvät.

Kalastuslaki (KaL)

Kalastuslain mukaan maa- ja metsätalousministeriö voi määräajaksi kieltää tietynlaisen pyydyksen tai kalastustavan käyttämisen tietyllä vesialueella, jos alueella esiintyvän uhanalaisen eläinlajin säilyminen sitä edellyttää. Lakiin perustuen ministeriö on antanut 1.4.2009 asetuksen eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla (223/2009). Asetus koskee saimaannorpan keskeisiä elinalueita, joihin suunnittelualue luetaan kokonaisuudessaan. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen tavoitteena on vähentää ennen kaikkea aikuisten norppien pyydyskuolemia.

Sopimus

Natura 2000 -alueen suojelun toteutuskeinona voi olla myös vapaaehtoinen sopimus, jossa maatai vesialueen omistaja sitoutuu määräajaksi esimerkiksi hoitamaan perinneympäristöä tai vuokraamaan pois kalastusoikeuden saimaannorpan pesimäalueilla (Ustinov 2006).

3.4 Yhteenveto tavoitteista

Koloveden kansallispuiston hoidon ja käytön yleisenä tavoitteena on sovittaa yhteen alueen luonnon- ja kulttuuriperinnön suojelu, ympäristökasvatus ja -opetus, tutkimustoiminta, virkistyskäyttö ja luontomatkailu sekä alueen muut käyttömuodot ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla. Natura 2000 -alueen ja kansallispuiston suojelun perusteena olevien luontotyyppien ja eliölajien osalta tavoitteena on suotuisan suojelun tason turvaaminen.

Luontomatkailun ja retkeilypalvelujen edellytyksiä kehitetään Koloveden kansallispuistossa osana Saimaan alueen matkailun painopistealuetta. Herkät luontoarvot voidaan parhaiten turvata kehittämällä matkailukäyttöä ja retkeilypalveluita erityisesti melontaretkeilyn ja päiväpatikoinnin näkökulmista.

Koloveden kansallispuisto on vetovoimainen matkailukohde, jolla on myös huomattavaa paikallistaloudellista merkitystä. Kansallispuiston hoidon ja käytön tulee tukea luonto- ja kulttuuriarvot huomioivaa virkistyskäyttöä ja luontomatkailutoimintaa. Koloveden alueen monipuolinen luonto ja kulttuuriperintö sekä virkistys- ja matkailukäyttö luovat hyvät edellytykset tutkimustoiminnalle, jonka harjoittamista alueella tuetaan.

4 Vyöhykealuejako

Suunnittelualan maankäytön suunnittelun perustana on sen jakaminen syrjä-, virkistys-, rajoitus- ja kulttuurivyöhykkeeseen. Vyöhykejako perustuu kunkin vyöhykkeen pääasialliseen käyttömuotoon. Jaolla ohjataan alueen käyttöä suunnitelmakauden aikana. Vyöhykejaolla voidaan ohjata kävijöitä ja säädellä palvelurakentamista, vastata mahdollisimman monien käyttäjien tarpeisiin, vähentää maaston kulumista ja eläinten häiriintymistä, säilyttää luontoarvot ja tehostaa suojelua sekä järjestää alueen huolto ja hoito kustannustehokkaasti. Vyöhykejaosta riippumatta luonnonsuojelulliset tavoitteet ovat ensisijaisia muihin käyttömuotoihin nähden, joten kaikilla vyöhykkeillä voidaan tehdä myös luonnonhoito- ja ennallistamistoimia.

Syrjävyöhyke kattaa Käköveden ja Nahkiaissalon virkistysvyöhykkeitä lukuun ottamatta kaikki suunnittelualan mannerosat, yhteensä 1 645 ha. Syrjävyöhyke pidetään mahdollisimman luonnontilaisena ja erämaisena. Vyöhykkeelle ei rakenneta uusiin paikkoihin palveluvarustusta kuin poikkeustapauksissa, mutta vyöhykkeellä sijaitseva palveluvarustus pidetään mahdollisimman toimivana. Syrjävyöhykkeellä sijaitsevia rakenteita voidaan siis ylläpitää, siirtää tarkoituksenmukaisempaan paikkaan ja kunnostaa tarpeen mukaan. Syrjävyöhykkeelle rakennettava uusi palveluvarustus vaatii toimenpidesuunnitelman; vanhoja rakenteita voidaan sen sijaan uusia ja kunnostaa ilman erillistä toimenpidesuunnitelmaa.

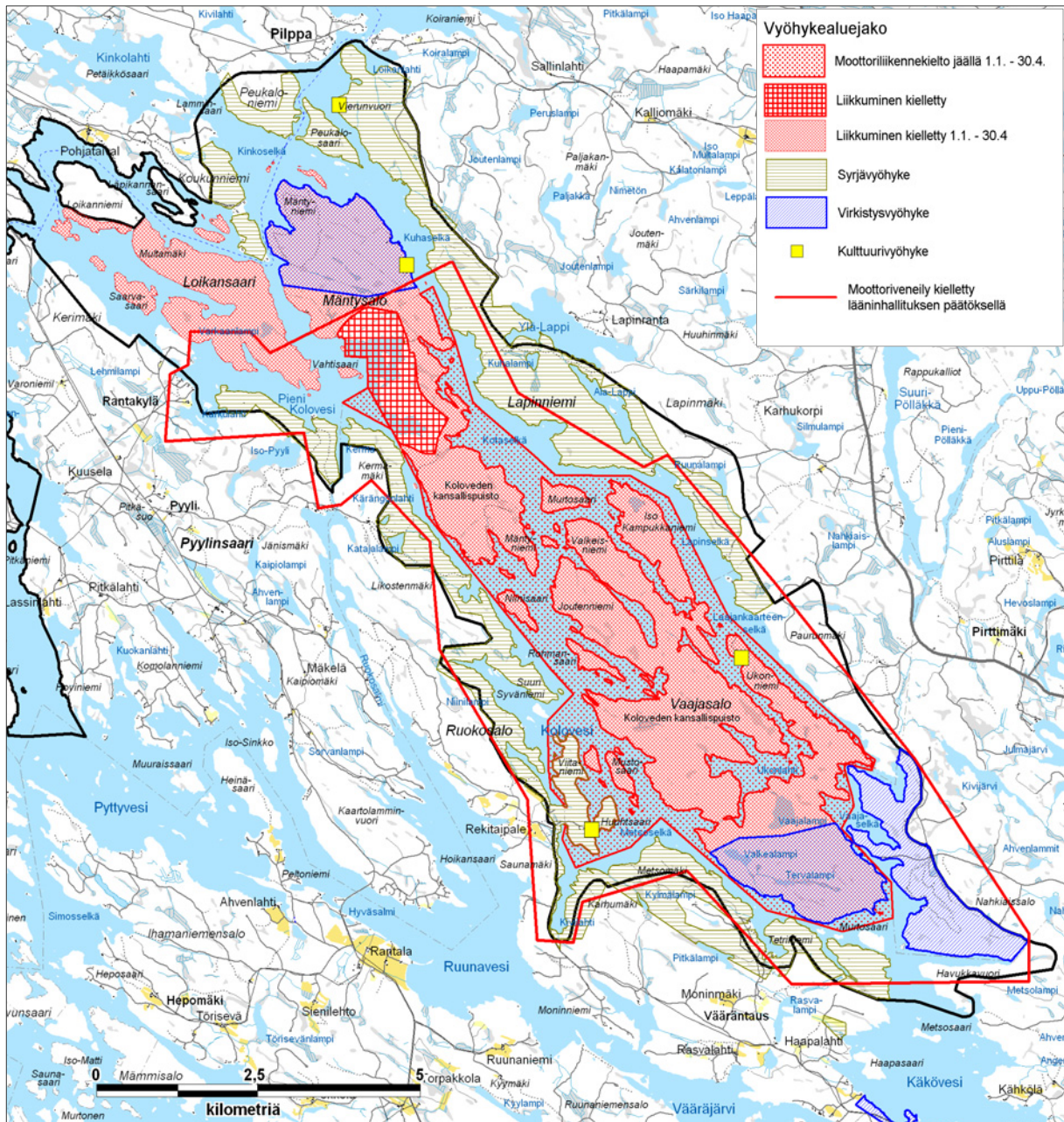
Virkistysvyöhyke on pinta-alaltaan 766 ha. Virkistysvyöhykkeelle ohjataan kävijöitä opastuksella ja palvelurakenteilla. Myös uuden palveluvarustuksen rakentaminen vyöhykkeelle on mahdollista. Virkistysvyöhykkeeseen kuuluvat Mäntysalon pohjoisosa, Vaajasalon eteläosa, Hirviniemen ja Nahkiaissalon luontopolun alue sekä Käköveden alue.

Rajoitusvyöhykkeet kattavat suunnittelualueella yhteensä 3 479 ha, josta ympärivuotista rajoitusvyöhykettä on 171 ha, talviaikaista rajoitusvyöhykettä saarialueilla 2 261 ha ja jääpeitteiseen aikaan moottoriliikenteen osalta rajoitettua vesialuetta 1 048 ha. Näillä luonnonarvoiltaan kaikkein herkimmillä alueilla liikkumista rajoitetaan uhanalaisten ja harvinaisten lajien sekä niiden elinympäristöjen suojelemiseksi. Kolovedellä rajoitusvyöhykkeet on perustettu saimaannorpan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojaamiseksi häiriöiltä. Rajoitusvyöhykkeet perustuvat luonnonsuojelulain (1096/1996) 18. §:ään ja astuvat voimaan Metsähallituksen annettua tähän hoito- ja käyttösuunnitelmaan perustuvan Koloveden kansallispuiston järjestyssäännön.

Rajoitusvyöhykkeillä toteutetaan luonnonsuojelulain 49. §:n mukaista erityisesti suojeltavien lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentämiskieltoa.

Koloveden kansallispuistossa rajoitusvyöhykkeeseen kuuluvat Pienen Koloveden vesialue ja rantavyöhyke sekä kaikki puiston alueen pienet luodot. Näillä alueilla liikkuminen on kielletty ympäri vuoden. Puiston saarissa liikkuminen on kielletty 1.1.–30.4. Puistoon kuuluvilla vesialueilla liikkuminen moottorikäyttöisillä kulkuneuvoilla on kielletty jääpeitteisenä aikana 1.1.–30.4.

Kulttuurivyöhyke kattaa noin 1,5 ha suunnittelualan pinta-alasta. Vyöhykkeeseen kuuluvat Huhtiniemen metsänvartijatilat ja Mäntysalon kämpän pihapiirit, Ukonvuori ja Vierunvuori.

Kuva 9. Koloveden suunnittelualan vyöhykejako. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MLL/08, © Suomen ympäristökeskus 2008.

5 Luonto- ja kulttuuriarvot

5.1 Luonnonsuojelu ja -hoito

5.1.1 Nykytila

Suunnittelualue on kokonaisuutena varsin erämainen ja säilynyt maisemiltaan eheänä. Se on myös tärkeä erittäin uhanalaisen saimaannorpan elinalue. Suunnittelualue on norpan elinympäristönä ja lisääntymisalueena ihanteellinen, koska rannat ovat säilyneet lähes rakentamattomina ja pesimäaikainen häirintä on hyvin vähäistä. Suunnittelualue muodostaa myös yhden Etelä-Suomen laajimmista ja arvokkaimmista metsäluonnon suojelukokonaisuuksista.

Suurin osa suunnittelualan metsistä koostuu yli satavuotiaista luonnontilaisista tai luonnontilaisen kaltaisista metsiköistä. Osa metsistä on kuitenkin rakennepiirteiltään hyvin talousmetsän kaltaisia – merkkinä Koloveden alueella viime vuosisadan puolivälin tienoilla tehdyistä hakkuista. Alueella on myös muutamia kymmeniä hehtaareja kuivatettuja soita, joista pääosa koostuu pienialaisista korpisoista.

Koloveden alueen metsiä on ennallistettu vuosien 2004 ja 2005 aikana tekemällä pienaukkoja ja lisäämällä lahopuuta. Myös muutamia pienialaisia soita on ennallistettu tukkimalla ojat kaivuri-työnä.

5.1.2 Tavoitteet

Alkuperäisen lajiston – erityisesti uhanalaisten ja rauhoitettujen lajien – esiintyminen turvataan ja elinympäristöjä parannetaan. Tavoitteena on sekä varmistaa alkuperäisen luonnon säilyminen että elvyttää perinteisten maankäyttömuotojen alueelle synnyttämiä elinympäristöjä eli perinnebiotooppeja. Lisäksi parannetaan myös muun metsä- ja suolajiston elinolosuhteita. Koska alue on osa Euroopan unionin luontodirektiivin (92/43/ETY) perusteella suojeltua Natura 2000 -aluetta (SCI-alue), on alueen tavoitteen mukaista suojella luontodirektiivin lajeja. Tärkeää on myös kansallisten uhanalaistarkastelujen perusteella rauhoitettujen lajien sekä uhanalaisten lajien ja eliöyhteisöjen suojelu.

Metsien ja soiden luonnontilaa parannetaan. Erityistä huomiota kiinnitetään Natura 2000 -luontotyyppien määrän ja edustavuuden lisäämiseen. Osalla alueesta on tehty aktiivisia ennallistamistoimia luonnontilaistumisen nopeuttamiseksi. Ennallistamistoimilla pyritään lisäämään metsämaisemaan, metsiköihin ja pienelinympäristöihin vaihtelua, jolla on myönteisiä vaikutuksia lajien ja luontotyyppien menestymiseen.

Hoidon ja käytön toimenpiteillä säilytetään pienvesien hyvä tila ja turvataan alueen erämainen luonne.

Vanhojen metsien lajisto

Vanhoille metsille tyypillisen uhanalaisen ja vaateliaan metsälajiston elinympäristöjen laatu sekä ajallinen ja alueellinen jatkuvuus turvataan.

Saimaannorppa

Saimaannorpan suojelun osalta tavoitteena on, että alueella syntyy vuosittain 4–6 poikasta.

5.1.3 Toimenpiteet

Pääosa suunnittelualueen pinta-alasta säilytetään niin luonnontilaisena kuin mahdollista. Luonnon omaan kehityskulkuun ei puututa muutoin kuin poistamalla reiteiltä ja teiltä kaatuneet puut sekä sammuttamalla metsäpalot alueilla, joilla palon leviämisestä voi aiheutua vaaraa rakennetulle tai metsätaloustaloudessa olevalle omaisuudelle. Metsäpalot sammutetaan myös maisemallisesti tai lajistollisesti erityisen arvokkailla alueilla. Kohteet eritellään tarkemmin erillisessä palontorjuntasuunnitelmassa. Uuden palveluvarustuksen rakentamisen ja kulttuuriperinnön hoidon yhteydessä puustoa voidaan myös poistaa.

Tärkeimpiä toimenpiteitä luonnontilan säilyttämiseksi ovat suunnittelualueen vyöhykejako ja sen mukainen palveluvarustuksen sijoittaminen sekä toimintojen ohjaaminen luonnonsuojellisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Puiston saariin esitetään liikkumisrajoituksia 1.1.–30.4. ja jää-alueille moottoriliikennekieltoja saimaannorpan häiriöttömän pesinnän turvaamiseksi. Yhä useampi kävijä tutustuu etukäteen retkikohteeseensa joko internetissä, Metsähallituksen opastuspisteissä tai tiedotusvälineiden kautta. Keskeinen merkitys luonnon suojelussa onkin retkeilijän omaa vastuuta korostavalla opastusviestinnällä ja neuvonnalla.

Aktiivisista luonnonsuojelun toimenpiteistä tärkeimpiä ovat ennallistaminen ja luonnonhoito. Aiemmin toteutettuja ennallistamis- ja luonnonhoitotoimia täydennetään, ja uusia kohteita toteutetaan tarvittaessa erillisten toimenpidesuunnitelmien mukaisesti. Pienialaisia toimenpiteitä voidaan toteuttaa ilman toimenpidesuunnitelmaa hoito- ja käyttösuunnitelman sekä aiempien toimenpidesuunnitelmien linjausten mukaisesti. Jos toimenpiteet kohdistuvat Natura-luontotyyppisiin, alueelliseen ympäristökeskukseen toimitetaan työmaasuunnitelma ennen töiden aloittamista. Mikäli alueella on muinaisjäännöksiä, työmaasuunnitelma toimitetaan myös maakuntamuseolle sekä Museovirastoon. Osa ennallistamattomista kuvioista sisältyy alueelle laadittuihin ennallistamisen toimenpidesuunnitelmiin (Perkiö & Heiskanen 2004 ja 2005).

Metsien ennallistaminen

Suunnittelualueen metsiin on lisätty eri puulajeista muodostuvaa maapuuta sekä pystyyn kuolevaa ja kelottuvaa puuta, minkä seurauksena lahoppuusta riippuvaisten lajien elinympäristöjen määrä on lisääntynyt. Tavoitteena on ollut kuusi- ja mäntylahoppuun jatkumon käynnistäminen alueen varttuneissa vähälahoppuustoisissa metsissä. Nuorempiin viljelymetsiköihin on tehty pienaukkoja, millä on lisätty lehtipuun määrää ja erirakenteisuutta puustorakenteeltaan yksipuolisiin havupuuvaltaisiin metsiköihin. Suunnittelualueelle on esitetty ennallistamistoimenpiteenä myös metsän polttamista, jonka avulla jäljitellään luontaista metsän kiertokulkua ja puustorakenteen muutoksia sekä luodaan samalla elinympäristöjä harvinaistuneille paloista riippuvaisille lajeille.

Koloveden kansallispuisto yhdessä Kakonsalon, Kermajärven ja näiden väliin jäävien metsätalousalueiden kanssa muodostaa osan valtakunnallisesta palojatkumoalueiden verkostosta. Palojatkumoalueilla ennallistetaan metsiä polttamalla tai tehdään metsänhoidollisia kulutuksia säännöllisesti, millä turvataan paloista riippuvaisten lajien kannalta olennainen palojen alueellinen jatkumo pitkällä aikavälillä.

Koloveden kansallispuiston metsämaan lahopuumäärä nousee seuraavien viidenkymmenen vuoden aikana nykyiseltä noin 8 m³/ha:n tasolta 60–82 m³/ha:n tasolle. Ennallistamistyöryhmän (2003) asettama tavoite keskimääräisestä lahopuun määrästä suojelualueilla on 30 m³/ha. Ennallistamalla tuotettu lahopuu on nostanut kansallispuiston keskimääräistä lahopuumäärää noin 1,2 m³/ha (Heikkilä ym. 2008).

Suunnittelualueella on 359 ha metsiä, joille on luontotyyppi-inventoinnissa esitetty ennallistamistoimenpiteitä, mutta töitä ei ole vielä toteutettu. Näiden metsikkökuvioiden ennallistamiskelpoisuus sekä ennallistumiskyky arvioidaan, ja soveltuvat kohteet ennallistetaan suunnitelmakauden aikana.

Soiden ennallistaminen

Suunnittelualueella on ennallistettu yhteensä 8,4 ha suota. Ennallistetusta alueesta noin puolet on rämettä, toinen puoli muodostuu pienialaisista korpipainanteista. Toimenpiteillä on palautettu piensoiden vesitalous lähemmäs luonnontilaa ja lisätty samalla monimuotoisuuden suojelun kannalta arvokkaiden suo- ja metsäelinympäristön vaihteluväyhykkeiden määrää.

Luonnontilaltaan heikentyneitä soita, joille on esitetty ennallistamistoimenpiteitä, on suunnittelualueella 55 ha. Soiden ennallistamiskelpoisuus sekä ennallistumiskyky arvioidaan, ja soveltuvat kohteet ennallistetaan suunnitelmakauden aikana.

Luonnonhoito

Koloveden kansallispuistossa pidetään yllä perinneympäristönä Huhtiniemen vanhan metsänvartijatilan pihapiiriä. Perinneympäristön pihaniityt niitetään vuosittain. Lisäksi eri osissa suunnittelualueutta esiintyy lehtipuuvaltaisia, aiemmin kaskikiertoon kuuluneita metsiköitä. Näiden metsiköiden kaskimetsille tyypillisiä ominaispiirteitä voidaan ylläpitää ja palauttaa raivaamalla sekapuustona kasvavaa kuusikkoa. Samalla luodaan soveliaita ruokailu- ja pesimäympäristöjä valkoselkätikalle. Valkoselkätikan syönnöksistä on tehty säännöllisesti havaintoja; sen sijaan pesintää ei ole toistaiseksi havaittu.

Lajiston suojelu

Koloveden kansallispuiston alkuperäisen lajiston annetaan kehittyä luontaisesti osana puiston ekosysteemiä. Alkuperäistä lajistoa voidaan elvyttää tarvittaessa elinympäristöjen hoitotoimin, ja hävinneitä lajeja palauttaa istutuksin. Lajistoa suojellaan aktiivisesti esimerkiksi ennallistamalla ja hoitamalla harvinaistuneille lajeille soveliaita elinympäristöjä. Lajistoinventoinneissa löydetyt uhanalaisten lajien esiintymät tallennetaan uhanalaistietokantoihin. Jos alueen jokin eliölaji lisääntyy niin, että se vaarantaa kansallispuiston suojelutavoitteen toteutumisen, voi Metsähallitus päättää tällaisen lajin vähentämisestä.

Lajiston suojelun keskeinen keino on suunnittelualueen vyöhykejako. Rajoitusvyöhykkeiden asettamisen tärkein tavoite on saimaannorpan häiriöttömän pesinnän turvaaminen.

Saimaannorppa

Merkittävin saimaannorppaan kohdistuva uhka on verkkokuolleisuus. Tähän voidaan tehokkaimmin vaikuttaa vähentämällä suunnittelualueella pyynnissä olevien verkkojen kokonaismäärää (verkkovuorokausia) keväällä ja alkukesällä, jolloin kuutit ovat altteimpia takertumaan verkkoihin. Valtion vesialueille Kolovedellä ei myydä verkkolupia. Osakaskuntien vesialueilla verkkokuolleisuutta voidaan vähentää vapaaehtoisten verkkokalastusrajoitusten avulla. Verkkokalastuksen riskit norpalle tuodaan esiin tiedotuksessa ja opastusviestinnässä.

Pesimäaikaista häiriötä vähennetään ohjaamalla virkistys- ja matkailukäyttöä alueellisesti ja ajallisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Tämä toteutetaan käytännössä huomioimalla norpan pesimäaikaiset vaatimukset vyöhykejaossa, palveluvarustuksen sijoittamisessa ja käyttötarkoituksessa, sopimus- ja lupakäytännöissä sekä opastusviestinnässä ja tiedottamisessa.

Vanhojen metsien lajisto

Koloveden kansallispuiston vanhojen metsien kokonaisuus on tällä hetkellä rakennepiirteiltään ja lajistoltaan erittäin edustava. Tulevaisuudessa erityisesti laajojen mäntymetsien luontoarvot kasvavat sitä mukaa kuin männyt vanhenevat ja keloutuvat, ja kelomaapuun määrä kasvaa. Metsämaan lahopuumäärä nousee seuraavien viidenkymmenen vuoden aikana noin 8–10-kertaiseksi nykytasoon verrattuna. Tätä metsien luontaista kehityskulkua tuetaan ekologisesti tarkoituksenmukaisella tavalla kohdistetuilla ennallistamistoimilla (ks. edellä **Metsien ennallistaminen**).

Keskeisiä keinoja lahopuusta ja muista vanhojen metsien rakennepiirteistä riippuvaisen lajiston elinympäristövaatimusten turvaamisessa ovat myös luontoarvoiltaan merkittävimpien ydinalueiden tukeminen puustorakenteeltaan kehittyvissä metsiköissä kansallispuistossa ja lähialueilla. Tärkeimpiä toimenpiteitä ovat rakennepiirteiden ja lajiston osalta merkittävien metsiköiden luonnontilaisen kehityksen turvaaminen, aktiiviset ennallistamistoimet suojelualueilla sekä Metsähallituksen metsätalouden ympäristöoppaan (Metsähallitus 2004) ja hyvän metsänhoidon suositusten mukaiset luonnonhoidon toimenpiteet ympäröivissä talousmetsissä.

5.1.4 Seuranta

Luontotyyppien ja lajiston tilaa suunnittelualueella seurataan Metsähallituksessa voimassa olevien ohjeiden mukaisesti. Luontodirektiivissä (92/43/ETY) mainittujen luontotyyppien ja lajien seuranta toteutetaan ympäristöministeriön antamien ohjeiden mukaisesti. Tärkeimmät seurattavat muutujat ovat luontotyyppien osalta pinta-ala ja edustavuus. Lajiston seuranta perustuu määrääjoihin toistettaviin luontoinventointeihin ja erillisissä tutkimusohjelmissa tehtyyn tutkimukseen. Esi-merkiksi saimaannorppakannan tilaa seurataan vuosittain toteutettavien pesä- ja poikaslaskentojen sekä havaitun kuolleisuuden avulla.

Ennallistamisen vaikutuksia seurataan valtakunnalliseen otantaan perustuvan seurantajärjestelmän avulla. Luonnonhoidon vaikutuksia arvioidaan hoitotoimista hyötyvien lajien tilaa seuraamalla. Seurannan periaatteet on esitetty yksityiskohtaisemmin ennallistamisen seurantaohjeissa (Päivinen & Aapala 2007) sekä suunnittelualueelle laadituissa ennallistamissuunnitelmissa (Perkiö & Heiskanen 2004 ja 2005).

5.2 Kulttuuriperinnön suojelu ja hoito

5.2.1 Nykytila

Yleisökäytön ja kulttuuriperinnön suojelun kannalta tärkeät kohteet

Kansallispuiston pohjoisosan, Koukunvirran kautta kulkee **Heinäveden reitti**, jonka maisema-alueeseen Mäntysalon pohjoispää kuuluu. Sen varrella on nähtävissä monenlaisia vanhan asutuksen merkkejä ja kulttuurimaisemaa. Heinäveden reitti on valittu valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi (Ympäristöministeriö 1992).

Huhtiniemen metsänvartijatilan pihapiiriä hoidetaan maakunnallisesti arvokkaana perinneympäristönä. Tilan rakennuskokonaisuuteen kuuluvat päärakennus, aitta, navetta, sauna, porakaivo ja riihi. Rakennukset ovat Metsähallituksen virkakäytössä huoltoa ja majoitusta varten.

Kruununmetsätorpan rakennusten rauniot löytyvät nykyisen Pirttimäen tilan mailta.

Mäntysalon metsäkämppä on osoitettu Etelä-Savon maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokkaana ja kulttuurihistoriallisesti merkittävänä rakennuskohteena. Pihapiiriin kuuluvat edelleen kämpän lisäksi sauna, aitta, kellari, käymälä ja nuotiopaikka.

Kaikki esihistoriallisten **kalliomaalausten** sijaintipaikat ovat kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita, ja ne ovat muinaismuistolain (295/1963) nojalla suojeltuja.

Varsinaiselta suunnittelualueelta ei ole tiedossa **esihistoriallisia asuinpaikkoja** (Koivisto 2007).

Alueen eränutintaan liittyviksi jäännöstyypeiksi voidaan luokitella muutamat ruoka- tai saalis-kätköiksi tulkitut **kivilatomukset**. Niitä on löytynyt pieniltä kallioluodoilta ja -niemiltä. Latomusten ajoittaminen on kuitenkin hyvin epävarmaa. Kotaselän läheisyydestä löytyneet **röykkiökohteet** voidaan tulkita lapinraunioiksi. (Koivisto 2007)

Selkeästi **historiallisen ajan** asutukseen ja toimintaan liittyviä jäännöksiä löytyy suunnittelualueelta useita. Varhaiseen eränutintaan ja viljelyhistoriaan liittyviä kohteita, erityisesti kaskiraunioita, on Huhtiniemessä ja sen läheisyydessä sekä Mäntysalossa. Alueelta tunnetaan myös runsaasti tervahautoja. Vanhoista kulkuväylistä tyypillisiä ovat vetokannat, jotka sijaitsevat ajan myötä kuivuneissa salmissa ja kapeikoissa. Savottahistoriaan liittyviä kohteita on myös mm. Kämpälähdessä. (Koivisto 2007)

5.2.2 Tavoitteet

Kulttuuriarvojen suojelun tavoitteena on säilyttää ja vaalia alueen kulttuuriperintöön liittyviä merkkejä ja jäänteitä. Kulttuuriperintöön liittyviä kohteita voidaan pitää maiseman muistina, joka välittää tietoa nyt ja tulevaisuudessa perinteisestä elämäntavasta sekä vanhakantaisista elinkeinoista.

Kulttuuriarvojen suojelun päämääränä on myös tuoda esiin kiinnostavia ja monipuolisia kulttuuriperintökohteita, joita luonto-opastuksessa ja -opetuksessa sekä matkailun yritystoiminnassa on mahdollista hyödyntää.

Koloveden kansallispuisto on nimetty ehdolle yhdeksi Suomen Delos-kohteista. Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton (IUCN) suojelualuekomission valmisteleman Delos-aloitteen piiriin hyväksytään kohteita, joilla esiintyy rinnakkain huomattavia luonnon- ja henkisen kulttuurin arvoja. Henkisten arvojen tunnistamisen, esiintuomisen ja hyödyntämisen kautta on tavoitteena edistää myös alueen luonto- ja kulttuuriarvojen tunnettuutta, suojelua ja kestävää käyttöä. (Määttä ym. 2006)

5.2.3 Toimenpiteet ja seuranta

Suunnittelualueen kulttuuriarvoja tuodaan esille opastusviestinnässä. Kulttuurihistorian kautta korostetaan mahdollisuuksia hyödyntää aluetta virkistyskäytössä ja elinkeinotoiminnassa luonnon- ja kulttuuriarvojen kannalta kestävällä tavalla.

Kiinteät muinaisjäännökset on rauhoitettu muinaismuistolain (295/1963) ilman, että niistä tehdään erillistä viranomaispäätöstä. Kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen tai poistaminen on kielletty ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa. Kiinteitä muinaisjäännöksiä valvoo Museovirasto, jonka kanssa yhteistyössä muinaisjäännösten mahdollinen merkitseminen, esittely ja hoito suunnitellaan. Hoitotoimenpiteet ja niiden seuranta suoritetaan kiinteiden muinaisjäännösten hoito-oppaan (Metsähallitus 2002) ohjeiden mukaisesti. Alueella sijaitsevan rakennuskannan tilaa seurataan voimassa olevan ohjeistuksen mukaisesti Metsähallituksen tietojärjestelmiä hyödyntäen.

Muinaisjäännöksille on tarvittaessa perusteltua tehdä kohdekohtaisia hoitosuunnitelmia. Museoviraston ja Metsähallituksen välisen yhteistyösopimuksen perusteella kohteille ei tarvitse hakea muinaismuistolain perusteella myönnettävää hoitolupaa, mutta kohteiden hoitosuunnitelmat lähetetään Museovirastoon tarkistettaviksi.

6 Luonnon virkistyskäyttö ja luontomatkailu

6.1 Retkeily ja muu luonnon virkistyskäyttö

6.1.1 Nykytila

Koloveden kansallispuisto tarjoaa erinomaiset retkeilymahdollisuudet melojille. Vesiteitse on saavutettavissa 12 telttailualueita ja tulentekopaikkaa. Melojille riittää nähtävää useaksi päiväksi. Alueen kaikista kävijöistä lähes kaksi kolmasosaa yöpyy puistossa, ja yöpyjien keskimääräinen viipymä on 3,4 vuorokautta. Päiväkävijöitä on kaikista vierailijoista noin neljännes, ja heidän keskimääräinen viipymänsä hieman yli kuusi tuntia. Ulkomaalaisten osuus Koloveden kansallispuiston kävijöistä on noin neljännes. Alueen kävijäsesonki alkaa juhannuksen jälkeen ja kestää elokuun loppuun saakka. Kesä–heinäkuussa alueella liikkuu pääasiassa suomalaisia; elokuu on ulkomaalaisten matkailijoiden keskuudessa suosituin käyntikuukausi. Suosituimpia aktiviteetteja ovat melonta, retkeily, luonnon tarkkailu, telttailu, kalliomaalauksiin tutustuminen ja uiminen. Tulenteko ja leirytyminen suunnittelualueella on sallittu vain tarkoitukseen osoitetuilla paikoilla. (kuva 10)

Patikointimahdollisuuksia Koloveden kansallispuistossa tarjoavat tällä hetkellä Nahkiaissalon (3,3 km) luontopolku ja Mäntysalon (3,8 km) polku. Mäntysalon polku on saavutettavissa ainoastaan vesitse.

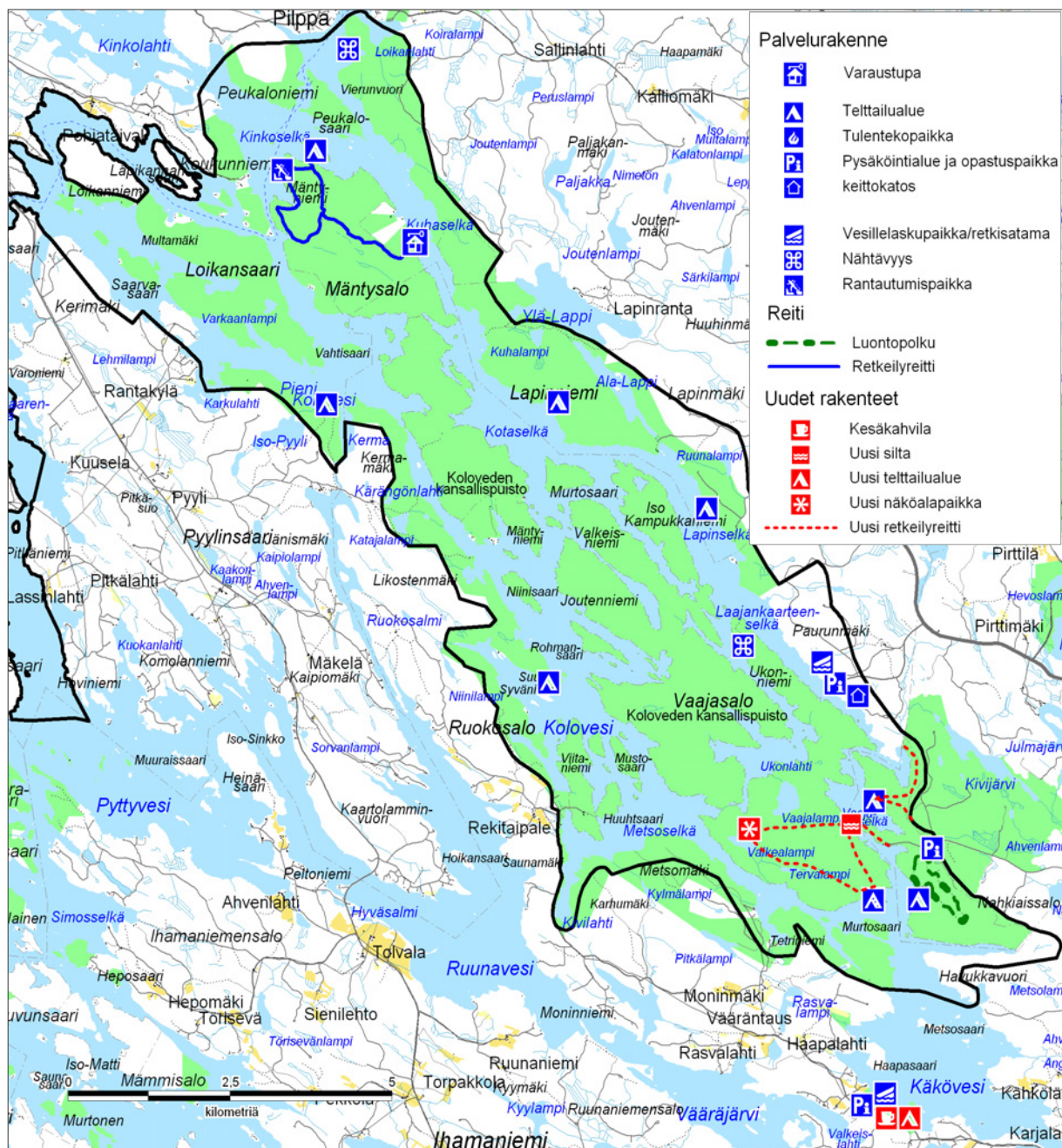
Mäntysalon vanha savottakämpä on kunnostettu vuokrakämpäksi. Kämpän vuokrausta hoitaa Metsähallituksen Villi Pohjola (www.villipohjola.fi).

Koloveden alueen uudessa opastuspisteessä Kirkkorannassa on palveluja myös liikuntarajoitteisille. Tulikatosta ja muuta palveluvarustusta pääsee käyttämään myös pyörätuolilla liikkuen.

6.1.2 Tavoitteet ja toimenpiteet

Koloveden kansallispuiston ja puistoon kesäisin ohjaavan Koloveden luontotuvan yleisökäytön tavoite on 16 000 käyntiä vuodessa. Kasvusta suurin osa kohdistuu päiväkävijöihin ja alueen virkistysvyöhykkeelle. Palveluvarustus ja opastusviestintä ovat tärkeässä asemassa, kun aluetta kehitetään Metsähallituksen strategian mukaisesti osana valtakunnallista Saimaan luontomatkailun painopistealuetta. Koloveden matkailullisen vetovoiman ehkä keskeisin elementti on hiljaisuus ja luonnontilaisuus. Retkeilykäytön kehittämisessä tuleekin turvata nämä käyttäjien kokemat keskeisimmät vetovoimatekijät. Koloveden erityispiirre luontomatkailukohteena on kesäpainotteisuus; talviaikaan sinne ei ohjata kävijöitä.

Alueella yöpyville retkeilijöille suunnattujen palvelujen kehittämisessä tärkeimmät kohderyhmät ovat **melojat** sekä **soutajat**, joille suunnattujen palvelujen laatua parannetaan. Käytännössä tämä tarkoittaa nykyisten telttailupaikkojen varustuksen kehittämistä parantamalla olemassa olevien retkisatamien rakenteiden laatua ja huoltovarmuutta sekä kunnostamalla laitureita. Leirikoulu- ja muut ryhmät ohjataan tarkoitukseen soveltuville leiripaikoille, ja kävijöille pyritään ennakkoon kertomaan puiston virkistyskäytön ajoittumisesta ja retkisatamien kapasiteetista. Lisäksi telttailu-alueita profiloidaan erilaisille käyttäjäryhmille, minkä seurauksena alueella liikkujien retkeilykokemukset saadaan vastaamaan ennako-odotuksia nykyistä paremmin. Tavoitteena on ylläpitää palveluvarustusta korkealaatuisena ja ulkoasultaan yhtenäisenä sekä luonnonarvojen ja alueen vetovoimatekijöiden säilymisen kannalta tarkoituksenmukaisena kokonaisuutena. Palveluvarustuksen tulee täyttää turvallisuusvaatimukset sekä Metsähallituksen ympäristöjärjestelmän kriteerit myös jatkossa.

Kuva 10. Koloveden nykyinen ja suunniteltu palveluvarustus. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MLL/08, © Suomen ympäristökeskus 2008.

Toinen keskeinen kävijäryhmä alueella ovat **patikkaretkeilijät**, joista suurin osa on päiväretkeilijöitä. Päiväretkeilijöille ei Saimaan alueella ole riittävästi vetovoimaisia polkuja. Tavoitteena on parantaa päiväpatikoijille suunnattua palveluvarustusta rakentamalla Nahkiaissalon ja Kirkkorannan lähtöpaikat yhdistävä noin 4,5 km:n pituinen polku mantereelle, sekä uusi noin 8 km:n rengaspolku Vaajasalon eteläosan virkistysvyöhykkeelle. Viimeksi mainittu polku voidaan linjata kulkemaan Vaajasalon telttailualueen kautta, jolloin se ei lisäisi tarvetta uusille rakenteille. Rengaspolulta tehdään liittymäpolku Valkealammen pohjoispuoliselle näköalapaikalle. Toimenpiteet parantavat Koloveden alueen saavutettavuutta ja vetovoimaisuutta patikoijien näkökulmasta sekä lisäävät päiväkävijöiden keskimääräistä viipymää suunnittelualuetta ympäröivällä matkailualueella – ja siten tukevat alueen matkailuelinkeinoja.

Kolmannen eroteltavissa olevan kävijäryhmän muodostavat **moottoriveneellä** Heinäveden reitin kautta alueelle saapuvat retkeilijät. Tätä ryhmää palvelevat Pitkäsaaren telttailualueet kansallispuiston pohjoisosassa, moottoriveneilykieltoalueen ulkopuolella.

Koloveden alueelle muodostuu jatkossa neljä erillistä sisääntuloväylää, joiden kautta suurin osa retkeilijöistä saapuu sinne. Alueen pohjoisin portti tarjoaa moottoriveneilijöille mahdollisuuden tutustua puistoon. **Mäntysalon** kämpä on pohjoinen tukikohta, jonka kautta sen varanneet ryhmät pääsevät alueelle. Kämpältä on mahdollista jatkaa matkaa puistoon yrityksiltä vuokratulla kanootilla tai kirkkoveneellä. Moottoriveneilijät pääsevät myös leiriytymään Pitkäsaaren telttailualueille sekä tutustumaan Mäntysalon luontopolkuun. Mäntysalon kämpän varanneet pääsevät luontopolulle myös kämpältä lähtevää yhdyspolkua pitkin. Mäntysalon vuokrakämpä on myös matkailuyritysten kautta alueella ohjatusti liikkuvien ryhmien käytössä.

Kirkkorannan opastus- ja vesillelaskupaikka toimii puiston pääasiallisena sisääntuloväylänä. Kirkkorannassa on hyvät vesillelaskumahdollisuudet sekä kanooteille että soutuveneille. Kirkkoranta on tärkeä kohde vuokrattavien veneiden ja kanoottien säilyttämisen kannalta. Alueelle voidaan perustaa merkitty telttailualue, joka toteutetaan maanomistustilanne huomioiden.

Selkälahden sisääntulopiste on pääasiallinen sisääntuloväylä jalan liikkuville päiväretkeilijöille. Selkälahden kautta ovat helposti tavoitettavissa sekä Nahkiaissalon luontopolku että Vaajasalon polku, jotka yhdessä muodostavat mielekkään päivätaipaleen esimerkiksi perheille.

Eteläisin portti puistoon on **Käköveden** opastus- ja vesillelaskupaikka, jonka kautta puistoon tulee erityisesti kanootilla ja soutuveneellä liikkuvia retkeilijöitä. Kansallispuistoon Käköveden kautta tulevien kävijöiden määrän voidaan jatkossa ennustaa kasvavan. Käköveden eteläosa on varattu vahvistetuissa kaavoissa virkistysalueeksi (VR), joka on tarkoitettu pääasiassa retkeilytoimintaa varten. Alueelle varataan mahdollisuus kesämatkailua palvelevien rakenteiden tekemiseen. Sinne soveltuu hyvin esimerkiksi kesäaikainen kioski-, kahvila- ja välinevuokraamotoiminta.

Kansallispuiston suosituimman käyntikohteen Ukonvuoren palveluvarustusta voidaan täydentää toimenpiteillä, jotka parantavat paikan toimivuutta myös nähtävyysskohteena.

Yhteenveto

- Melojat ja muut lihasvoimin vesillä liikkujat ovat puiston pääkohderyhmä. Päiväpatikoijat ovat toinen pääryhmä, jonka palveluja pyritään parantamaan uusien polkujen avulla. Pohjoisosa tarjoaa myös moottoriveneilijöille mahdollisuuden tutustua puistoon. Puiston läheisyydessä Ruokovedellä sijaitsevan Karjalansaaren retkivenesataman palvelurakenteita parannetaan matkaveneilijöille. Puistossa retkisatamien palveluvarustuksen laatua parannetaan korvausinvestointien yhteydessä.
- Koloveden kansallispuiston ja luontotuvan käyntimäärä kasvaa 16 000 käyntiin vuodessa vuoteen 2015 mennessä (Laukkanen 2009). Etenkin päiväkävijöiden määrä kasvaa polkureitistön kehittämisen seurauksena. Viestinnässä korostetaan Koloveden retkeilymahdollisuuksia myös huippusesongin ulkopuolella (kesä- ja syyskuu). Retkisatamien kapasiteettia nostetaan lisäämällä telttailualueiden määrää olemassa olevissa retkisatamissa.
- Koloveden palveluja ei kehitetä talviaikaiseen käyttöön.
- Kermajärven aluetta nostetaan esille viestinnässä Kolovedelle vaihtoehtoisena alueena.
- Kävijät tiedostavat liikkuvansa merkittävällä norppa-alueella sekä ymmärtävät vanhojen metsien suojelun tarpeen (Nahkiaissalo). Koloveden kulttuuriset erityisarvot näkyvät viestinnässä.
- Mäntysalon savottakämpä toimii ryhmien ja yrittäjien vetämien retkien tukikohtana.
- Koloveden luontotupa toimii kesäaikaisena infopisteenä.
- Käköveden virkistysvyöhykkeellä voidaan kehittää kesämatkailua palvelevia rakenteita.

6.1.3 Seuranta

Luonnon virkistyskäyttöä ja luontomatkailua koskevalla seurannalla pyritään mittamaan alueen käytössä tapahtuvia muutoksia, käytön vaikutuksia luontoon sekä kävijätyytyväisyyttä. Mittareina käytetään tunnuksia, joita on mahdollista kerätä osana alueen hoidon perustoimintaa.

Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun vaikutuksia seurataan Metsähallituksen voimassa olevan ohjeistuksen mukaisesti. Kävijälaskennassa hyödynnetään mekaanisia ja elektronisia las-kureita. Ohjeistus ja käytettävä mittaristo perustuvat LAC-menetelmään (Limits of Acceptable Change – hyväksyttävän muutoksen rajat). Retkeilyn ja luontomatkailun vaikutusten seuranta kohdistuu kestävän luontomatkailun periaatteisiin.

Luonnon virkistyskäytön vaikutusten seurannassa käytettävät menetelmät on kirjattu yksityis-kohtaisesti Saimaan luontomatkailusuunnitelmaan (Laukkanen 2009). Seuraavassa on esitetty tiivistetysti kestävän luontomatkailun periaatteet ja niihin kytkeytyvät mittarit.

Ekologinen kestävyys

Periaate 1: Luontoarvot säilyvät ja toiminta edistää luonnon suojelua.

Tavoitteena on, ettei suojelualueille suuntautuva matkailu ja virkistyskäyttö vaaranna uhanalaisten sekä harvinaisten lajien esiintymiä, ja että luontomatkailu edistää tai ei ainakaan heikennä maisema-arvoja. Uhanalaisten ja harvinaisten lajien kantoja ja esiintymiä alueilla seurataan erilaisilla inventoinneilla. Virkistyskäytön ja luontomatkailun aiheuttamien vaikutusten erottaminen muiden tekijöiden aiheuttamista vaikutuksista on joidenkin lajien kohdalla vaikeaa.

- mittari: saimaannorppakanta

Periaate 2: Ympäristöä kuormitetaan mahdollisimman vähän.

Tavoitteena on pitää maaston kuluneisuus virkistyskäyttökohteissa hyväksyttävissä rajoissa sekä käyttää merkittyjä reittejä ja huollettuja rakenteita silloin, kun niitä on. Pyritään myös siihen, että ympäristöä säästävä retkeily on yleisesti käytössä ja polttopuun käyttö nuotiopaikoilla on säästäväistä.

- mittari 1: kävijöiden kokemus maaston kuluneisuudesta
- mittari 2: kävijöiden kokemus roskaisuudesta
- mittari 3: maaston kuluneisuusarviointi
- mittari 4: polttopuun kokonaismenekki

Sosiaalinen kestävyys

Periaate 3: Arvostetaan paikallista kulttuuria ja perinteitä.

Tavoitteena on, että Metsähallituksen ja yhteistyöyrittäjien toiminta on paikallisesti hyväksyttävää, ja kävijät ovat kiinnostuneita alueen kulttuuriperinnöstä. Kuvaavan mittarin löytäminen tähän periaatteeseen on haasteellista.

- mittari: kävijät tutustuvat kulttuurikohteisiin

Periaate 4: Asiakkaiden arvostus ja tietämys luonnosta ja kulttuurista lisääntyvät.

- mittari: käyntimäärä Koloveden kansallispuistossa ja Koloveden luontotuvalla; Koloveden **luontoon.fi**-sivuston käyntimäärä

Periaate 5: Asiakkaiden mahdollisuudet luonnossa virkistymiseen paranevat.

Tavoitteena on, että ylläpidetään laadukasta ja viihtyisää virkistysympäristöä, ja asiakkaat osaavat ottaa huomioon muut luonnossa liikkujat.

- mittari 1: käyntimäärä
- mittari 2: kävijöiden kokonaisviipymä kansallispuistossa
- mittari 3: kävijätyytyväisyysindeksi

Periaate 6: Asiakkaiden henkinen ja fyysinen hyvinvointi vahvistuvat.

Tavoitteena on, että kävijät tuntevat rentoutuvansa ja virkistäytyvänsä luonnossa sekä saavat henkilökohtaisia luontokokemuksia ja elämyksiä. Tavoitteena on myös taata turvalliset palvelurakenteet.

- mittari 1: rentoutuminen on tärkeä syy hakeutua luonnonsuojelualueelle
- mittari 2: rakenteiden kunto

Periaate 8: Viestintä ja markkinointi on laadukasta ja vastuullista.

- mittari: seurataan kävijöiden ennakko-odotusten toteutumista

Periaate 9: Toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä.

- mittari 1: yhteistyöyritysten arvio Metsähallituksen luontopalvelujen palveluista ja toiminnasta
- mittari 2: alueen yhteistyöyritysten kanssa järjestetään säännöllisesti tapaamisia

Taloudellinen kestävyys

Periaate 7: Vaikutetaan myönteisesti paikalliseen talouteen ja työllisyyteen.

- mittari 1: luontomatkailun yhteistyösopimusten määrä
- mittari 2: kävijöiden paikallistalouteen jättämä rahamäärä

6.2 Opastusviestintä ja ympäristökasvatus

Opastusviestintä on viestintää, joka pyrkii lisäämään kävijöiden ymmärrystä luonnon- ja kulttuuriperinnön tilan ja oman käyttäytymisen välisestä suhteesta, sekä kannustaa kestävien käyttäytymismallien omaksumiseen (Metsähallitus 2007c). Opastusviestinnän välineitä ovat muun muassa esitteet, julkaisut, verkkopalvelut (**luontoon.fi**, **retkikartta.fi**) ja maasto-opasteet sekä luontokeskusten tarjoamat näyttelyt ja asiakaspalvelu. Opastusviestintää pyritään toteuttamaan myös yhteistyössä yrittäjien kanssa niin, että alueesta kerrotut viestit olisivat yhdenmukaisia suojeluarvojen ja alueiden sääntöjen suhteen.

Metsähallituksen yleiset tavoitteet opastusviestinnän sisällölle ovat:

- parantaa kohteiden saavutettavuutta ja turvallisuutta
- edistää luonnon- ja kulttuuriperinnön suojelua
- syventää kävijöiden luonto- ja kulttuurielämyksiä
- antaa aineksia ympäristövastuulliseen ja aktiiviseen kansalaiskäyttämiseen.

Opastusviestintä on jaettu kolmeen tasoon: **1) perustiedon tarjonta, 2) herättelevä opastus ja 3) syventävä opastus.** Perustietoa tarjotaan kaikilla alueilla, jotta kävijä voi liikkua turvallisesti ja kestävyuden periaatteet huomioiden. Herättelevällä opastuksella pyritään lisäämään kävijöiden kiinnostusta luontoon, kulttuuriperintöön ja luonnonsuojeluun. Syventävän opastuksen tavoitteena on syventää luontokokemusta ja saada kävijät toimimaan luonnon puolesta. Opastusviestinnän kohderyhmät voidaan jakaa kahteen pääryhmään, jotka ovat kotimaisista ja ulkomaisista matkailijoista sekä lähivirkistäytyjistä koostuvat vapaa-ajankävijät ja opetusryhmät.

Saimaan puistoalueella – niin kuin muuallakin – opastusviestinnän resurssit ovat rajalliset, joten opastusviestinnässä on tietyt kehittämisalueet, joissa ja joista tarjotaan perustiedon lisäksi myös syventävää opastusta. Saimaan kohteista Koloveden kansallispuisto on luonteva kehittämisalue kansallispuistostatuksen ja kasvavan kävijämäärän vuoksi.

Enonkosken keskustaajamassa sijaitseva Koloveden luontotupa toimii kansallispuiston kesäaikaisena infopisteenä. Luontotupa tarjoaa tietoa kansallispuiston luonnosta, retkeilymahdollisuuksista ja palveluista. Luontotuvan asiakaspalvelu on järjestetty yhteistyössä paikallisen 4H-yhdistyksen kanssa, joka vastaa myös luontotuvan kahvion ylläpidosta. Luontotuvassa on kansallispuiston luonnonmuodostumien syntyhistoriaa esittelevän pysyvän näyttelyn lisäksi esillä myös vaihtuvia näyttelyitä.

Saimaan alueilla on kaksi suurempaa asiakaspalvelupistettä: Linnansaaren luontokeskus Oskari Rantasalmella ja Saimaan luontotalo Nestori, jonka toiminnot siirtyivät samaan rakennukseen Savonlinnan maakuntamuseon kanssa vuoden 2008 alussa. Tämän jälkeen Nestorin Saimaan luontonäyttely on auki ympäri vuoden. Maakuntamuseon ja Nestorin yhteistyötä pyritään vielä vahvistamaan tulevaisuudessa ja perustamaan Riihisaaren Saimaan luonto- ja kulttuurikeskus.

Matkailuyrittäjien rooli on alueella merkittävä. Metsähallituksen opastuspisteet eivät tavoita suurinta osaa puistojen ja alueiden kävijöistä, joten välinevuokraajat, kuljetusten järjestäjät ja muut palvelujen tarjoajat ovat monille retkeilijöille kanava, jonka kautta tietoa alueesta saadaan – ennakkotiedon ja maasto-opasteiden lisäksi. Metsähallituksen lisäksi alueilla toimivilla yrityksillä on opastustoimintaa. Metsähallituksen ja yrittäjien palvelut eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan toisiaan täydentäviä. Tulevaisuudessa suojelualueilla toimivien yhteistyöyritysten rooli opastusviestinnässä korostuu – joko erilaisten toimeksiantojen tai asiakkaille tarjotun opastuksen välityksellä. (Laukkanen 2009)

Suunnittelualuetta käytetään jonkin verran opetuskohteena. Kansallispuistossa opetuskäyttö painottuu Nahkiaissalon luontopolun ympäristöön. Alue on kasvattanut jatkuvasti suosiotaan myös osana leirikoulujen ja rippikoululeirien ohjelmaa. Kirkkorannan opastuspaikan palvelut ovat lisänneet alueen soveltuvuutta opetuskäyttöön.

Opetuksen tavoitteena on herättää peruskoululaisten mielenkiinto luontoa kohtaan, sekä tarjota opetus- ja kenttätutkimuskohteita luonnontieteellistä ja matkailualan koulutusta varten.

Koloveden saavutettavuuden kannalta on olemassa tarve tienvarsiopastuksen parantamiseen Heinävesi–Sappu-välillä.

6.3 Matkailun yritystoiminta

6.3.1 Nykytila

Metsähallituksen luontopalveluilla ei ole omaa matkailuun liittyvää liiketoimintaa, vaan se tarjoaa puitteet, ohjeistuksen ja toimintaedellytykset alan yrittäjille (Metsähallitus 2010). Kansallispuistossa ja muilla suojelualueilla voidaan useimmiten harjoittaa yritystoimintaa, mutta suojelualueilla yritystoimintaan liittyy aluekohtaisia rajoitteita ja velvoitteita. Luontomatkailuun liittyvät ja sitä tukevat muut palvelut (vuokrauspisteet, majoitus jne.) sijaitsevat usein suojelualueiden ulkopuolella. Sekä suojelualueilla että myös niiden lähiseuduilla luontomatkailulla on paikallisesti suuri taloudellinen merkitys. Tunnetuilla suojelualueilla, erityisesti kansallispuistoilla, on myös merkitystä koko seudun imagolle.

Koloveden kansallispuistossa toimivilta yrityksiltä edellytetään matkailun yhteistyösopimusta tai käyttöoikeussopimusta. Poikkeuksena on jokamiehenoikeuksien mukainen yritystoiminta, joka on mahdollista ilman lupaa tai sopimusta. Alueella voi liikkua vapaasti – kuitenkin liikkumisrajoitukset ja mahdolliset muut järjestyssäännössä annetut määräykset huomioiden. Huollettujen taukopaikkojen (tulentekopaikkojen ja käymälöiden) käyttö ei kuulu jokamiehenoikeuksiin. Näiden kohteiden hyödyntäminen yrityksen toiminnassa edellyttää lupaa tai sopimusta ja on maksullista. (Metsähallitus 2007b)

Käyttöoikeussopimuksen lisäksi Metsähallituksen luontopalvelut voi solmia yhteistyösopimuksen niiden yritysten kanssa, jotka sitoutuvat noudattamaan kestävän luontomatkailun periaatteita harjoittaessaan toimintaa suojelualueilla. Metsähallituksen tavoitteena on yhteistyösopimuksen laatiminen aina, kun yritys käyttää suojelu-, erämaa- tai suojeluohjelma-alueita tai muutoin selvästi profiloituu niihin. Yhteistyöyritys saa mm. linkin kyseisen alueen **www.luontoon.fi**-sivulle ja esitteet Metsähallituksen asiakaspalvelupisteisiin. Metsähallitus järjestää yhteistyöpalavereita sekä antaa kävijätutkimusten ja asiakasseurannan tulokset yritysten käyttöön. Käyttöoikeus- ja yhteistyösopimukseen liittyvät edut ja velvoitteet näkyvät taulukossa 10.

Saimaan suojelualueilla sopimusyritykset järjestävät opastettuja retkiä maalla ja vesillä. Valikoimaan kuuluvat esimerkiksi melonta-, kirkkovene- ja soutuveneretket vesillä, luisteluretket jäällä sekä erilaiset luonto- ja patikkaretket maalla. Yrittäjät tarjoavat retkien suunnittelupalveluja sekä vuokraavat kanootteja, kajakkeja ja muita retkeilyvälineitä. Alueilla on myös tarjolla venetaksi-, reittiliikenne- ja tilausristeilypalveluja. Useat yrittäjistä toimivat monella suojelualueella. Eniten palveluja on tarjolla Linnansaaren kansallispuiston lähialueilla. (Laukkanen 2009) (taulukko 11)

Taulukko 10. Koloveden käyttöoikeussopimuksen edellytykset ja sopimukseen liittyvät hyödyt näkyvät ylemmissä ruuduissa. Yhteistyösopimukseen liittyvät edellisten lisäksi alemmissä ruuduissa olevat edellytykset ja edut.

Yritys saa	Metsähallitukselta edellytetään	Metsähallitus saa	Yritykseltä edellytetään
<ul style="list-style-type: none"> sopimuksen: vähintään 1 vuosi tai kausi, enintään 3 vuotta kerrallaan (vuoden 2008 alusta) oikeuden harjoittaa yritystoimintaa alueella ja käyttää sovittuja palvelurakenteita tai rakennuksia kirjalliset perustiedot suojelualueesta, luontomatkailun kestävydestä ja ympäristöjärjestelmästä 	<ul style="list-style-type: none"> sopimuksen laatiminen kirjallisen perusaineiston toimittaminen yritykselle alueesta, luontomatkailun kestävydestä ja ympäristöjärjestelmästä (ISO 14001) 	<ul style="list-style-type: none"> tiedot yrityksestä ja yritystoiminnan luonteesta maksun sopimuksesta ja rakenteiden käytöstä yritykset noudattavat suojelualueiden sääntöjä 	<ul style="list-style-type: none"> käyttöoikeussopimusta vähintään toiminimeä maksua sopimuksesta ja rakenteiden käytöstä raportointia Metsähallituksen ympäristöjärjestelmän noudattamista (ISO 14001)
<ul style="list-style-type: none"> perehdytystä: suojelualue, luontomatkailun kestävyys, ympäristöjärjestelmä kaikkien alueella toimivien yhteistyöyrittäjien kanssa yhteinen palaveri kaksi kertaa vuodessa (kevät/syky) kirjallisena käyntimäärät ja kävijätutkimuksen tulokset alueelta, jota sopimus koskee markkinointietua: mahdollisuuden linkkiin tai yhteystietoihin nettiin (luontoon.fi/outdoors.fi) ja esitemateriaalinsa esille luontokeskuksissa, -taloissa ja -tuvissa tilan sallimissa rajoissa voi osallistua alueen kehittämiseen esim. yhteistyöpalaverissa 	<ul style="list-style-type: none"> yritysten perehdytystä (suojelualue, luontomatkailun kestävyys, ympäristöjärjestelmä) vuosittaisten yhteistyöpalavereiden järjestäminen yrityksille jaetaan alueen vakiomuotoiset kävijätutkimusraportit ja vuosittaiset käyntimäärät linkin tekeminen tai yhteystiedot nettiin www.luontoon.fi/ www.outdoors.fi tilan sallimissa rajoissa yrittäjän esiteaineisto laitetaan esille asiakaspalvelupisteisiin tiedon jakaminen ja osallistaminen alueen kehittämiseen osallistuminen turvallisuus-riskien kartoitukseen 	<ul style="list-style-type: none"> tiedon yrityksen asiakkaiden määrästä ja asiakaskunnan profiilista raportoinnissa ja yhteistyöpalaverissa palautetta palautteen saanti yritykseltä säännöllistä yritykset toimivat ympäristövastuullisemmin yrityksen asiakkaat toimivat ympäristövastuullisemmin 	<ul style="list-style-type: none"> yhteistyösopimusta raportointia, suoraa palautetta ja asiakas-palautetta osallistuu Metsähallituksen järjestämään perehdytykseen osallistuu Metsähallituksen järjestämiin vuosittaisiin yhteistyöpalavereihin toimittaa yrityksen ajantasaiset yhteystiedot ja www.osoitteen edistää kestävän luontomatkailun periaatteiden toteutumista turvallisuussuunnitelma

Taulukko 11. Sopimusyrittäjien palveluiden jakaantuminen Koloveden kansallispuistossa. Yritykset voivat toimia useammalla alueella ja tarjota useampia palveluita. Luku kertoo palvelua tarjoavien yritysten määrän alueella.
* = (sisältää myös yhteistyösopimukseen verrattavat sopimukset).

Palvelu	Yrityksiä kpl
Ohjelmapalvelut	8
Majoitus (mukana myös lähialueilla olevat)	2
Välinevuokraus	6
Ruokailupalvelut	-
Kuljetuspalvelut (risteilyt, venetaksit ym.)	-
Yhteistyöyrityksiä alueella yhteensä*	9

Vuonna 2007 tehdyn Saimaan alueen yritystutkimuksen (Lindblom 2008) kohteena olivat Saimaan suojelualueilla toimivat Metsähallituksen sopimus- ja yhteistyöyritykset sekä muut yritykset, joiden tiedettiin käyttävän suojelualueita toiminnassaan tai arvioitiin hyötyvän niistä muuten. Koloveden kansallispuisto kuului kyselyn Saimaan suojelualueisiin. Kysely lähetettiin 70 yritykselle, joista 33 vastasi.

Vastanneista yrityksistä kaksi kolmasosaa oli käyttänyt jotakin Saimaan suojelualueista viimeisen vuoden aikana, ja useimmat niistä aikoivat jatkossakin käyttää alueita yritystoiminnassaan. Vajaa viidennes yrityksistä ilmoitti päätoimialakseen majoituspalvelut. Ohjelmopalvelua ei toimialojen joukossa tarjottu, ja siksi suurin osa vastanneista (19 yritystä) sijoittuikin päätoimialaltaan luokkaan ”muu” toimiala. Vastanneet yritykset työllistivät 142 vakituista ja 74 määräaikaista työntekijää.

Pääosa yritysten asiakkaista on suomalaisia (80 %) ja yksityisasiakkaita (66 %). Kesäsesonki näkyy selvästi yrityksissä. Kesä-, heinä- ja elokuu ovat yrityksille vilkkainta aikaa. Kolmen kesäkuukauden aikana käy puolet vuoden asiakkaista.

Pääosa Saimaan yritystutkimukseen osallistuneista yrityksistä tarjosi 1–3 aktiviteettia. Yritysten pienuus ja erikoistuminen näkyvät myös siinä, että vastanneet yritykset yhtä lukuun ottamatta tekivät yhteistyötä muiden yritysten kanssa, ja suurin osa yrittäjistä aikoi lisätä yhteistyötä tulevaisuudessa. Yhteistyön arvioitiin olevan eduksi yritysten menestymiselle.

6.3.2 Tavoitteet, toimenpiteet ja seuranta

Suunnittelualuetta kehitetään Metsähallituksessa osana Saimaan matkailun painopistealuetta. Heinäveden Kermajärveltä alkava suojelualueiden ketju muodostaa **Saimaa**-nimisen toiminnallisen aluekokonaisuuden, johon Savonlinnan seudun matkailualueen luontoon ja kulttuuriin liittyvä ohjelmopalvelutoiminta tukeutuu. Tavoitteena on kohdistaa yleisökäyttö, sen edellyttämät rakenteet ja käytön ohjaus ensisijaisesti matkailun valtakunnallisille painopistealueille, joilla investointien vaikuttavuus on mahdollisimman suuri. Vaikuttavuus syntyy nimenomaan matkailuyritysten parantuneiden toimintaedellytysten kautta.

Suunnittelualue on osa Savonlinnan seudun matkailualueetta, johon kuuluvat Savonlinnan Matkailupalvelu Oy:n toimialue sekä Rantasalmen ja Parikkalan kunnat. Kolovedellä luontomatkailun keskeisiä toimintoja ovat ryhmien ohjaaminen ja opastus alueella sekä välinevuokraus.

Matkailun yritystoiminnan tulee perustua Metsähallituksen kestävän luontomatkailun periaatteisiin, ja matkailun painopistealueilla sen vaikutuksia on seurattava luontomatkailun ympäristövaikutusten arvioinnista laaditun ohjeistuksen mukaisesti.

Saimaan suojelualueille on valmistunut vuoden 2009 aikana luontomatkailusuunnitelma (Laukkanen 2009), jossa toimenpiteet on määritelty tarkemmin. Koloveden kansallispuiston osalta yleiset retkeilyä ja matkailun yritystoimintaa koskevat tavoitteet ja toimenpiteet on esitetty luontomatkailusuunnitelman kappaleessa 7.1.2.

Yrityspalaute kerätään sopimusyrittäjiltä vuosittain ja käydään läpi yhdessä yrittäjien kanssa. Sopimusyrittäjätapaamiset järjestetään kahdesti vuodessa. Yritystutkimus Saimaan suojelualueille on tarkoitus toistaa vuonna 2012. Luontomatkailusuunnitelmassa määritelty mittaristo (LAC) otetaan käyttöön. Uusi luontomatkailusuunnitelma on tarkoitus laatia vuonna 2017.

6.4 Palvelurakenteiden huolto

Jätehuolto

Jätehuollossa noudatetaan Metsähallituksen ympäristö- ja laatu järjestelmän määräyksiä. Alueella noudatetaan roskattoman retkeilyn periaatteita. Jätteen määrän syntyminen pyritään minimoimaan. Varsinaisia jätteen keräys- tai lajittelupisteitä ei ole, vaan retkeilijät itse kompostoivat kaiken maastossa syntyvän jätteen taukopaikkojen käymälöissä, polttavat sen tulipaikoilla tai kuljettavat alueen ulkopuolelle jätteenlajittelupisteisiin.

Polttopuuhuolto

Tulipaikoilla käytetään alueen ulkopuolelta hankittua tai luonnonhoitokohteilta kertyvää puuta. Polttopuuhuolto pyritään tekemään ensisijaisesti veneellä sekä jääpeitteiseen aikaan ennen norpan pesimäaika.

Rakenteiden kunnossapito

Palvelurakenteiden kuntoa tarkkaillaan osana puiston huolto- ja valvontatöitä. Havaitut puutteet ja viat korjataan.

7 Tutkimus

Metsähallitus vastaa alueen perusinventoinneista sekä ennallistamistöiden perusseurannasta, mutta ei tee varsinaista tutkimusta. Metsähallituksen alueet ovat avoimia tutkimustoiminnalle. Metsähallitus on kiinnostunut kaikesta alueella tehtävästä tutkimuksesta, ja osallistuu tarvittaessa hoidon ja käytön kannalta keskeisten tutkimusten suunnitteluun ja maastotöiden järjestelyihin. Tutkimusten maastotöihin tarvitaan Metsähallituksen myöntämä tutkimuslupa. Suunnitelmakauden aikana tehtävän tutkimuksen tulisi tukea hoidon ja käytön keskeisiä tavoitteita. Tutkimuksen pitäisi ennen kaikkea tuottaa tietoa, jota voidaan käyttää hyväksi seurattaessa uhanalaisten eliölajien tilaa ja uhkatekijöitä, metsien ennallistumista, hoitotoimenpiteiden vaikutuksia kulttuuri-vaikutteisten elinympäristöjen tilaan sekä virkistyskäytön vaikutuksia alueen luontoon.

8 Muu käyttö

8.1 Marjastus ja sienestys

Jokamiehenoikeudella tapahtuva marjastus ja hyötysienten poiminta on sallittu koko kansallispuiston alueella voimassa olevat liikkumisrajoitukset huomioiden.

8.2 Kalastus

Tällä hetkellä kalastus on kielletty Koloveden kansallispuistoon kuuluvilla vesialueilla. Kansallispuiston laajentuessa myös puistoon kuuluvat vesialueet laajenevat merkittävästi, joten kalastuskäytännöt tulevat muuttumaan.

Onkiminen ja pilkkiminen on jatkossa sallittu Koloveden kansallispuistossa jokamiehenoikeudella kalastuslain (286/1982) mukaisesti, elleivät liikkumisrajoitukset sitä estä; Metsähallituksen luvalla myös muu kalastus on sallittu.

Koloveden kalastusalueelle on laadittu vuosiksi 2008–2012 kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma (Koloveden kalastusalueen hallitus 2008), jossa on määritelty toiminnalliset tavoitteet kalatalouden kehittämiseksi ko. ajanjaksona. Kotitarve- ja virkistyskalastajien tärkeimmät saaliskalat ovat muikku, ahven, hauki ja kuha. Vetouistelijat tavoittelevat ensisijaisesti järvi- taimenta ja -lohta; myös kuha on kiinnostava laji. Käyttö- ja hoitosuunnitelmassa esitetään tarvittavia rajoituksia kuhan, järvilohen ja -taimenen sekä nieriän pyyntiin. Kalastusalue on myös esittänyt vuotuisia istutussuosituksia kuhan, siian, harjuksen, taimenen ja järvilohen osalta. Metsähallitus voi osallistua istutuksiin tarpeen mukaan kalastuspaineesta ja kalakantojen tilasta riippuen. Kalastuspaine valtion vesialueella on vähäinen: Koko alueelle myydään vuosittain joitakin satoja viehelupia. Verkkokalastukseen Koloveden valtionvesillä ei myönnetä lupia.

Koloveden kansallispuiston Metsoselän alueella on Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen saimaannieriätutkimukseen liittyvä kalastuskieltoalue. Etelä-Savon työvoima- ja elinkeinokeskus on tehnyt kalastuskiellosta päätöksen (669/541/2007) vuosille 2007–2012.

Maa- ja metsätalousministeriö on antanut 1.4.2009 asetuksen eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla (223/2009). Asetus koskee saimaannorpan keskeisiä elinalueita, joihin suunnittelualue luetaan kokonaisuudessaan. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen tavoitteena on vähentää ennen kaikkea aikuisten norppien pyydyskuolemia kieltämällä mm. vahvalankaiset ja monisäikeiset verkot sekä kalatäkyiset koukut, joihin aikuinenkin norppa voi takertua.

8.3 Metsästys

Koloveden kansallispuistossa on kansallispuistosta annetun asetuksen (168/1990) nojalla sallittu hirvenmetsästys paikallisille asukkaille. Voimassa oleva käytäntö perustuu hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi Koloveden kansallispuistosta (HE 89/1989), jonka perusteluissa todetaan, että yleisistä kielloista säädetään lähinnä kansallispuiston asianmukaisen hoidon ja käytön edellyttämiä poikkeuksia. Siten ei paikallisten asukkaiden harjoittamaa hirvenmetsästystä eikä kalastusta ole tarkoitus rajoittaa tähänastista enempää. Hirvenmetsästyksestä määrätään järjestyssäännössä hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti.

Suunnittelualueeseen kuuluvat kansallispuiston laajennusalueet ovat myös olleet hirvenmetsästyksen vuokrattuja; osalla laajennusalueista myös pienriistan metsästys on ollut sallittu. Lisäksi kansallispuiston alueelle on myönnetty lupia tulokaspetojen minkin ja supikoiran pyyntiin.

Kansallispuiston metsästysjärjestelyissä noudatetaan jatkossa Koloveden kansallispuiston laajentamisesta annettavien säädösten sisältöä. Mahdollisuudet sovittaa hirvenmetsästys yhteen muiden käyttömuotojen kanssa eivät ole olennaisesti muuttuneet kansallispuiston perustamisesta nykypäivään. Suunnittelualueelle voidaan myöntää myös jatkossa lupia vierasperäisten lajien pyyntiin.

Haavoittuneen riistaeläimen jäljittäminen sekä avuttomassa tilassa olevan eläimen auttaminen, lopettaminen ja haltuunotto on koko kansallispuiston alueella sallittu. Koiran käyttö sekä kytkettynä että irrallaan on jäljityksessä sallittu. Haavoittamistilanteista on viipymättä ilmoitettava Metsähallitukselle. Riistaeläimen haltuunottoon alueella, johon metsästysseuralla ei ole metsästysoikeutta, tarvitaan Metsähallituksen myöntämä lupa.

8.4 Puuston käyttö

Koloveden kansallispuistossa ei harjoiteta metsätaloutta. Puustoa voidaan kuitenkin käyttää pieniä määriä alueen palveluvarustuksen ylläpidon tarpeisiin. Perinnebiotooppien hoidon yhteydessä syntyvää puuta käytetään ensisijaisesti edellä mainittuun tarkoitukseen.

8.5 Maastoliikenne ja muu liikkuminen

Liikenteen ja liikkumisen osalta tavoitteena on, että eliölajistolle, muille luontoarvoille ja alueen virkistyskäytölle aiheutuu liikkumisesta niin vähän haittaa kuin mahdollista. Moottoriajoneuvoja saa käyttää tieliikennelain (267/1981) mukaisesti.

Maastoajoneuvoliikenne on yleensä ristiriidassa luonnonsuojelualueiden suojelutavoitteiden kanssa, joten siihen ei pääsääntöisesti myönnetä lupia. Ilman erillistä lupaa alueella voidaan kuitenkin liikkua viranomaisten toiminnan – kuten suojelualueen huollon, valvonnan ja poliisi- tai pelastustoimen – tehtävissä. Maastoliikenteen osalta noudatetaan maastoliikennelakia (1710/1995) ja luonnonsuojelulakia (1096/1996) sekä Metsähallituksen luontopalvelujen maastoliikenneperiaatteita (Metsähallitus 2007a). Maastoliikenteeseen liittyvien lupien myöntämiskäytännön osalta noudatetaan perustuslain (731/1999) 6. §:n periaatetta kansalaisten yhdenvertaisesta kohtelusta lain edessä, eli toisiaan vastaavissa tapauksissa menetellään yhdenmukaisella tavalla.

Maastoliikenne on kielletty puiston maa-alueilla ympärivuotisesti sekä jääpeitteiseen aikaan kuvassa 9 (s. 35) esitetyillä kansallispuistoon kuuluvilla vesialueilla 1.1.–30.4.

Moottoriveneily on kielletty Kolovedellä Mikkelin lääninhallituksen veneliikennelain (607/1977) 3a. ja 10. §:n nojalla antamalla päätöksellä. Kielto on annettu alueen helposti häiriintyvien lajien – erityisesti erittäin uhanalaisen saimaannorpan – suojelemiseksi. Kielto on tullut voimaan 29.5.1995. Päätöksen mukaan moottoriveneilykiellon koskemalla alueella on kiellettyä ajaa polttomoottorikäyttöisellä veneellä, vesiskootterilla yms. kulkuneuvolla.

Eräiden kiinteistönomistajien mukaan moottoriveneilykielto vaikeuttaa paikallisten liikkumista Pienen Koloveden halki Heinäveden reitille, mihin olisi hyvä löytää tyydyttävä ratkaisu. Moottoriveneilykiellon osalta on syytä kiinnittää huomiota siihen, että kielto ei koske melutasoltaan alhaisia moottoreita.

Luonnonsuojelun, asukkaiden viihtyvyyden, veneilyn turvallisuuden ja luonnonrauhan säilymisen kannalta **Heinäveden reitin** välille Säynämö–Pilppa olisi perusteltua asettaa **vesiliikenteen** nopeusrajoitus.

Ratsastus ja **koiravaljakoilla** liikkuminen on kansallispuiston alueella sallittu vain Metsähallituksen luvalla.

Retkiluistelua voi harrastaa ennen lumipeitteen tuloa jäätilanteen mukaan lähinnä ohjattujen retkien muodossa. Kansallispuiston alueella ei myönnetä lupia talviaikaan ylläpidettäville luistelureiteille.

9 Toimenpidesuunnitelmat

Suunnittelualueelle on laadittu ja vahvistettu seuraavat toimenpidesuunnitelmat:

- Koloveden metsien ja soiden ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpidesuunnitelma (Heiskanen & Perkiö 2004)
- Koloveden Natura-alueen ennallistamissuunnitelma (Heiskanen & Perkiö 2005)

Jatkossa toimenpidesuunnitelmia voivat edellyttää kulttuuriperintökohteiden hoito sekä uusi palveluvarustus, mikäli sellaista suunnittelukaudella virkistysvyöhykkeelle rakennetaan. Kolovedelle on tarpeen laatia myös palontorjuntasuunnitelma yhteistyössä pelastusviranomaisten kanssa.

Toimenpidesuunnitelmat vahvistaa Metsähallitus.

HALLINTO JA TOTEUTUKSEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

10 Käytön ohjaus, sopimukset, järjestyssäntö ja laajentaminen

10.1 Käytön ohjaus

Koloveden kansallispuiston hallinnasta ja hoidosta vastaa Metsähallitus. Natura-alueeseen kuuluvien yksityisten suojelualueiden hoitotöiden suunnittelu ja toteutus on myös Metsähallituksen vastuulla siten, kuin ympäristöministeriö tulosohjauksessaan määrittelee; muilta osin kyseisten alueiden vastuuviranomaisena toimii ympäristökeskus. Merkittävän osan Natura-alueen pinta-alasta muodostavat yhteiset vesialueet, joiden hallinnasta ja hoidosta vastaavat osakaskunnat.

10.2 Sopimukset

Metsähallituksen hallinnassa olevia alueita koskevia käyttöoikeus- ja vuokrasopimuksia tehdään, ja voimassa olevia sopimuksia jatketaan Metsähallituksen voimassa olevan ohjeistuksen mukaan. Sopimukseen perustuva toiminta ei saa vaarantaa luonnon- ja kulttuuriperinnön suojelun tavoitteita eikä olla ristiriidassa alueen perustamistarkoitusta toteuttavien muiden käyttömuotojen – kuten jokamiehenoikeuksiin perustuvan virkistyskäytön – kanssa. Sopimukseen tai lupiin perustuvaa alueen käyttöä suunnittelualueella ovat esimerkiksi rakennusten, teiden ja johdinalueiden käyttö, metsästys, luontomatkailun yritystoiminta ja tutkimus.

Suunnittelualueella on 20 voimassa olevaa vuokra-, käyttöoikeus- tai yhteistyösopimusta. Yhdeksällä metsästysseuralla tai -seurueella on vuokrasopimus suunnittelualueen metsästysoikeudesta hirven, pienriistan tai molempien osalta. Virkistyskäytön palvelurakenteiden käyttöoikeudesta on voimassa oleva sopimus seitsemän luontomatkailuyrittäjän kanssa. Neljä vuokrasopimusta koskee suunnittelualueen läpi kulkevia johdinalueita.

10.3 Järjestyssäntö

Koloveden kansallispuistolle on laadittu luonnonsuojelulain (1096/1996) 20. §:n mukainen järjestyssäntö, joka on tarpeen päivittää tässä suunnitelmassa esitettyjen – erityisesti rajoitus-
vyöhykkeitä koskevien – muutosten vuoksi.

10.4 Ympäröivä maankäyttö ja laajentaminen

Koloveden kansallispuisto vastaisi vireillä olevan – Koloveden rantojensuojeluohjelmakohteeseen kuuluvat valtionmaat sisältävän – laajennuksen jälkeen pinta-alaltaan likimain kansallispuistokomitean mietinnössä (Kansallispuistokomitea 1976) esitettyä 5 700 ha:n aluetta. Vireillä olevan laajennuksen jälkeen puisto rajautuisi pääosin yksityismaihin sekä Metsähallituksen metsätalouden tulosalueen hallinnoimiin talousmetsiin. Luontopalvelujen hallintaan puiston ulkopuolella siirtyy noin 350 ha:n laajuinen Nahkiaissalon suojelumetsä, joka täydentää kansallispuiston vanhojen metsien suojeluarvoa sekä lisää pitkällä aikavälillä erityisesti lahoppuusta ja lehtipuista riippuvaisen lajiston elinympäristöjen määrää ja laatua.

Jatkossa kansallispuistoon luontevasti liittyviä, saimaannorpan pesimäalueina tai metsäluonnon suojelun kannalta merkittäviä maa- ja vesialueita sekä luotoja on mahdollista hankkia osaksi kansallispuistoa.

Mikäli suunnittelualueeseen sisältyviä yksityismaita päätyy jossakin vaiheessa valtion omistukseen, tulevat saarissa sijaitsevat alueet kuulumaan rajoitusvyöhykkeeseen ja mannerosissa sijaitsevat alueet syrjävyöhykkeeseen tämän suunnitelman periaatteiden mukaisesti. Kirkkorannan opastus- ja vesillelaskupaikka eteläpuolisine osineen kuuluu virkistysvyöhykkeeseen, mikäli alue jossakin vaiheessa tulee liitettäväksi kansallispuistoon.

11 Turvallisuus ja pelastustoiminta

Metsähallitus vastaa ylläpitämiensä kohteiden osalta siitä, että palveluvarustus on kunnossa ja täyttää sille asetetut yleiset ja erityiset turvallisuusvaatimukset. Metsähallituksen henkilökunnan työtapojen ja -välineiden sekä muiden työskentelyyn liittyvien turvallisuusnäkökohtien osalta noudatetaan voimassa olevia työsuojeluohjeita. Työsuojelunäkökohtiin liittyvä palaute käsitellään viipymättä, ja mahdolliset epäkohdat korjataan.

12 Valvonta

Koloveden kansallispuiston valvonnasta vastaa Metsähallitus. Päätoimisten erä- ja luontovalvojen lisäksi valvontaan osallistuu jokainen Metsähallituksen työntekijä muiden tehtäviensä ohella.

Valvonnan painopistealueita ovat luvaton avotulenteko ja leiriytyminen telttailualueiden ulkopuolella, pysyväisluonteinen leiriytyminen luvallisilla leiripaikoilla sekä saimaannorpan suojelemiseksi annettujen kalastus- ja liikkumisrajoitusten noudattaminen.

Jokamiehenoikeudet ylittävä pitkäaikainen leiriytyminen aiheuttaa aika ajoin ongelmia varsinkin heinäkuussa, jolloin alueella on eniten kävijöitä.

13 Yhteistyö

Koloveden kansallispuisto on saaristoalueena luonteeltaan monimuotoinen kokonaisuus, johon kohdistuu paljon erityyppisiä intressejä. Metsähallitus hoitaa ja kehittää aluetta yhteistyössä eri intressiryhmien kanssa. Tavoitteena on ehkäistä mahdolliset ristiriitatilanteet tekemällä yhteistyötä puiston hoidossa, käytössä ja kehittämisessä. Yhteistyön keinoja ovat avoin tiedottaminen, kokoukset ja yhteishankkeet sekä osallistavat ja sitouttavat suunnittelumenetelmät.

Tärkeimpiä yhteistyötahoja ovat alueen kunnat ja paikallinen väestö, Etelä-Savon maakunnallisista viranomaisista erityisesti ympäristökeskus, TE-keskus ja maakuntaliitto, Joensuun yliopisto, paikalliset kalastusalueet ja osakaskunnat, riistanhoitoyhdistykset ja metsästysseurat sekä retkeily- ja luonnonsuojelujärjestöt. Alueen luontomatkailun toimintaedellytyksiä kehitetään yhteistyössä paikallisten yrittäjien ja matkailuelinkeinon kanssa.

14 Resurssit ja aikataulu

Virkistyskäyttö

Virkistyskäytön palveluvarustus Kolovedellä on pääosin kunnostettu vuosien 2004–2007 aikana. Suunnitelmakauden aikana virkistyskäytön rakenteiden uusimiseen ei olekaan laajempaa tarvetta; yksittäiset kohteet kunnostetaan osana palveluvarustuksen normaalia ylläpitoa. Korjausinvestointien tarve palvelurakenteiden osalta Kolovedellä on pitkällä aikavälillä keskimäärin 10 000 € vuodessa. TE-keskus on rahoittanut Saimaan suojelualueiden investointirakentamista viime vuosina hyvin, ja nämä investoinnit on kohdistettu ensisijaisesti jo olemassa olevan palveluvarustuksen laadun ja toiminnallisuuden parantamiseen. Näin ollen koko Saimaan virkistyskäytön rakenteista Saimaan luontomatkailualueella 80 % on hyväkuntoisia.

Suunnitelmakauden investoinnit alueella on mainittu taulukossa 12. Investoinnit ovat pääasiassa korvausinvestointeja, jotka tarkoittavat olemassa olevan palveluvarustuksen peruskorjausta.

Taulukko 12. Suunnitelmakaudella Koloveden kansallispuistossa tehtävät palveluvarustuksen ja opastusviestinnän kehittämistoimenpiteet (korvaus- ja uusinvestoinnit). * = mahdollinen liittymäpolku Valkealammen pohjoispuoliselle näköalapaikalle (jos polku linjataan kulkemaan Vaajasalon telttailualueen kautta, ei tarvetta erilliselle nuotiopaikalle); sisältää rakenteet ja opastusviestinnän. MH = Metsähallitus.

Kohde	Suorittaja	Aikataulu	Kustannukset €
Retkikatamien rakenteiden ylläpito ja laadun parantaminen	MH	2010–	15 000/vuosi
Olemassa olevien reittien ylläpito	MH	jatkuva	3 000/vuosi
Vaajasalon eteläosan rengaspolku*	MH	aikaisintaan 2012	250 000
Käkövedelle kesäkäyttöön kioski/kahvio/välinevuokraamorakenne	MH/yrittäjä(t)	aikaisintaan 2012	100 000
Koloveden luontotupa: näyttelyn uusiminen	MH/kunta-yhtymä/4H	2014–	10 000

Ennallistaminen ja luonnonhoito

Kustannukset on eritelty alueelle aiemmin laadituissa toimenpidesuunnitelmissa (Perkiö & Heiskanen 2004 ja 2005).

Muut kustannukset

Hoito- ja käyttösuunnitelman toteuttamiseen liittyviä muita kustannuksia ovat mm. esitettyjen rajoitusvyöhykkeiden maastomerkinnot sekä suojelualuekiinteistön muodostamiseen ja maastomerkinnotiin liittyvät kustannukset. Nämä kustannukset on arvioitu noin 10 000 euron suuruisiksi.

15 Suunnitelman vaikutusten arviointi

15.1 Ekologiset vaikutukset ja vaikutukset Natura 2000 -alueen suojeluperusteisiin

Koska Kolovesi–Vaaluvirta–Pyttyselkä-kokonaisuus on osa Natura 2000 -verkostoa, on tehtävä tarveharkinta siitä, onko hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden vuoksi tehtävä luonnonsuojelulain (1096/1996, 65 §) mukainen Natura 2000 -hankkeiden ja suunnitelmien vaikutusten arviointi. Mikäli vaikutusten arviointi tarvitaan, siinä arvioidaan, heikentääkö suunnitelma yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden kanssa todennäköisesti merkittävästi valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon sisällyttämän alueen luonnonarvoja.

Osana tässä suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden vaikutusten arviointia on olennaista tarkastella suunnitelma-alueen lisääntyneen virkistyskäytön ja kävijämäärän aiheuttamaa kulumisriskiä ja lajistolle aiheutuvaa häiriötä. Riskianalyyssissä voidaan käyttää apuna kestävän luontomatkailemisen periaatteista johdettuja kestävyysmittareita. Lähtökohtana kestävyysarvioinnissa tulee olla hyväksyttävän muutoksen rajat. Mittareiden perusteella virkistyskäytön kestävyyttä voidaan arvioida määrittämällä ekologisesti hyväksyttävänä pidettävät rajat alueen luonnontilassa tapahtuville muutoksille.

Luontotyypit

Suunnitelman toteuttaminen ei merkittävästi vaikuta **humuspitoisten järvien ja lampien** tilaan. Pitkällä aikavälillä niiden luonnontilaisuus lisääntyy valuma-alueiden palautuessa luonnontilaan. Suunnittelualueella on vain muutamia **lähteitä**, joiden edustavuus on melko hyvä. Alueen pienet **metsäluhdat** ovat edustavuudeltaan pääosin hyviä. Suunnitelma ei merkittävästi vaikuta näihin luontotyyppiin. (taulukko 13)

Ojitusten ja muiden metsätaloustoimien kohteena olleet **vaihtumis- ja rantasuot** sekä **puustoiset suot** ennallistetaan, jolloin niiden luonnontila ja edustavuus paranevat ja pinta-ala voi kasvaa. Osalla pienialaisista ojitetuista soista vesitalous on palautunut tai palautuu melko nopeasti luonnontilaisen kaltaiseksi myös ilman aktiivisia ennallistamistoimia. Virkistyskäyttöä ohjataan mm. vyöhykejaolla, mikä vähentää suolajistolle aiheutuvia häiriöitä.

Boreaalisia luonnonmetsiä ennallistetaan tuottamalla lahoppuuta, tekemällä pienaukkoja ja polttamalla. Ennallistamisen seurauksena luonnontilaisten metsien pinta-ala ja edustavuus lisääntyvät. Etenkin tuoreet metsäpaloalat voivat lisätä merkittävästi luonnonmetsien lajistollista arvoa suunnittelualueella. Virkistyskäyttö voi aiheuttaa paikallista kulumista lähinnä poluilla, mutta luonnolle siitä ei aiheudu merkittävää haittaa. **Lehtojen** annetaan kehittyä luonnontilaisina; poikkeuksena kuusten poistaminen lehtolajiston säilyttämiseksi. Ajan myötä sekä boreaalisten luonnonmetsien että lehtojen metsärakenne muuttuu edustavammaksi.

Silikaattikalliot ovat erittäin herkkiä kulumiselle. Vyöhykejaon avulla pystytään kuitenkin hallitsemaan luontotyyppiin kohdistuvaa uhkaa ja ehkäisemään vaurioita.

Taulukko 13. Suunnitelman toteuttamisen vaikutukset Koloveden Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontotyypeihin.

Natura 2000 -luontotyyppi	Vaikutukset		Kuvaus vaikutuksista	Ei merkittäviä vaikutuksia
	Virkistyskäyttö	Ennallistaminen ja luonnonhoito		
Hiekkamaiden niukkamineraaliset niukkaravinteiset vedet				x
Humuspitoiset järvet ja lammet				x
Vuorten alapuoliset tasankojoet				x
Kostea suurruohokasvillisuus				x
Kasvipeitteiset silikaattikalliot	x		Virkistyskäyttö voi kuluttaa. Käytön ohjauksella ehkäistään vaurioita.	
Kallioiden pioneerikasvillisuus	x		Virkistyskäyttö voi kuluttaa. Käytön ohjauksella ehkäistään vaurioita.	
Boreaaliset luonnonmetsät	x	x	Luonnontila ja edustavuus paranevat ja pinta-ala kasvaa. Virkistyskäyttö voi kuluttaa. Käytön ohjauksella ehkäistään vaurioita.	
Boreaaliset lehdot		x	Luonnontila ja edustavuus paranevat.	
Fennoskandian metsäluhdat		x	Luonnontila ja edustavuus paranevat.	
Puustoiset suot		x	Luonnontila ja edustavuus paranevat.	

Lajisto

Lähes kaikkien suunnittelualueella tavattavien uhanalaisten lajien sekä luonto- (92/43/ETY) ja lintudirektiivissä (79/409/ETY) mainittujen lajien säilyminen riippuu niiden elinympäristöjen säilymisestä. Lajien suojelutason voidaan olettaa pysyvän suotuisana, kun lajien elinympäristöt suojellaan, niiden tilaa parannetaan esimerkiksi ennallistamistoimilla ja lajeihin kohdistuvien uhkien vaikutuksia vähennetään ohjaamalla eri tavoin alueen käyttöä. Vyöhykejaon avulla suojataan kulutukselle herkkää kasvillisuutta, säilytetään laajoja metsäluonnon kokonaisuuksia luonnontilaisina ja turvataan häiriölle herkän lajiston mahdollisuudet onnistuneeseen pesintään. Toimittaessa tämän suunnitelman mukaisesti suojeltava lajisto säilyy ennallaan tai runsastuu. Luonnontilan parantumisen myötä lajistoon voi myös tulla lisää arvokkaita lajeja – erityisesti lahoa tai palanutta puuta vaativia lajeja tai suolajeja.

Kolovesi–Vaaluvirta–Pyttyselän Natura 2000 -alueella esiintyvät luontodirektiivin liitteen II lajeista saimaannorppa ja saukko. Tässä suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden vaikutukset ovat saukon osalta todennäköisesti vähäiset. Veden laatu suunnittelualueella on kauttaaltaan varsin hyvä ja virtavesien luonnontilaa ei heikennetä, joten saukon elinympäristön laadun voi olettaa pysyvän vähintään nykyisellään.

Saimaannorppa on EU:n luontodirektiivin liitteessä II mainittu ensisijaisen tärkeä eliölaji. Ensisijaisen tärkeä laji on Euroopan yhteisön alueella erittäin uhanalainen, ja yhteisöllä katsotaan olevan erityinen vastuu sen suojelemisesta lajin luontaisella levinneisyysalueella. Tämän lisäksi saimaannorppa on mainittu myös luontodirektiivin liitteessä IV(a). Luontodirektiivin liitteessä IV(a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty (Luonnonsuojelulaki 1096/1996, 49 §). Saimaannorppa on Suomessa erittäin uhanalainen (EN) laji (Rassi ym. 2001) ja luonnonsuojelulain 47. §:n mukaan erityisesti suojeltava laji.

Saimaannorpan suojeleminen on keskeinen lähtökohta tässä suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden kannalta. Tärkein työkalu norpan pesimärauhan turvaamisen osalta on vyöhykejako. Rajoitusvyöhykkeiden avulla talviaikainen liikkuminen voidaan ohjata norpan kannalta vaarattomille alueille. Rajoituksilla toteutetaan luonnonsuojelulain 49. §:n kieltoa lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentämisestä. Verkkokalastuksen osalta Kolovedellä on hyvät mahdollisuudet säilyttää kalapyydyksuolleisuus alhaisena myös jatkossa.

Ennallistaminen nopeuttaa ihmistoiminnan seurauksena muuttuneiden kohteiden palautumista kohti luonnontilaa. Suo- ja metsäympäristön luonnontilan parantuminen edistää myös eliöstön elinolosuhteita. Soiden ennallistaminen ja niittyluontotyyppien luonnonhoito parantavat Natura-luontotyyppien edustavuutta. Metsien ennallistamisen seurauksena boreaalisten luonnonmetsien pinta-ala suunnittelualueella lisääntyy pitkällä aikavälillä. Ennallistamistyöt saarissa pyritään tekemään sulan veden aikaan, jolloin työmailla liikkumisesta ja sahatyöstä ei aiheudu häiriötä saimaannorpan pesinnälle. Kesäaikaiset ennallistamistyöt voivat aiheuttaa häiriötä pesimälinnustolle ja mahdollisesti muillekin lajiryhmille. Ennallistamisen ekologiset hyödyt ovat kuitenkin sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä huomattavasti suurempia kuin mahdolliset lyhytaikaiset lajistolle aiheutuvat haitat.

Kolovedellä tehdyt lajistoinventoinnit ovat osoittaneet, että alueella on huomattavaa merkitystä vaateliaan ja elinympäristökseen runsaslahopuustoisia metsiä vaativan lajiston kannalta. Metsien ennallistamisen avulla muodostetaan runsaslahopuustoisia vyöhykkeitä lahoppulajeille arvokkaiden boreaalisten luonnonmetsien ympärille. Samalla laajennetaan lahoppuujatkumoltaan monipuolisia metsäalueita ja käynnistetään pitkän aikavälin sukkessioprosesseja, jotka turvaavat harvakuisten lahoppulajien säilymistä alueella pitkällä aikavälillä. Kokonaisuutena Koloveden kansallispuiston merkitys osana Etelä-Suomen vanhojen metsien suojelukokonaisuutta kasvaa entisestään metsien ennallistamisen seurauksena.

Kokonaisuutena tässä hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetyt toimet vaikuttavat myönteisesti alueen luonnonoloihin. Tämän suunnitelman toteuttaminen ei todennäköisesti merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden perusteella alue on liitetty Natura 2000 -verkostoon.

15.2 Sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset

Tavoitetilana suunnittelualueella on sosiaalisesti kestävä kehitys. Laadukkaalla luonnonympäristöllä on merkitystä maaseudun elinvoimaisuudelle. Maaseudun retkeily- ja virkistysalueet sekä palvelut ovat tärkeitä vetovoimatekijöitä, jotka mahdollistavat myös niihin tukeutuvan yritystoiminnan kehittämisen. Tässä hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetyt linjaukset tukevat kestävän kehityksen tavoitteita.

Tämän suunnitelman taloudelliset vaikutukset riippuvat suurelta osin kävijämäärän kehityksestä alueella suunnitelmakauden aikana. Reittien, rakenteiden ja opasteiden uusiminen sekä ylläpitäminen lisäävät alueen vetovoimaisuutta, mikä yhdessä markkinoinnin kanssa todennäköisesti lisää Koloveden kansallispuiston ja luontotuvan kävijämääriä.

Suunnittelualan monipuoliset virkistyskäyttömahdollisuudet tarjoavat kävijöille useita tapoja henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin lisäämiseen. Hoito- ja käyttösuunnitelmalla turvataan alueen säilyminen ulkoilu- ja retkeilykäytössä myös tulevaisuudessa. Mahdollisuudet sulanmaan aikaiseen liikkumiseen lisääntyvät ympärivuotisten liikkumisrajoitusten poistuessa lähes kokonaan. Tämä parantaa esimerkiksi melonta-, marjastus- ja sienestysmahdollisuuksia. Palveluvarustuksen kehittäminen parantaa yleisesti alueen käyttömahdollisuuksia. Liikuntaesteisille soveltuvien palveluiden rakentaminen lisää kansalaisten tasapuolisia mahdollisuuksia nauttia kansallispuiston tarjoamista luontoelämyksistä. Luonto-opetus ja ympäristökasvatus lisäävät kävijöiden luonnontuntemusta ja voivat johtaa ympäristömyönteisiin valintoihin arkielämän toiminnoissa. Tulevaisuudessa alueen käyttöön liittyvien sosiaalisten vaikutusten osalta merkittävä asia on hirvenmetsästyksen jatkosta (osana kansallispuiston laajentamissäädöksiä) tehtävä päätös.

Osallistava suunnittelu ja yhteistyö alueen toimijoiden välillä muodostavat perustan suunnittelualueen hoidolle ja käytölle sekä ehkäisevät ristiriitoja eri intressiryhmien välillä. Suunnitelmallinen toiminta ja alueen käytön ohjaaminen vähentävät häiriöitä, joita kasvava kävijämäärä ja siten mm. lisääntyvä liikenne voivat aiheuttaa. Erityisesti ennallistamista koskeva tiedottaminen on tärkeää, koska aihe ei ole toistaiseksi kovin tuttu suurelle yleisölle ja voi siten kohdata ennakkoluuloja.

Koloveden kansallispuistossa suoritettavista toimenpiteistä aiheutuu investointikuluja, jotka koostuvat lähinnä palveluvarustuksen rakentamisesta ja palkkakuluista. Lisäksi alueen ylläpidosta aiheutuu kuluja. Investointiin ja ylläpitoon suunnattavat varat suhteutetaan kävijämääriin kustannustehokkaiden ratkaisujen aikaansaamiseksi.

Tämän hoito- ja käyttösuunnitelman mukaiset toimenpiteet – erityisesti tarvittavien taustatietojen keruu ja ennallistamistyöt – lisäävät työllisyyttä sekä välillisesti että välittömästi. Suunnittelutyö ja alueella tehtävä tutkimus ovat vaatineet suuren työpanoksen ja työllistävät jatkossakin. Tutkimushankkeet tarjoavat myös mahdollisuuksia opinnäytetöiden tekoon. Lisäksi työpaikkoja muodostuu opastustoiminnan ja luonto-opetuksen kautta. Työpaikkojen syntyminen vaikuttaa positiivisesti paitsi aluetalouteen myös alueen sosiaalisiin olosuhteisiin.

Koloveden kansallispuiston kehittäminen todennäköisesti lisää alueen tunnettuutta ja vetovoimaa matkailukohteena ja siten vaikuttaa positiivisesti seudun elinkeinoelämään. Palveluvarustuksen parantaminen edistää taloudellisen ja sosiaalisen kestävyys tavoitetta kasvattamalla kävijämäärää, luomalla paikallisesti mahdollisuuksia matkailuelinkeinon harjoittamiseen ja siten myös lisäämällä alueen matkailutuloja. Erityisesti päiväpatikointimahdollisuuksien paranemisen ennakoidaan lisäävän kävijöiden viipymää matkailualueella, mikä puolestaan kasvattaa majoituksen ja muiden palvelujen kysyntää lähialueella. Kansallispuistolla ylipäänsä on kasvava vaikutus myös alueen imagoon luontomatkailun kasvattaessa jatkuvasti suosiotaan. Heinäveden, Enonkosken ja Savonlinnan kunnat saavat myönteistä julkisuutta, mikä voi osaltaan parantaa näiden kuntien ja lähialueiden taloudellista ja sosiaalista tilannetta. Hoito- ja käyttösuunnitelman sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset ovat siis pääosin myönteisiä.

Lähteet

- Ahti, T., Hämet-Ahti, L. & Jalas, J. 1968: Vegetation Zones and Their Sections in Northwestern Europe. – *Ann. Bot. Fenn.* 5: 169–211.
- Airaksinen, O. & Karttunen, K. 2001: Natura 2000 -luontotyyppiopas. – 2. korj. p. Ympäristöopas 46. Suomen ympäristökeskus. 194 s.
- Asetus Koloveden kansallispuistosta 168/1990.
- Ennallistamistyöryhmä 2003: Ennallistaminen suojelualueilla. – Ennallistamistyöryhmän mietintö. Suomen ympäristö 618. 220 s.
- Etelä-Savon maakuntakaava. – Etelä-Savon maakuntavaltuusto hyväksynyt 29.5.2009. Vahvistettavana ympäristöministeriössä.
- Etelä-Savon maakuntaliitto 2001: Etelä-Savon seutukaava.
- Etelä-Savon ympäristökeskus 2008: Ehdotus Etelä-Savon pintavesien toimenpideohjelmaksi. – Julkaisematon luonnos.
- Euroopan unionin lintudirektiivi 79/409/ETY. – Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivi luonnonvaraisten lintujen suojelusta.
- Euroopan unionin luontodirektiivi 92/43/ETY. – Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivi luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta. Annettu 21.5.1992.
- Heikkilä, P., Hokkanen, M., Kotiaho, J. & Päivinen, J. 2008: Lahopuun määrän kehitys ennallistamisen jälkeen Koloveden ja Liesjärven kansallispuistoissa vuosina 2006–2156. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 174. 35 s.
- Hyvärinen, E. 2007: Koloveden kansallispuiston kovakuoriaislajiston inventointi 2006. – Raportti Metsähallituksen Etelä-Suomen luontopalveluille 3.1.2007. 13 s.
- Hänninen-Valjakka, K. 1998: Etelä-Savon perinnemaisemat. – Alueelliset ympäristöjulkaisut 87. Etelä-Savon ympäristökeskus. 140 s.
- Kalastuslaki 286/1982.
- Kansallispuistokomitea 1976: Kansallispuistokomitean mietintö. – Komiteamietintö 88:1976.
- Kettunen, P. 2005: Koloveden kansallispuiston kävijätutkimus 2004. – Julkaisematon raportti. 47 s.
- Koivisto, S. 2007: Kolovesi. Kansallispuiston muinaisjäännösinventointi. Enonkoski, Heinävesi ja Savonranta. – Inventointiraportti Metsähallitukselle. 126 s.
- Koloveden kalastusalueen hallitus 2008: Koloveden kalastusalueen hoitosuunnitelma vuosille 2008–2012. – 32 s.

- Kumpulainen, J. 2006: 6 000 vuotta ihmistoimintaa Kolovedellä. Koloveden kansallispuiston historiaselvitys. – Julkaisematon moniste. Metsähallitukselle tehty korkeakouluharjoittelu.
- Kurikka, T. & Lehtonen, T. 1993: Koloveden kansallispuiston kasvillisuus. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 8. 39 s.
- Laki Koloveden kansallispuistosta 167/1990.
- Laukkanen, M. 2009: Saimaan suojelualueiden luontomatkailusuunnitelma. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 64. 65 s.
- Lindblom, H. 2008: Saimaan alueen yritystutkimus 2007. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 103. 63 s.
- Luonnonsuojelulaki 1096/1996.
- Lyytikäinen, A. 1994: Koloveden kansallispuiston geologia ja geomorfologia. – Raportti Metsähallituksen Itä-Suomen luontopalveluille. Pohjois-Karjalan vesi- ja ympäristöpiiri. 21 s. + liitteet.
- Maastoliikennelaki 1710/1995.
- Metsähallitus 1993: Koloveden kansallispuiston runkosuunnitelma. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 5. 52 s. 2. painos 1994.
- 2002: Kiinteiden muinaisjäännösten hoito-opas. – 3. uud. p. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 64. 42 s.
- 2004: Metsätalouden ympäristöopas. – Toim. Heinonen, P. Metsähallitus, metsätalous. 159 s.
- 2007a: Maastoliikenneperiaatteet. – 1.1.2007. Asianhallinta 420/01/2007.
- 2007b: Matkailuyhteistyön ohje. – Julkaisematon ohje. Asianhallinta 1024/530/2007.
- 2007c: Opastusviestinnän sisältöä ja taustaa. – Metsähallitus, luontopalvelut.
- 2010: Suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteet. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 127. 93 s.
- Metsälaki 1093/1996.
- Muinaismuistolaki 295/1963.
- Määttä, M., Oksanen, M., Sipilä, T. & Vilén, A. 2006: The Delos Initiative Workshop. Case Study: Kolovesi National Park. – The Delos Initiative Workshop ”Nature and Spirituality” in the Monastery of Montserrat, 23–26 November 2006. 14 s.
- Niemelä, T. & Kinnunen, J. 2007: Koloveden kansallispuiston kääpäinventointi 2006. – Raportti Metsähallituksen Etelä-Suomen luontopalveluille. 19 s.
- Pelastuslaki 468/2003.

- Perkiö, R. & Heiskanen, I. 2004: Koloveden metsien ja soiden ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpidesuunnitelma. – Julkaisematon raportti. Metsähallitus. 19 s.
- & Heiskanen, I. 2005: Koloveden Natura-alueen ennallistamissuunnitelma. – Julkaisematon raportti. Metsähallitus. 67 s.
- Päivinen, J. & Aapala, K. (toim.) 2007: Metsien ja soiden ennallistamisen seurantaohje. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 83. 98 s.
- Rassi, P. Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. – Uhanalaisten lajien II seurantatyöryhmän raportti. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 432 s.
- Suomen perustuslaki 731/1999.
- Tieliikennelaki 267/1981.
- Tommola, P. 2006: Erämaassa vai sivistyksen laidalla? Melojien luontokokemuksia Koloveden ja Linnansaaren kansallispuistoissa. – Pro gradu. Joensuun yliopisto, maantieteen laitos. 111 s.
- Ustinov, A. 2006: Etelä-Savon Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma. – Etelä-Savon ympäristökeskuksen monistesarja 70. 73 s.
- Valtioneuvoston päätös 1998: Valtioneuvoston päätös Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkoston Suomen ehdotuksen hyväksymisestä 20.8.1998. – Helsinki. 84 s. + 2 liitettä.
- 2002: Valtioneuvoston päätös Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkoston Suomen ehdotuksen täydentämisestä 8.5.2002. – Helsinki. 41 s.
- 2005: Valtioneuvoston päätös Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkoston Suomen ehdotuksen täydentämisestä 2.6.2005. – Helsinki. 41 s.
- Valtioneuvoston päätös 2000: Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista.
- 2005: Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista.
- 2008: Valtioneuvoston päätös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistamisesta.
- Veneliikennelaki 607/1977.
- Vesiliikennelaki 463/1996.
- Ympäristöministeriö 1988: Kolovesi. Alueen eri käyttövaihtoehdot. – Kolovesityöryhmän mietintö. Ympäristöministeriön ympäristönsuojeluosaston sarja C nro 35. 76 s.
- 1992: Arvokkaat maisema-alueet. – Mietintö 66/1992. Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto.
- Ympäristönsuojelulaki 86/2000.
- Zetterberg, P. 1992: Koloveden metsäpalohistoria. – Julkaisematon raportti.

Koloveden suunnittelualueen maankäyttöanalyysitaulukko

Analyysissä nykyisen paineen suuruus (sarake **Tilanne**) on arvioitu asteikolla 0–3, missä

- 0 = ei painetta
- 1 = vähentynyt paine
- 2 = paine ennallaan
- 3 = lisääntynyt paine.

Taulukossa on esitetty ne vaikuttavat tekijät, joista on arvioitu kohdistuvan paineita suunnittelu-alueeseen. **Aste**-sarake kertoo paineen suuruuden, joka on laskettu kertomalla keskenään paineen arvioitu laajuus, vaikutus ja pysyvyys (arvojen selitykset alla).

Laajuus:

- 0 = ei havaittava
- 1 = paikallinen (alle 5 %)
- 2 = laikuittainen (5–15 %)
- 3 = laaja-alainen (15–50 %)
- 4 = joka puolella (yli 50 %)

Vaikutus:

- 0 = ei havaittava
- 1 = vähäinen
- 2 = haitallinen
- 3 = voimakas
- 4 = erittäin voimakas

Pysyvyys:

- 0 = ei vaikutusta
- 1 = lyhytaikainen (alle 5 v)
- 2 = keskipitkä (5–20 v)
- 3 = pitkäaikainen (20–100 v)
- 4 = pysyvä (yli 100 v)

* = (suunnittelualueen läheisyydessä)

Vaikuttava tekijä	Nykyinen paine				
	Tilanne	Laajuus	Vaikutus	Pysyvyys	Aste
Aiempi metsätalous	1	3	2	3	18
Soiden ojittaminen	1	1	2	3	6
Nykymetsätalous	0				
Kalastus	2	3	1	3	9
Metsästys	2	3	1	1	3
Rakentaminen*	3	3	2	3	18
Maastoliikenne	3	3	2	2	12
Retkeily	3	3	1	2	6
Saastuminen (öljy)	2	1	3	2	6
Vesistöolojen muutos	1	4	1	1	4
Umpeenkasvu (lehdot)	3	1	2	3	6
Rehevöityminen	1	2	1	2	4
Tulokaslajit	3	2	2	2	8
Kulttuurikohteiden hoitamattomuus	3	1	2	2	4

Lausuntoyhteenveto

Koloveden kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmasta pyydettiin lausunto seuraavilta 18 taholta: Enonkosken kunta*, Heinäveden kunta*, Savonlinnan kaupunki*, Etelä-Savon ympäristökeskus*, Etelä-Savon luonnonsuojelupiiri ry*, Savonlinnan maakuntamuseo, Etelä-Savon riistanhoitopiiri*, Heinäveden riistanhoitoyhdistys*, Enonkosken riistanhoitoyhdistys*, Savonrannan riistanhoitoyhdistys, Koloveden kalastusalue*, Saimaa Holiday Oravi, T:mi Juha Taskinen, Cottageholidays, Savonlinnan Matkailu, Kolovesi Retkeily Ky*, Museovirasto*, Etelä-Savon maakuntaliitto*. * = lausunto saatu. Lisäksi lausuntoja ja kommentteja saatiin maa- ja vesi-alueiden omistajilta sekä muilta yksityishenkilöiltä yhteensä 6 kappaletta. Suunnittelun kuluessa järjestettiin kaikkiaan kahdeksan yleisötilaisuutta, joihin osallistui noin 200 henkilöä. Tilaisuuksista on laadittu muistiot, ja annettu palaute on mahdollisuuksien mukaan huomioitu suunnitelman sisällössä. hks = hoito- ja käyttösuunnitelma. MH = Metsähallitus.

HKS:N KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS	METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA
YLEISTÄ	
Etelä-Savon maakuntaliitto	
Koloveden kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu osallistavaa suunnittelu- menetelmää käyttäen ja myös paikallisille asukkaille on annettu mahdollisuus lausua mieli- piteensä alueen hoidosta ja käytöstä. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa on erittäin hyvin kuvattu alueen moninaiset luonnon- ja kulttuuriarvot sekä hoidon ja käytön tavoitteet.	+Ei toimenpiteitä.
Enonkosken kunta	
Enonkoskella on kunnan pinta- alaan suhteutettuna eniten suojeluun varattuja alueita Etelä- Savossa. Siksi on oleellista, että Koloveden kansallispuistoa tarkastellaan luovasti työpaikkojen ja tuottavuuden lisääjänä, jolloin valtion tulee kohdentaa menojaan uudelleen ja investoida Kolovedelle matkailuelinkeinon toiminta- edellytysten mahdollistamiseksi. Alueen kehittämiseksi tulisi laatia Kolovesi-strategia ja nostaa viestinnässä esiin Koloveden vahvuudet. Viestintä tulee kohdentaa selkeämmin mahdollisille kävijäryhmille. Tällöin voidaan vahvistaa Enonkosken kunnan asemaa uusien työpaikkojen saannissa sekä väestön ikääntymisen ja muuttoliikkeen aiheuttamien ongelmien vähentämisessä.	-Kestävän luontomatkailun toimintaedellytysten edistäminen on yksi MH:n keskeisistä tavoitteista kansallispuistojen hoidossa, näin myös Kolovedellä. Käytännössä tämä näkyy mm. siten, että Kolovesi sisältyy MH:n Saimaan luontomatkailun painopistealueeseen, jolle suojelu- alueiden palveluvarustuksen kehittämisspanokset pääosin suunnataan lähitulevaisuudessa. Painopistealueen sisällä kullekin suojelualueelle on määritelty matkailun näkökulmasta nykytila (vahvuudet, vetovoima- tekijät, kävijäprofiili) ja kehittämismahdollisuudet yhteistyössä alueilla toimivien yritysten kanssa. Tähän strategiseen tarkasteluun perustuvat myös tässä suunnitelmassa esitetyt Kolovettä koskevat kehittämis- toimenpiteet. Alueiden kehittämismahdollisuuksia on järkevää tarkastella yksittäisten alueiden sijaan verkostona. Tällöin alueet voidaan tunnistaa paremmin yhtenäisenä toiminnallisena kokonaisuutena; myös suuri osa suojelualueilla toimivista matkailuyrityksistä hyödyntää toiminnassaan useampaa kuin yhtä aluetta. MH nostaa viestinnässään esiin Koloveden alueen keskeisiä arvoja hks:n luvussa 6.2 esitetyllä tavalla. Opastus- viestinnän resurssit ovat rajalliset, joten opastusviestinnässä on tietyt kehittämisaalueet, joissa ja joista tarjotaan perustiedon lisäksi myös syventävää opastusta. Kansallispuistostatuksen ja kasvavan kävijä- määrän vuoksi Koloveden kansallispuisto on Saimaan kohteista luonteva kehittämisaalue. MH:n tuottama tieto ja materiaali Kolovedestä on mm. yhteistyöyritysten hyödynnettävissä omassa markkinoinnissaan. +Ei toimenpiteitä.
Etelä-Savon luonnonsuojelupiiri	
Kokonaisuutena hks:ssa ei ole paljon huomautettavaa. Koloveden kansallispuiston erityispiirteisiin kuuluvat, saimaannorpan suojeluun liittyvät liikkumisrajoitukset määräävät kehittämistoimien suunnan varsin pitkälle. Kansallispuistojen perusajatuksen kuitenkin kuuluu, että ne toimivat suurelle yleisölle avoimina alkuperäisen luonnon näyteinä. Koloveden kansallispuistossa kävijöiden ohjaaminen erityisille vyöhykkeille toteuttaa keskenään ristiriitaiset tavoitteet tyydyttävästi.	+Ei toimenpiteitä.

**HKS:N KOHTA,
LAUSUJA JA EHDOTUS****METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI
SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA****YLEISTÄ****Etelä-Savon ympäristökeskus**

Koloveden kansallispuisto sekä sen ympärillä sijaitsevat maa- ja vesialueet muodostavat yhdessä Kolovesi–Vaaluvirta–Pyttyselkä Natura 2000 -alueen, joka on tärkeä lajien ja luontotyyppien suojelun kannalta. Lisäksi alueella on mm. geologisia, maisemallisia ja kulttuurihistoriallisia arvoja. Näiden arvojen turvaaminen edellyttää ajantasaista hks:a, jossa otetaan huomioon myös mm. matkailun tarpeita. Myös Etelä-Savon ympäristökeskuksessa vuonna 2006 valmistuneessa Etelä-Savon Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelmassa on alueella katsottu olevan kiireellinen suunnittelutarve. Hks:lle asetettujen tavoitteiden saavuttamista tukee mm. suunnitelmassa esitetty vyöhykejako. Myös esim. tavoite luontomatkailun painottamisesta kesään edesauttaa ennen kaikkea saimaannorpan suojelua. Nyt lausuttavana oleva hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu Metsähallituksen osallistavan suunnittelun menetelmällä, mikä antaa hyvän pohjan suunniteltujen toimenpiteiden toteuttamiselle ja paikalliselle hyväksymiselle.

+Ei toimenpiteitä.

Kolovesi Retkeily Ky

Hks on perusteellisesti laadittu ja sisältää erinomaiset lähtökohdat luontomatkailun edellytysten kehittämiseksi kestävän sosiaalisen ja ekologisen kestävyuden näkökulmasta. Esitetyt toimenpiteet ovat hyvin valmisteltuja ja toteutettavissa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi, mikäli tarvittavat resurssit vain saadaan kokoon.

+Ei toimenpiteitä.

Savonlinnan kaupunki

Kehitettäessä Koloveden kansallispuistoa on otettava huomioon luonnonsuojelulliset näkökohdat sekä kansalaisten virkistyskäyttömahdollisuudet.

-Kansallispuisto on perustettu luonnonsuojelun lisäksi myös mm. luonnonharrastusta ja yleistä virkistystä varten. Näiden tavoitteiden yhteensovittaminen on ollut laaditun suunnitelman keskeinen lähtökohta ja ohjaa jatkossa myös suunnitelman toimeenpanoa.
+Ei toimenpiteitä.

JOHDANTO**Etelä-Savon maakuntaliitto**

Maakuntavaltuusto hyväksyi Etelä-Savon maakuntakaavan 29.5.2009 ja päätti alistaa sen ympäristöministeriön vahvistettavaksi. Hks:n kaavoitusta koskeva teksti tulisi päivittää maakuntakaavan osalta.

-Esitetty muutos on aiheellinen.
+Päivitetään johdantoluvun teksti esitettyyn muotoon.

Etelä-Savon ympäristökeskus

Suunnitelman nimen ja johdannon perusteella saa käsityksen, että kyse on pelkästään Koloveden kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmasta. Kolovesi–Vaaluvirta–Pyttyselkä Natura 2000 -alueeseen sisältyy kuitenkin myös kansallispuiston ulkopuolisia maa- ja vesialueita.

-Johdannossa kuvataan suunnittelualueita mm. seuraavasti:
"Tämä hoito- ja käyttösuunnitelma toimii soveltuville osin myös ohjeena Kolovesi–Vaaluvirta–Pyttyselkä (FI 0500001) Natura-alueen hoidossa ja käytössä ja on näin ollen luontodirektiivin tarkoittama Natura-alueen käyttösuunnitelma." Jatkossa Natura-alueen toteutus-
tapoja ja maanomistusoloja kuvataan tarkemmin. Samoin todetaan:
"Tällä suunnitelmalla ei ole oikeusvaikutuksia yksityismaihin tai yksityisiin suojelualueisiin. Suunnitelman periaatteet astuvat voimaan näillä alueilla, jos alueita päätyy valtion hallintaan tai alueiden käytöstä sovitaan erikseen maanomistajan kanssa." Koska suunnitelman luonne – muiden kuin kansallispuistoon kuuluvien tai siihen kiinteästi liittyvien valtion hallinnassa olevien alueiden osalta – on kuitenkin kuvattu suunnitelman tekstissä yksiselitteisesti edellä mainitulla tavalla, suunnitelman nimeämistä Koloveden kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmaksi on pidetty yleisesti tunnistettavampana ja suunnittelualueita näin ollen parhaiten kuvaavana.
+Ei toimenpiteitä.

HKS:N KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS	METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA
<p>NYKYTILAN KUVAUS Museovirasto</p>	<p>-Esitykset ovat perusteltuja. +Tehdään esitetyt muutokset suunnitelmaan.</p>
<p>Suunnitelmaan on perusteltua lisätä kartta, johon on merkitty rakennetun ja arkeologisen kulttuuriperinnön sijainti suunnittelualueella. Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta kartta on laadittavissa esimerkiksi Metsähallituksen teettämän arkeologisen inventoinnin (Koivisto 2007) perusteella. Luvussa 2.6.2 mainittu kampakeraamisen kauden ajoitus (4200–2000 eKr.) on virheellinen. Oikea ajoitus on 5000–3000 eKr. Kalliomaalausten ajoitus tulee ilmaista seuraavasti: ”Kalliomaalaukset ajoitetaan kampakeraamiselle kaudelle ja sitä seuraavaan myöhäisneoliittiseen aikaan sekä varhaiselle pronssikaudelle (5000–1500 eKr.).” Museovirasto kirjoitetaan isolla alkukirjaimella.</p>	
<p>YLEISET TAVOITTEET Etelä-Savon ympäristökeskus</p>	<p>-Huomiot ovat perusteltuja. +Tehdään luvun 3 tekstiin mainitut tarkennukset.</p>
<p>Suunnitelman 3. luvussa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden osalta viitataan valtioneuvoston päätökseen vuodelta 2005. Valtioneuvosto päätti valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista marraskuussa 2000 ja tavoitteiden tarkistamisesta marraskuussa 2008. Samassa luvussa kalastusrajoituksia käsittelevässä kohdassa viitataan maa- ja metsätalousministeriön vuonna 2004 antamaan asetukseen eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla. Maa- ja metsätalousministeriö teki asiaan liittyen uuden asetuksen 1.4.2009 (223/2009).</p>	
<p>VYÖHYKEJAKO Etelä-Savon maakuntaliitto</p>	<p>+Ei toimenpiteitä.</p>
<p>Koloveden kansallispuiston hks on selkeä, sillä suunnittelualue muodostaa Metsähallituksen omistuksessa olevan kokonaisuuden. Tällaista kokonaisuutta suunniteltaessa toimii myös suunnitelman vyöhykejako ja vyöhykejakokartta on heti hahmotettavissa, toisin kuin esim. Lietveden ja Luonterin Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelman vastaava kartta.</p>	
<p>Enonkosken kunta Kolovedeltä tulisi poistaa liikkuminen kielletty -alueet, koska niille ei ole ekologisista perusteita.</p>	<p>-Voimassa olevista liikkuminen kielletty -alueista, ts. ympäri-vuotisista rajoitusvyöhykkeistä pinta-alaltaan noin 4/5 poistuu tämän suunnitelman toimeenpanon myötä. Jäljelle jäävä alue sekä talviajalle osoitetut rajoitusvyöhykkeet perustuvat luonnon-suojelulain (LsL) 18. §:ään ja toteuttavat lain 49. §:n mukaista erityisesti suojeltavien lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentämiskieltoa. Rajoitusvyöhykkeillä turvataan siis ensisijaisesti alueen tärkeimmän suojeluperusteen saimaannorpan pesimärauhaa, jonka rikkominen on LsL:n 49. §:n mukaisesti rangaistava teko. +Ei toimenpiteitä.</p>
<p>Etelä-Savon ympäristökeskus Vyöhykejakoluvussa (luku 4) esitetään kansallispuistoon kuuluvien maa- ja vesi-alueiden sekä niihin rajautuvien muiden valtion maa-alueiden jako käyttötavoiltaan erilaisiin vyöhykkeisiin, jotka on rasteroitu myös karttaan (kuva 9). Loikansaari ja sen luoteispuolen saaret kuuluvat vyöhykkeeseen, jolla liikkuminen on kielletty 1.1.–30.4. Loikanniemessä sijaitseva kansallispuistoon sisältyvä maa-alue ei kuulu vyöhykejakokartan mukaan mihinkään vyöhykkeeseen. Siitä ei kuitenkaan tekstissä mainita mitään.</p>	<p>-Huomio on aiheellinen. Loikanniemessä sijaitsevan valtionmaan tulisi kuulua rajoitusvyöhykkeeseen. +Vyöhykekarttaan tehdään vastaava muutos.</p>

**KOHTA, LAUSUJA
JA EHDOTUS****METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI
SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA****VYÖHYKEJAKO****Heinäveden kunta**

Alueella vakinaisesti asuvien ja vapaa-ajan asukkaiden erilaiset oikeudet, mutta myös velvollisuudet tulisi ottaa huomioon ja sallia normaali eläminen, kalastaminen, sienestäminen, metsästysoikeus ja liikkuminen. Esim. ehdotonta moottorivenekieltoa ei tarvita, vaan sitä tulee lieventää ja mahdollistaa myös yritystoiminnan kautta tapahtuva liikenne – kuten risteilyt, kalastusmatkailu jne., mutta ennen kaikkea alueen ihmisten liikkumismahdollisuudet. Ehdoton talviliikkumiskielto tulee poistaa ja sitä kautta mahdollistaa alueen ympärivuotisen matkailun kehittäminen.

-Liikkumista, samoin kuin alueen muuta käyttöä koskien, kansalaisten tulee olla perustuslain (731/1999) hengen mukaisesti keskenään tasavertaisessa asemassa. Tämän tulee olla lähtökohtana alueen käytön ohjaamisessa, myös ja erityisesti silloin, kun jokamiehenoikeuksia alueella liikkumisen osalta rajoitetaan. Paikallisille tai esimerkiksi yritystoiminnan tarpeisiin ei voida sallia laajempia oikeuksia kuin alueen muille käyttäjille, ellei tästä säädetä erillisellä lailla. Toisaalta kenenkään ei pitäisi joutua esimerkiksi liikkumista koskevista rajoituksista myöskään kärsimään kohtuutonta haittaa. Lääninhallituksen antamaan moottoriveneilykieltoon on kirjattu perustuslakiin (731/1999), pelastuslakiin (468/2003), kansallispuiston perustamis-säädöksiin ja vastaaviin säädöksiin perustuvat poikkeukset kiellosta koskien mm. kiinteistölle kulkemista ja ammatin harjoittamista. Useissa viime aikoina tehdyissä tutkimuksissa ja selvityksissä – joihin tässäkin suunnitelmassa on viitattu – on todettu, että hiljaisuudesta on muodostunut Koloveden matkailun ja virkistyskäytön keskeinen vetovoimatekijä, joka erottaa Koloveden ainutlaatuisiksi kohteeksi Saimaan alueella. Tämän vetovoimatekijän säilyttämiseen – myös alueen elinkeino-toiminnan kehittämisen lähtökohdista – on esitetty laaja hoito- ja käyttö-suunnittelutyön eri vaiheissa. Moottoriveneilykielto ei koske matalan melutason moottoreita (sähkomoottorit). Akku- ja sähkömoottoritekniikan kehityksen seurauksena tarjolla on jatkuvasti parempia ja alueella liikkumisessa sallittuja moottorivaihtoehtoja. Tätä mahdollisuutta olisi Kolovedellä mahdollista hyödyntää eri toiminnoissa nykyistä laajemmin. Kaikkea liikkumista esitetään suunnitelmassa kiellettäväksi kansallispuiston saarissa 1.1.–30.4. Suunnittelualueen mannerosien hyödyntämistä esim. talviaikaisiin ohjattuihin ohjelmapalveluihin ei näin ollen rajoiteta. Samoin mm. ohjatut ensijään luisteluretket ovat mahdollisia, kuten tähänkin asti. Saimaannorpan pesätiheys rantaviivaan suhteutettuna on Kolovedellä koko kansallispuiston mittakaavassa ollut Saimaan korkein. Kun em. tietoon yhdistetään Koloveden luonnonmaantiede, voidaan todeta että norpan pesinnän kannalta tärkeimpään aikaan (1.1.–30.4.) luontomatkaillutoimintoja on muualla kuin mannerosissa erittäin vaikeaa järjestää kestävästi, saimaannorpan pesimärauha turvaten. Tämä on ollut perusteena myös hoito- ja käyttösuunnitelman linjauksille. +Suunnitelman lukuun 8.5 **Moottoriveneily**-kohtaan lisätään maininta: ”Eräiden kiinteistönomistajien mukaan moottoriveneilykielto vaikeuttaa paikallisten liikkumista Pienen Koloveden halki Heinäveden reitille, mihin olisi hyvä löytää tyydyttävä ratkaisu. Moottoriveneilykiellon osalta on syytä kiinnittää huomiota siihen, että kielto ei koske melutasoltaan alhaisia moottoreita.”

Koloveden kalastusalue

Paikallisille ihmisille olisi sallittava tarpeellinen liikkuminen alueella. Rajoitettu ja hallittu liikkuminen on varsin hyvin mahdollista. Esimerkkejä on eri puolilta Suomea ja etenkin maan rajavesialueilta. Ellei asiaa mainita suunnitelmassa, on oletettavaa, ettei lääninhallitus tule muuttamaan (moottoriveneily)kieltoa. Moottoriliikkumiskieltoa tulisi lieventää myös siten, että yritystoimintana tapahtuvat risteilyt olisivat mahdollisia. Ehdotonta talviliikkumiskieltoa tulisi joustaa ohjatun toiminnan mahdollisuuksiin.

-Ks. edellinen kohta.

Savonlinnan kaupunki

Pitäisi selvittää, voitaisiinko yrittäjille antaa rajoitettu mahdollisuus järjestää retkiä moottoroiduilla aluksilla, jotta myös vanhuksset ja vammaiset tai muuten liikuntarajoitteiset voivat nauttia Koloveden kauniista luonnosta.

-Ks. edellinen kohta koskien moottoroitua liikennettä. Liikuntarajoitteisten tutustumismahdollisuuksia puistoon parantaa Nahkiaissalon alueelle esitetty polkuverkoston täydentäminen, johon sisältyy myös helppokulkuinen lyhyt reittivaihtoehto Hirviniemeen. Polun toteuttamisessa tullaan huomioimaan liikuntarajoitteisten vaatimukset. Myös alueen retkisatamien palveluvarustuksessa liikuntarajoitteisuus otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan. +Ei toimenpiteitä.

HKS:N KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS**METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI,
AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA****VYÖHYKEJAKO****Kolovesi Retkeily Ky**

Moottorikäyttöisten kulkuneuvojen rajoitukset tulee pitää ennallaan, ja etenkin puiston talviaikaista käyttöä on syytä tarkkailla varsinkin jääpeitteisenä aikana. Koloveden vetovoiman perusteena on ollut moottorivenekielto, joka on tehnyt siitä kansainvälisesti tunnetun melontakohteen. Matkailun edistämiskeskuksen raportissa Kolovettä pidetään nimenomaan yhtenä Suomen tärkeimmistä aktiivilomakohteista kesäaikaan.

-Saimaannorpan suojelemiseksi annettujen kalastus- ja liikkumisrajoitusten noudattaminen on kirjattu suunnitelmassa yhdeksi valvonnan painopistealueeksi.
+Ei toimenpiteitä.

LUONNONSUOJELU**Museovirasto**

Ennallistamis- ja luonnonhoidon toimien työsuunnitelmat tulee lähettää myös Museovirastoon kommentoitaviksi, jos ennallistamisalueella on muinaisjäänköksiä (vrt. sivu 37).

-Esitys on perusteltu.
+Muutetaan suunnitelmateksti esitettyyn muotoon.

Savonlinnan kaupunki

Lajistokartoituksista puuttuu yksi keskeisimmistä: kasvillisuus-kartoitus. Kohdassa 5.1.2 on esitetty mm., että tavoitteena on suojella EU:n luontodirektiivin lajeja. Suunnitelmasta ei käy ilmi kasvillisuuden osalta, mitä nämä lajit ovat. Suunnitelmassa on todettu myös, että Koloveden alueella vanhojen metsien lajisto on erittäin edustava kuitenkin yksilöimättä lajistoa miltään osin.

-Koloveden kansallispuistossa on toteutettu kasvillisuus-kartoitus (Kurikka & Lehtonen 1993), johon suunnitelman luvut 2.1.1 ja 2.1.2 monilta osin perustuvat. Kartoituksen tuloksia esitellään metsien ja soiden yleiskuvaus-osiossa, koska alueen kasvupaikka-tyyppien luokitus perustuu pitkälti kasvillisuus-kartoituksen ja sitä täydentäneiden luontotyyppi-inventointien tuloksiin. Kasvilajeja ei ole ilmoitettu Kolovesi-Vaaluvirta-Pyttyselkä-alueen Natura-verkoston sisällyttämisen perusteissa. Koloveden kansallispuiston vanhoille metsille tyypillistä arvokasta lajistoa löytyy esim. alueen hyönteisistä, linnustosta ja kääväkkäistä, joita on esitelty luvuissa 2.5.2, 2.5.3 ja 2.5.4.
+Ei toimenpiteitä.

KULTTUURIPERINTÖ**Museovirasto**

Arkeologinen kulttuuriperintö, esihistoriallisen ja historiallisen ajan kiinteät muinaisjäänökset, on huomioitu hks:ssa asianmukaisesti. Myöskään rakennetun ympäristön osalta Museovirastolla ei ole hks:an huomautettavaa. Koloveden kansallispuiston alueelta ei toistaiseksi tunneta vedenalaisia kiinteitä muinaisjäänöksiä, mutta koska alueella on liikuttu paljon vesitse eikä sitä ole inventoitu vedenalaisen kulttuuriperinnön osalta, on niiden löytyminen täysin mahdollista. Koska Koloveden kansallispuiston hks ei pidä sisällään vesirakentamista, ei Museovirastolla ole vedenalaisen kulttuuriperinnön osalta huomautettavaa. Muinaisjäänöksille on tarvittaessa perusteltua tehdä kohdekohtaisia hoitosuunnitelmia. Museoviraston ja Metsähallituksen välisen yhteistyösopimuksen perusteella kohteille ei tarvitse hakea muinaismuistolain perusteella myönnettävää hoitolupaa, mutta kohteiden hoitosuunnitelmat lähetetään Museovirastoon tarkistettaviksi.

-Muinaisjäänösten hoitosuunnitelma-käytäntö on perusteltua lisätä hks:an.
+Lisätään lukuun 5.2.3 seuraava teksti: "Muinaisjäänöksille on tarvittaessa perusteltua tehdä kohdekohtaisia hoitosuunnitelmia. Museoviraston ja Metsähallituksen välisen yhteistyösopimuksen perusteella kohteille ei tarvitse hakea muinaismuistolain perusteella myönnettävää hoitolupaa, mutta kohteiden hoitosuunnitelmat lähetetään Museovirastoon tarkistettaviksi."

HKS:N KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS**METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI
SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA****LUONTOMATKAILU****Enonkosken kunta**

Suunnitelman mukaan Koloveden palveluja ei kehitetä talviaikaiseen käyttöön, mitä voidaan pitää puutteena, sillä aluetta tulisi kehittää ympärivuotiseen matkailuun soveltuvaksi. Esim. hiihto, luistelu ja lumi-kenkävely ovat ympäristöystävällisyytensä ansiosta Kolovedelle soveltuvia talvi-aktiiviteetteja. Pyhät polut on Enonkosken kuntakummien kehittämä uusi hanke, joka on perusteltua kytkeä Ukonvuoren ja Koloveden reittien kehittämishankkeisiin.

-Kaikkea liikkumista esitetään hks:ssa kiellettäväksi kansallispuiston saarissa 1.1.–30.4. Suunnittelualueen mannerosien hyödyntämistä esimerkiksi talviaikaisiin ohjattuihin ohjelmapalveluihin ei näin ollen rajoiteta. Samoin mm. ohjatut ensijään luisteluretket ovat mahdollisia, kuten tähänkin asti. Saimaan-norpan pesätiheys rantaviivaan suhteutettuna on Kolovedellä koko kansallispuiston mittakaavassa ollut Saimaan korkein. Kun em. tietoon yhdistetään Koloveden luonnonmaantiede, voidaan todeta että norpan pesinnän kannalta tärkeimpään aikaan (1.1.–30.4.) luontomatkailutoimintoja on muualla kuin mannerosissa erittäin vaikeaa järjestää kestävästi, saimaan-norpan pesimärauha turvaten. Tämä on ollut perusteena myös hks:n linjauksille. Metsähallitus tekee mielellään yhteistyötä Pyhät polut -hankkeen ja muiden suojelualueille tai niiden läheisyyteen kohdistuvien matkailuhankkeiden kanssa, jolloin voidaan hyödyntää suojelualueiden ja niiden hoidon vaatimukset hankkeiden valmistelussa ja toisaalta varautua alueiden hoidossa hankkeiden myötä tapahtuviin kehityskuluihin.

+Ei toimenpiteitä.

Etelä-Savon luonnonsuojelupiiri

Koloveden alueen luonteen ja saimaan-norpan suojelun vuoksi lihasvoimin liikkuvat retkeilijät ovat matkailun edistämisen pääkohderyhmä. Tämä on tarpeen selkeästi todeta, kuten suunnitelmassa on tehtykin. Toisaalta kansallispuiston pohjoispää luontopolkuineen on moottoriveneilijöidenkin saavutettavissa laivareitin kautta. Alueella toimivien yritysten sitouttaminen kestävän luontomatkailun edistämiseen on Koloveden kaltaisella alueella erityisen tärkeää. Luvussa 6.3 jää kuitenkin epäselväksi, onko käyttö-oikeussopimuksen solmiva yritys velvollinen noudattamaan kestävän luontomatkailun periaatteita. Tämä asia nimittäin mainitaan vain yhteistyösopimuksen kohdalla. Myös eri sopimustyyppien eroista voisi kertoa täsmällisemmin. Yhtenä suunnitelman tavoitteena mainitaan matkailijamäärän nostaminen vuositasolla noin 16 000 kävijään, kun nykytaso on 7 000. Vaikka mukana ovat myös opastuskeskuksessa kävijät, määrä vaikuttaa suurelta huomioiden, että matkailu painottuu lähes täysin kesäaikaan. Päivittäin puistossa vierailisi jopa yli 100 kävijää. Hiljaisuutta ja erämaisua etsivä matkailija saattaa joutua pettymään.

-Koloveden kansallispuistossa toimivilta yrityksiltä edellytetään matkailun yhteistyösopimusta tai käyttöoikeussopimusta. Poikkeuksena on jokamiehenoikeuksien mukainen yritystoiminta, joka on mahdollista ilman lupaa tai sopimusta. Alueella voi liikkua vapaasti, kuitenkin liikkumisrajoitukset ja mahdolliset muut järjestyssäännössä annetut määräykset huomioiden. Huollettujen taukopaikkojen (tulentekopaikkojen ja käymälöiden) käyttö ei kuulu jokamiehenoikeuksiin. Näiden kohteiden hyödyntäminen yrityksen toiminnassa edellyttää lupaa tai sopimusta ja on maksullista. Yhteistyösopimus voidaan solmia vain niiden yritysten kanssa, jotka sitoutuvat noudattamaan kestävän luontomatkailun periaatteita harjoittaessaan toimintaa suojelualueilla. Metsähallituksen tavoitteena on yhteistyösopimuksen laatiminen aina, kun yritys käyttää suojelu-, erämaa- tai suojeluohjelma- aluetta tai muutoin selvästi profiloituu niihin. Kävijämäärän kasvun odotetaan kansallispuistossa painottuvan suunnitelmassa esitetyille uusille patikkareiteille ja päiväkävijöihin. Reittien toteutuessa kävijämäärän kasvu näkyisi erityisesti patikoiden hyödyntämien taukopaikkojen käyttöasteen kasvuna. Koska kävijämäärän kasvu kohdistuisi puiston virkistysvyöhykkeille ja patikointisesonki on huomattavasti vilkkainta melontakautta pidempi, ei kävijämäärän lisäyksen odoteta merkittävästi vaikuttavan puiston luonteeseen tai imagoon.

+Ei toimenpiteitä.

HKS:N KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS	METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA
<p>LUONTOMATKAILU Etelä-Savon maakuntaliitto</p>	<p>-Ryhmämatkailun edellytysten kehittäminen otetaan hks:n toimeenpanossa huomioon alueen ”porttien” palveluvarustuksen suunnittelussa (paikoitus, muut palvelut) sekä yrittäjien ja muiden matkailutoimijoiden kanssa tehtävässä yhteistyössä. +Ei toimenpiteitä.</p>
<p>Matkailu- ja virkistyskäyttöpalvelut on suunniteltu siten, että ne muodostavat hyvän kokonaisuuden. Kansallispuistoon tutustuminen helpottuu hks:n myötä, sillä siinä on erittäin hyvin otettu huomioon puistoon eri tavoin saapuvat vierailijat. Hks parantaa moottoriveneilijöiden ja autolla saapuvien mahdollisuuksia tutustua alueeseen polkuverkoston täydentämisen ja retkisatamien kunnostamisen myötä. Ryhmämatkailun edellytyksiä kansallispuisto-alueella tulisi parantaa. Maakuntaliitto pitää erittäin tarpeellisena MH:n esittämiä lisärakenteita ja palveluita kansallispuiston alueelle. Kansallispuiston alueella toimivilta yrityksiltä edellytetään matkailun yhteistyösopimusta tai käyttöoikeus-sopimusta MH:n kanssa. Koloveden alueella toimii yhdeksän yhteistyöyritystä. Koloveden luontomatkailun keskeisiä toimintoja ovat opastustoiminta ja välinevuokraus. Hks parantaa edellytyksiä kehittää luontomatkailun yritystoimintaa.</p>	
<p>Koloveden kalastusalue Suunnitelmassa tulee esittää, että ohjattu kalastusmatkailu sallitaan pienvesien alueella.</p>	<p>-Hks:ssa esitetään, että onkiminen ja pilkkiminen on jatkossa puistossa sallittu jokamiehenoikeudella kalastuslain mukaisesti, elleivät liikkumisrajoitukset sitä estä; MH:n luvalla myös muu kalastus on sallittu. Myös kalastusmatkailu olisi siis sallittu. Hks:n voimaantulo tältä osin edellyttää, että kalastus tulisi säädöstasolla puiston alueella sallituksi, ja on näin ollen riippuvainen puiston laajennuslain etenemisestä ja sisällöstä. Hks-teksti vastaa jo aiemmin lausuttavana olleen lain sisältöä kalastuksen osalta. +Ei toimenpiteitä.</p>
<p>Heinäveden kunta Kansallispuiston aluetta tulisi kehittää mahdollisimman edullisesti ja loda taloudelliset kehittämismahdollisuudet siten, että yrittäjätoiminnan avulla mahdollistetaan alueen kehittäminen, matkailu-elinkeinon lisääminen ja monipuolistaminen ja siten erilaisten toimeentulomahdollisuuksien luominen alueen asukkaille. Kehittämisen tulisi tapahtua esim. niin, että eri vaiheissa mukaan nimetään kunkin kunnan edustaja. Suunnittelu ei saa olla yksittäisten virkamiesten esitys, vaan mukaan on aina otettava laajempi näkemys jo suunnitteluvaiheessa.</p>	<p>-Kestävän luontomatkailun toimintaedellytysten edistäminen on yksi Metsähallituksen keskeisistä tavoitteista kansallispuistojen hoidossa; näin myös Kolovedellä. Käytännössä tämä näkyy mm. siten, että Kolovesi sisältyy Metsähallituksen Saimaan luontomatkailun painopistealueeseen, jolle suojelualueiden palveluvarustuksen kehittämispanokset pääosin suunnataan lähitulevaisuudessa. Painopistealueen sisällä kullekin suojelu-alueelle on määritelty matkailun näkökulmasta nykytila (vahvuudet, veto-voimatekijät, kävijäprofiili) ja kehittämismahdollisuudet yhteistyössä alueilla toimivien yritysten kanssa. Tähän strategiseen tarkasteluun perustuvat myös tässä hks:ssa esitetyt Kolovettä koskevat kehittämistoimenpiteet. Alueiden kehittämismahdollisuuksia on järkevää tarkastella yksittäisten alueiden sijaan verkostona. Tällöin alueet voidaan tunnistaa paremmin yhtenäisenä toiminnallisena kokonaisuutena; myös suuri osa suojelualueilla toimivista matkailuyrityksistä hyödyntää toiminnassaan useampaa kuin yhtä aluetta. MH tekee mielellään yhteistyötä myös suojelualueille tai niiden läheisyyteen kohdistuvien matkailuhankkeissa, jolloin voidaan hyödyntää suojelualueiden ja niiden hoidon vaatimukset hankkeiden valmistelussa ja toisaalta varautua alueiden hoidossa hankkeiden myötä tapahtuviin kehityskuluihin.</p>
<p>Savonlinnan kaupunki Koloveden kävijämäärätavoite tulee nostaa 30 000 kävijään vuodessa ja alueen rakenteet tulee mitoittaa tällä perusteella, jotta kävijämäärän lisäksi ei aiheuta luonnolle haittaa.</p>	<p>-Hks:ssa matkailun kehittämisen keskeinen lähtökohta on ollut veto-voimatekijöiden – kuten hiljaisuuden ja erämaisyyden – säilyttäminen. Tämä huomioiden 10–15 vuoden aikajännteellä tavoitteeksi on asetettu puiston käyntimäärän lisääminen noin kaksinkertaiseksi nykyisestä, johon pyritään erityisesti päiväpatikojien määrää kasvattamalla. Tätä voidaan pitää realistisena tavoitteena ottaen vertailukohtaksi käyntimäärien aiempi kehitys Kolovedellä ja muilla suojelualueilla. Tämänhetkiset rakenteet mahdollistavat huomattavan kävijämäärän lisäyksen; ainoastaan heinäkuussa suosituimmilla paikoilla on tungosta. Hks:n palveluvarustusta koskevat esitykset on tehty nykytilanteeseen pohjautuen. +Ei toimenpiteitä.</p>

**HKS:N KOHTA,
LAUSUJA JA EHDOTUS**

**METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI
SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA**

PALVELUVARUSTUS**Enonkosken kunta**

Ukonvuoren huipulle johtava polku on vaarallinen vierivien kivien vuoksi, joten se tulisi kunnostaa mahdollisimman pian rakentamalla noin 150 m:n matkalle puiset portaat kaiteineen. Lisäksi Ukonvuoren huipulle voisi pystyttää 1–3 opastetaulua. Koloveden nähtävyyksiin pääsee tutustumaan helpoiten kulkemalla Nahkiaissalon 3,3 km:n luontopolun. Se sijaitsee mantereen puolella, jolloin ei tarvita lainkaan venettä tai kanoottia. Luontopolku on nyky-muodossaan liian vaativa tavalliselle kulkijalle. Sen rinnalle voisi viitoittaa lyhyemmän eli noin 1,5 km:n polun. Koloveden infopisteen ja Nahkiaissalon luontopolun paikoitusalueet ovat riittämättömiä nykyiselle käytölle, minkä vuoksi niitä tulisi laajentaa. Seudullisen matkailun kehittämiseksi Enonkoskella ja Heinävedellä Kolovedelle tulisi suunnitella vaellusreitti, joka ulottuisi Nahkiaissalosta Vaajasaloon sekä Mäntysaloon ja mahdollistaisi noin 2 vrk:n vaelluksen. Reitti olisi maisemaltaan korkeuseroineen, uimapaikkoineen ja vesistönäkymineen vetovoimaisempi kuin nykyiset reitit ja mahdollistaisi matkailuyrittäjien palvelutarjonnan käytön opastuksessa ja vesistöylyyksissä. Näin sillä olisi myös työllistävää vaikutusta. Kirkkorannan opastus- ja vesillelaskupaikka toimii puiston pääasiallisena sisääntuloväylänä, jossa on hyvät vesillelaskumahdollisuudet sekä kanooteille että soutuveneille. Kirkkoranta on tärkeä kohde vuokrattavien veneiden ja kanoottien säilyttämisen kannalta. Hks:n mukaan alueelle voidaan perustaa merkitty telttailualue, joka toteutetaan maanomistustilanne huomioiden. Telttailualueen perustaminen Kirkkorantaan on perusteltua, mutta sen lisäksi sinne tulisi rakentaa oppilas- ja opiskelijaryhmille soveltuva majoitus-tila, mikä mahdollistaa pidemmän majoittumisen alueella. Lisäksi Kirkkoranta soveltuu kirkkaan veden ansiosta sukeltamiseen. Alueelle tulisi merkitä vedenalainen sukellusreitti, eräänlainen norppareitti, joka mahdollistaa Saimaan vedenalaisen havainnoinnin ja uuden matkailijaryhmän palvelutarpeen huomiointin.

-Lukuun 6.1.2 on kirjattu seuraavaa: "Kansallispuiston suosituimman käyntikohteen Ukonvuoren palveluvarustusta voidaan täydentää toimenpiteillä, jotka parantavat paikan toimivuutta myös nähtävyyshäköteena." Tämä mahdollistaa mm. esitettyjen toimenpiteiden toteuttamisen. Mahdollisten rakenteiden yksityiskohdat päätetään kohteen toteutuksen toimenpidesuunnittelussa. Nahkiaissalon luontopolun lyhempi lenkki on toteutettavissa melko vähäisin toimenpitein. Koloveden luontopolun paikoitusalueen nykytilanne ja laajentamistarve selvitetään; Nahkiaissalon paikoitusalueen laajentaminen on ajankohtaista ja tarpeellista samassa yhteydessä alueen retkelyreittien ja muun palveluvarustuksen toteutuksen yhteydessä. Hks:ssa esitetään ensisijaisesti Koloveden päiväpatikointimahdollisuuksien kehittämistä. Päiväpatikoijat ovat kohderyhmä, joka hyödyntää esimerkiksi vaellusharrastajia huomattavasti enemmän myös puiston lähialueen majoitus-, ravitsemus- ja muita palveluita ja jättää näin ollen rahaa paikallistalouteen. Kirkkoranta–Nahkiaissalo–Vaajasalo-alueelle esitetään hks:ssa noin 13 km uutta polkua, joka yhdistää em. alueet toisiinsa ja muodostaa alueelle yhtenäisen 16–17 km:n polkuverkoston. Keskivertopatikojalle koko matkan taivaltaminen pääosin haastavissa Koloveden maastoissa on 1–1,5 päivän taival; esim. lapsiperheille tai hieman heikommin liikkuville 1,5–2 päivän ponnistus. Nykytilanteeseen verrattuna suunnitelma mahdollistaa siis polkuverkoston huomattavan kehittämisen. Vaajasalon eteläosaan esitetyn reitin varrella sijaitsee myös kansallispuiston näyttävin näköalapaikka Valkealammen rannalla. Tämä lisää huomattavasti reitin kiinnostavuutta. Vetovoimaista patikkavaellusharrastajan kohdetta Kolovedestä olisi vaikeaa tehdä, vaikka reitistöä laajennettaisiin koko Vaajasalon ja Mäntysalon alueelle. Erittäin haastavien maastojen vuoksi reittien odotettavissa oleva käyttöaste suhteessa sen toteuttamisen kustannuksiin jäisi alhaiseksi. Vaajasalon keski- ja pohjoisosat muodostavat myös puiston arvokkaimman vanhan metsän lajien ja luontotyyppien kokonaisuuden, minkä vuoksi alue on perusteltua jättää syrjävyöhykkeeksi. Kansallispuiston perustamissäädökset mahdollistavat puistoon tutustumisen kannalta välttämättömän eli sellaisen rakentamisen, joka palvelee mahdollisimman laajasti ja tasapuolisesti erilaisia kävijöitä ja on muutoin alueen perustamistarkoituksen mukaista. Oppilas- ja opiskelijaryhmille pitkäaikaiseen majoittumiseen tarkoitettu majoitus-tila ei ole luonteeltaan alueeseen tutustumisen kannalta välttämättömä rakentamista, jonka tulisi sijaita nimenomaan puiston alueella. Rakentamisen kannattavuus olisi lisäksi kyseenalaista ottaen huomioon, että rakennuksen käyttöaika rajoittuisi käytännössä sulanveden aikaan. Kirkkoranta kuuluu hks:n virkistys- ja matkailupalvelujen vyöhykkeeseen, joten vedenalaisen luontopolun toteuttamiselle Kirkkorannan muiden palvelujen yhteyteen ei ole sinällään esteitä. Polun toteuttamisen mahdollisuuksia ja kannattavuutta on kuitenkin pohdittava yksityiskohtaisesti, ennen kuin sen käytännön toteuttamiskelpoisuuteen voi ottaa kantaa. Kaikkien em. palvelurakenteiden toteutus edellyttää rakentamisen hankkeistamista ja edelleen myönteistä rahoituspäätöstä. Hankkeistamisen yhteydessä tehdään myös kohteiden yksityiskohtaisempi palveluvarustussuunnittelu. +Ei toimenpiteitä.

HKS:N KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS**METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI
SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA****PALVELUVARUSTUS****Savonlinnan kaupunki**

Kirkkorannasta tai Selkälahdesta kehitetään hyvin varusteltu pääsisäänkäynti Kolovedelle. Kolovedelle rakennetaan kattava patikointiverkosto sekä sopiviin kohtiin leirintäpaikkoja, joita myös kanoottirekkelijät voivat käyttää. Patikointiverkoston tulee olla yhtenäinen ja sen tulee mahdollistaa useampipäiväinen retkeily alueella. Koloveden kulttuurikohteiden esittelyä on parannettava ja pääsyä kohteisiin helpotettava.

Kolovesi Retkeily Ky

Retkisatamien kapasiteetin lisääminen on tärkeää, jotta heinäkuun ruuhkilta ja häiriöiltä vältytään. Maanomistusolojen niin salliessa tulisi Kirkkorannan pysäköintialuetta laajentaa. Lisäksi Kirkkorannan wc-rakennuksen päädyn tyhjä tila voitaisiin muuttaa vaatteiden vaihtotilaksi, ellei siihen tule jätepistettä.

OPASTUS, VIESTINTÄ JA VALVONTA**Etelä-Savon luonnonsuojelupiiri**

Kuten suunnitelmassa todetaan, metsätalouksikäytössä olleissa puiston osissa toteutetaan ennallistamistoimia. Suuren yleisön keskuudessa ne aiheuttavat epätietoisuutta ja kysymyksiä. Käsitteet **ennallistaminen**, **palauttaminen** jne. eivät ole itsestään selviä, vaan riippuvat tavoitteista, arvoista ja lähtökohdista. Käsitteiden selventäminen olisi tärkeää. Voisiko ennallistamiseen liittyvät perusasiat koota esitteeseen tai Metsähallituksen nettisivuille?

Kolovesi Retkeily Ky

Kirkkorannan käyttöä asuntoautojen ja -vaunujen leirintäalueena tulee valvoa ja sille tulee laatia selkeä ohjeisto tiedotteineen. Vieraskielistä opastusta esim. opastekyltteinä Kirkkorannassa tulee lisätä. Venäjänkielinen ja saksankielinen retkeilyohjeisto olisi tarpeen välittömästi häiriöiden ja rikkomusten välttämiseksi. Valvontaa puiston sisällä olisi syytä lisätä heinäkuun aikana ja elokuun alussa, jolloin ongelmia on eniten esiintynyt.

Savonlinnan kaupunki

Koloveden kansallista sekä kansainvälistä mainontaa on lisättävä ja Savonrannan taajamaan sekä lähikuntien keskustoihin on järjestettävä Koloveden kansallispuiston infopisteitä.

-Metsähallitus markkinoi Koloveden kansallispuistoa muiden retkeilykohteiden tapaan **luontoon.fi**-nettisivuilla, joiden kävijämäärät ovat olleet jatkuvasti kasvussa. Lisäksi matkailualan toimijoiden kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä ja osallistutaan mm. matkailualan tapahtumiin. Muilta osin alueen matkailumarkkinointi on pääosin yrittäjien ja alueen kuntien vastuulla. Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa uusien infopisteiden perustaminen ei ole realistista. Enonkoskella sijaitsevasta Koloveden luontotuvasta halutaan pitää kiinni. Yhteistyö paikallisen 4H-yhdistyksen kanssa on tältä osin avainasemassa.
+Ei toimenpiteitä.

-Ks. edellinen kohta. Kulttuurikohteiden osalta hks:an on kirjattu: "Suunnittelualueen kulttuuriarvoja tuodaan esille opastusviestinnässä. Kulttuurihistorian kautta korostetaan mahdollisuuksia hyödyntää aluetta virkistyskäytössä ja elinkeinotoiminnassa luonnon- ja kulttuuriarvojen kannalta kestäväällä tavalla." Tämä tarkoittaa käytännössä kulttuurikohteiden tarkoituksenmukaista esittelyä ja yritysten kanssa tehtävää yhteistyötä kohteiden matkailullisessa hyödyntämisessä.
+Ei toimenpiteitä.

-Hoito- ja käyttösuunnitelma mahdollistaa olemassa olevien retkisatamien kapasiteetin lisäämisen mahdollisuuksien mukaan (mm. maasto-olosuhteet). Myös Kirkkorantaan esitetyt toimenpiteet voidaan toteuttaa suunnitelman sitä estämättä.
+Ei toimenpiteitä.

-Ennallistamisesta löytyy tietoa Metsähallituksen internet-sivuilta **www.metsa.fi**. Aiheesta on tehty myös useita esitteitä eri hankkeissa. Käynnissä olevista ennallistamistöistä pyritään tiedottamaan lisäksi **luontoon.fi**-sivujen aluekohtaisissa **ajankohtaista**-osioissa, millä pyritään tavoittamaan nimenomaan alueelle menossa olevia retkeilijöitä mahdollisimman tehokkaasti.
+Ei toimenpiteitä.

-Kirkkorannan opastusta tarkastellaan yksityiskohtaisemmassa opastusviestinnän suunnittelussa, missä esitetyt tarpeet otetaan huomioon. Valvonnan painopistealueita suunnitelmassa ovat mm. luvaton avotulenteko ja leirytyminen telttailualueiden ulkopuolella sekä pysyväisluonteinen leirytyminen luvallisilla leiripaikoilla. Valvontaa pyritään painottamaan sesonkiaikaan, jolloin ongelmia esiintyy eniten.
+Ei toimenpiteitä.

**KOHTA, LAUSUJA
JA EHDOTUS****METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI JA AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA****KALASTUS****Etelä-Savon ympäristökeskus**

Maa- ja metsätalousministeriön asetus eräistä kalastus-
rajoituksista Saimaalla olisi syytä mainita myös alueen
kalastuskäytäntöjä koskevassa luvussa 8.2.

-Esitys on perusteltu.

+Lisätään maininta kalastusta koskevaan
lukuun.

Koloveden kalastusalue

Hks:ssa tulee olla
osio, jossa käsitellään
vesialuetta kalaston
kannalta, kalastuksen
historiaa, kalastamisen
järjestelyjä ja kalaston
sekä vesien kala-
taloudellista hoitoa
ja esitetään siihen
tarvittavat ja sijoitettavat
taloudelliset panokset.

-Kalaston ja vesien tehokkaassa kalataloudellisessa hoidossa keskeistä on
laajojen kokonaisuuksien tarkastelu, millä saadaan aikaan tehokkaimpia tuloksia.
Tässä kalastusalueilla sekä kalastusaluekohtaisilla käyttö- ja hoitosuunnitelmissa
on keskeinen rooli. Koloveden kalastusalueelle on laadittu vuonna 2008 käyttö-
ja hoitosuunnitelma, jolla ohjataan kalaveden hoitoa Koloveden kalastusalueella
vuosina 2008–2012. Suunnittelun alueen valtionvesissä kalastuspaine on vähäinen
johtuen mm. siitä, että alueelle ei myydy verkkolupia. Kalastusaluekohtaisilla
toimenpiteillä onkin huomattavasti suurempi merkitys esimerkiksi järvitäminen
ja -lohen, kuhan sekä nieriän kalastuksen säätelyssä. Siksi kalastoa ja kalastusta
ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi käsitellä kovin laajasti tässä hks:ssa.
+Lisätään lukuun 8.2 perustietoja valtionvesien kalastusasioista.

METSÄSTYS**Etelä-Savon luonnonsuojelupiiri**

Suomen luonnon-
suojeluliiton kanta on,
että Etelä-Suomen
kansallispuistoissa
metsästystä ei tule
sallia. Kolovedellä
metsästys tulisi sallia
ainoastaan kohdassa
8.3 mainituissa erityis-
tapauksissa.

-Tuleva metsästyskäytäntö Koloveden kansallispuistossa ratkaistaan luonnon-
suojelulain uudistuksessa ja Koloveden laajennussäädöksissä. Voimassa oleva
käytäntö perustuu hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi Koloveden kansallis-
puistosta (HE 89/1989), jonka perusteluissa todetaan, että yleisistä kielloista
säädetään lähinnä puiston asianmukaisen hoidon ja käytön edellyttämiä
poikkeuksia. Siten ei paikallisten asukkaiden harjoittamaa hirvenmetsästystä
eikä kalastusta ole tarkoitus rajoittaa tähänastista enempää. Hirvenmetsästyksessä
määrättäisiin järjestyssäännössä hks:n mukaisesti. Mahdollisuudet sovittaa hirven-
metsästys yhteen muiden käyttömuotojen kanssa eivät ole olennaisesti muuttuneet
kansallispuiston perustamisesta nykyhetkeen. Suunnittelualueelle voidaan
myöntää myös jatkossa lupia vierasperäisten lajien pyyntiin. Haitallisessa
määrin lisääntyneen lajin vähentämisestä on kirjattu erikseen luvussa 5.1.3.
+Lisätään lukuun 8.3: "Voimassa oleva käytäntö perustuu hallituksen esitykseen
eduskunnalle laiksi Koloveden kansallispuistosta (HE 89/1989), jonka perusteluissa
todetaan, että yleisistä kielloista säädetään lähinnä kansallispuiston asianmukaisen
hoidon ja käytön edellyttämiä poikkeuksia. Siten ei paikallisten asukkaiden
harjoittamaa hirvenmetsästystä eikä kalastusta ole tarkoitus rajoittaa tähänastista
enempää. Hirvenmetsästyksessä määrättäisiin järjestyssäännössä hoito- ja käyttö-
suunnitelman mukaisesti. – – Mahdollisuudet sovittaa hirvenmetsästys yhteen
muiden käyttömuotojen kanssa eivät ole olennaisesti muuttuneet kansallispuiston
perustamisesta nykyhetkeen. Suunnittelualueelle voidaan myöntää myös jatkossa
lupia vierasperäisten lajien pyyntiin."

Etelä-Savon riistanhoitopiiri

Etelä-Savon riistanhoitopiiri esittää, että laadittaessa suojelualueiden hks:ia metsästys aina
lähtökohtaisesti hyväksyttäisiin yhtenä alueen käyttömuotona. Metsästys on sovitettavissa
yhteen muiden käyttötapojen kanssa esimerkiksi ajallisin ja alueellisin rajauksin. Tästä on
positiivisia kokemuksia Pihlajaveden Natura-alueiden osalta. Tärkeä näkökohta on myös
se, että suojelualueiden käyttöä suunniteltaessa otetaan huomioon paikallisten asukkaiden
kokemukset, näkemykset ja hyväksi havaitut käytännöt alueen käytön osalta. Riistanhoitopiirin
mielestä Koloveden kansallispuiston suojelutavoitteiden osalta metsästys ei aiheuta ristiriitaa.
Metsästyksen kohteena olevat lajit eivät ole suojelun perusteena eikä metsästys harrastuksena
vaikuta suojelutavoitteiden toteutumiseen. Saimaannorppa on Koloveden alueen suojellisesti
eniten huomiota herättävä ja vaativa laji. Paikallisten asukkaiden hirvenmetsästys ei vaaranna
norpan suojelun tavoitteita, koska hirvenpyynti ajoittuu ajanjaksolle, jolloin alueella liikkuminen
tai koirien irtipitäminen ei aiheuta haittaa norppalle.

-Ks.
edellinen
kohta.

(jatkuu)

METSÄSTYS**Etelä-Savon riistanhoitopiiri (jatkoa edelliseltä sivulta)**

Myös mahdollisten aluelajennusten osalta hirvenmetsästyksen jatkuminen on turvattava nyky-muotoisena. Vaikeakulkuisilla alueilla hirven metsästystä ei pystytä järjestämään tehokkaasti muutoin kuin hirviä vapaana etsivän koiran avulla. Riistanhoitopiiri pitää hyvänä käytäntöä, jossa vierasperäisten pienpetojen pyyntiin on annettu lupia. Riistanhoitopiiri esittää, että lupamenettelyä laajennettaisiin tarvittaessa koskemaan myös kotoperäisiä lajeja kettua ja näätä. Kyseisten lajien osalta laaja puistoalue voi toimia reservaattina, jossa petotiheys on ympäröivää aluetta suurempi. Ruotsalaisten tutkimusten perusteella nädällä ja ketulla voi erityisesti saariolosuhteissa olla suuri merkitys muuhun lajistoon. Suunniteltua ja hyvin toteutettua metsästystä voi käyttää tukemaan alueen luonnonhoidollisia tavoitteita pienpetojen lisäksi myös kanadanmajavan osalta. Kanadanmajava ei ole Suomen alkuperäinen laji, ja se pystyy muokkaamaan ympäristöönsä merkittävästi esimerkiksi puulajisuhteiden osalta.

-Ks.
edellinen
kohta.

Heinäveden riistanhoitoyhdistys

Metsästys tulisi pääsääntöisesti sallia myös luonnonsuojelualueilla, aivan kuten muutkin uudistuvien luonnonvarojen kestävään käyttöön perustuvat luontoharrastusmuodot. Sen kieltämistä luonnonsuojelualueilla tulisi harkita vain, mikäli kieltämiselle on olemassa erityisen perustellut syyt. Metsästyksellä ja riistanhoidolla on tärkeä merkitys ko. kansallispuistojen ympäristön asukkaille. Metsästys toteutetaan tätä nykyä suunnitelmallisen ja kestäväan kehitykseen perustuvan riistakantojen hoito- ja metsästyssuunnitelman puitteissa. Mikäli metsästystä rajoitetaan ratkaisevasti ko. alueiden hoitosuunnitelmissa, aiheutuu siitä olennaisia epäkohtia suunnitelmallisen riistanhoidon ja riistakantojen seurannan toteuttamiseen. Metsästys ja siihen kiinteästi liittyvä riistanhoito eivät aiheuta myöskään vaaraa uhanalaisen saimaannorpan pesinnälle, pesimäalueiden eikä elinolojen säilyttämiselle. Saimaannorpan pesinnän kanssa ajallisesti päällekkäin menevät metsästysmuodot ovat suunnattavissa alueille, joilla niistä ei aiheudu haittaa. Metsästyskortin maksaneita henkilöitä vuonna 2008 on Heinävedellä 974, joista ko. kansallispuiston vaikutusalueella eli Heinäveden eteläosissa metsästäviä on noin 170 henkilöä. Ko. kansallispuiston vaikutusalueen metsästäjien ja metsästyseurojen toiminta ei ole pelkästään metsästykskekeistä, vaan seurat ovat myös uutteria riistanhoitotyön tekijöitä. Riistapeltojen ylläpito, riistan ruokinta, pesimälaitteiden asennus ja erilaiset riistalaskennat muodostavat huomattavan osan toiminnasta. Lisäksi metsästyseurojen omat rauhoitusalueet, riistaeläinlajikohtaiset rauhoitukset ja saaliskiintiöt ovat metsästyksjärjestelyihin liittyvää vapaaehtoista riistanhoitotoimintaa. Lisäksi paikalliset metsästyksenvartijat yhteistyössä metsästäjien kanssa toteuttavat huomattavan osan ko. alueen metsästyksen vartioinnista ja samalla ennaltaehkäisevät riistarikollisuuden kehittymistä näille alueille. Luvanvaraisten riistaeläinten (hirvi, karhu, ilves jne.) metsästys perustuu nykyisin tarkkoihin riistakantojen rhy- ja riistanhoitopiiri-kohtaisiin hoitosuunnitelmiin, joiden kantatiedot metsästäjät keräävät vapaaehtoistyönä ja jotka muodostavat Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kantatietojen rungon. Huomattavien alueiden jäädessä metsästyksen ulkopuolelle tämä vaikeuttaa kantojen arviointia ja erityisesti hoitosuunnitelmien toteuttamista, koska näiden alueiden kantoihin ei voida vaikuttaa vaikka ko. alueiden kannat vaikuttavat ympärillä olevien alueiden riistalajistoon. Erityisesti tämä haittaa hirvieläinkantojen säätelyä sekä vaikeuttaa tiettyihin ongelmayksilöihin kohdistuvaa suurpetokantojen hoitoa. Yhteiskunnan ja metsänomistajien erityisenä huolen kohteena ovat viime vuosina olleet kasvaneet hirvivahingot, johon jopa valtionalouden tarkastusvirasto on painokkaasti kiinnittänyt huomiota. Metsästäjiä on syytetty epäonnistuneesta hirvikantojen hoidosta ja vaadittu tästä vastuuseen. Luonnonsuojelualueiden muodostuminen metsästyksen puuttumisen seurauksena pien- ja suurpetoreservaateiksi vaikuttaa ympäröivien alueitten kaikkiin eläinkantoihin. Ylitiheät pien- ja suurpetopopulaatiot muodostavat otollisen maaperän tarttuvien tautien leviämiseksi. Lisäksi on todettava, että niin pienpedot kuin ilveskin ovat paheneva uhka myös norppakannalle. Majavakannan hallitsematon kasvu muokkaa elinympäristöä (huom. Linnansaari) voimakkaasti myös kansallispuiston ulkopuolisella alueella. Suomen alkuperäiseen luontoon kuulumaton kanadanmajavakanta on hyvin voimakas Heinäveden ympäristön vesistöalueella, ja metsästys on ainoa keino pitää majavien aiheuttamat tuhot kohtuullisella tasolla. Edellä esitettyihin tosiasioihin perustuen metsästyksen ei voida katsoa olevan ristiriidassa Koloveden kansallispuiston luonnon-suojelullisten tavoitteiden kanssa. Metsästyksen kieltäminen vaikeuttaa oleellisesti riistanhoitoa Heinäveden eteläosissa.

-Ks.
edellinen
kohta.

HKS:N KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS**METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI
SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA****METSÄSTYS****Enonkosken riistanhoitoyhdistys**

Enonkosken riistanhoitoyhdistys yhtyy Heinäveden riistanhoitoyhdistyksen ja Etelä-Savon riistanhoitopiirin lausuntoihin lausunnossaan Koloveden kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmasta. Enonkosken riistanhoitoyhdistys vaatii metsästyksen sallimista Heinäveden riistanhoitoyhdistyksen ja Etelä-Savon riistanhoitopiirin lausunnoissaan esittämissä laajuudessa ja samoin perustein.

-Ks. edellinen kohta.

LAAJENTAMINEN**Heinäveden kunta**

Kunnanhallitus lausuntonaan toteaa, että Koloveden kansallispuiston aluetta ei tule "laajentaa" hks:n avulla eikä muutenkaan. Heinäveden alueelle laajentamissuunnitelmaa ei tule toteuttaa. Lisäksi kunnanhallitus toteaa, että kansallispuiston aluetta ei tule laajentaa missään tapauksessa vesialueille, koska kalavesien hoito vesialueiden omistajien toimesta toimii parhaalla mahdollisella tavalla kalastuslain mukaisesti. Hks:ssa tulisikin pitäytyä vanhassa jo päätetyssä alueessa ja pikemmin ryhtyä toimenpiteisiin sen laadun, palveluvarustuksen ja yleensäkin kansallispuiston saavutettavuuden parantamiseksi eri käyttäjäryhmille ja näin antaa kansalaisille mahdollisuus nauttia kansallispuiston tarjoamista elämyksistä. Hks-ehdotuksessa oleva maininta "Kansallispuiston osalta hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistaa ympäristöministeriö, ja sikäli kuin kansallispuistoon liitetään uusia alueita, myös niillä noudatetaan tätä suunnitelmaa", on outo siltä osin, että kaavaillaan uusia alueita ja jo etukäteen näidenkin hks vahvistetaan.

-Kansallispuisto ja sitä ympäröivät rantojensuojeluohjelmaan kuuluvat valtionmaat muodostavat puiston hoidon ja käytön kannalta yhtenäisen toiminnallisen kokonaisuuden. "Laajennusosassa" sijaitsee mm. puiston palveluvarustus-kokonaisuuteen kuuluvia retkisatamia. Suojeluun varatuista rantojensuojeluohjelmaan kuuluvista valtionmaista, joista puiston laajennusesitys koostuu, perustetaan joka tapauksessa säädöksin luonnonsuojelualue, liitettiinpä alueet kansallispuistoon tai ei. Mikäli alueista perustettaisiin erityinen luonnonsuojelualue kansallispuiston sijasta, alueen tavoitteissa yleisillä virkistysmahdollisuuksilla ei esim. olisi samanlaista sijaa kuin kansallispuistossa. Puhuttaessa puiston palveluista ja niiden saavutettavuudesta Kolovedellä pääosin laajennusosassa sijaitsevilla mannerrantojen sisäntuloreiteillä on aivan keskeinen asema puiston kehittämisen kannalta. Valtion vesialue Kolovedellä on aikanaan hankittu puistoon liitettäväksi; puiston laajentamista vesialueille muilta osin ei ole suunnitteilla. Hks-ehdotuksessa oleva maininta "Kansallispuiston osalta hoito- ja käyttö – – " on kirjattu mm. kansallispuiston pääasiallisen sisääntuloväylän Kirkkorannan tulevaa käyttöä silmällä pitäen. Alueen palveluvarustushan on tähän saakka sijainnut kokonaisuudessaan yksityisellä rantojensuojeluohjelmaan kuuluvalla maalla, jonka toteutustapa on ollut luonnonsuojelulaki. Kirkkorannan käsitteleminen osana kansallispuiston toiminnallista kokonaisuutta on näin ollen ollut perusteltua, samoin kuin esim. vyöhykeratkaisujen ehdollinen esittäminen. Hks:ssa esitetyt ratkaisut ovat entistä perustellumpia nyt, kun Kirkkorannan osalta on äskettäin tehty kauppa, ja alue päätynyt valtion omistukseen. +Ei toimenpiteitä.

MUU PALAUTE**Vaaluvirran osakaskunta**

Hks sisältää kansallispuiston laajennussuunnitelman, joka kohdistuu pääosin Vaaluvirran osakaskunnan vesialueelle. Suunnitelma sisältää Kolovesi–Vaaluvirta–Pyttyselän Natura-alueen muuttamisen kansallispuiston rajoitusvyöhykkeeksi. Osakaskunta esittää, että Pieneltä Kolovedeltä poistetaan paikkakunnalla asuvilta ja osakaskuntaan kuuluilta liikkumiskielto. Mikäli liikkumiskieltoja asetetaan sulanveden aikana moottoriveneille ja jääpeitteisenä aikana muille kulkuvälineille, tämä merkitsee täydellistä kalastuskieltoa osakaskunnan jäsenille. Osakaskunta ei näe mitään perusteita osakaskunnan vesialueiden liittämiseksi osaksi kansallispuistoa.

-Suunnitelma ei sisällä laajennussuunnitelmaa tai esityksiä, jotka kohdistuisivat yksityismaille tai -vesille. Suunnitelmassa ei myöskään esitetä Kolovesi–Vaaluvirta–Pyttyselän Natura-alueen muuttamista kansallispuistoksi tai sen rajoitusvyöhykkeeksi. Puiston alueet ja muut valtionmaat käyvät yksiselitteisesti ilmi mm. johdantokappaleen kuvasta 2, rajoitusvyöhykkeet luvussa 4 esitetyistä kuvasta 9. Pienen Koloveden osalta hks:ssa ei esitetä liikkumisen suhteen muutoksia nykyiseen käytäntöön nähden. +Ei toimenpiteitä.

MUU PALAUTE**Pekka Rekiö**

Miksi tavoitellaan kansallispuiston laajentamista, kun pysymällä vanhassa alueessa voisi parantaa laatua, palveluvarustusta ja saatavuutta. Kansallispuistoon ei ole kuulunut järvaltaan vesialuetta ja edelleenkin puiston tulisi pysyä maalla ja vesialue vetenä ilman puisto-statusta. Miksi kansallispuistosta tehdään yhä luonnonpuistoa, muista kansallispuistoista poiketen Koloveden kansallispuistoa varjellaan kansalaisilta kaikin mahdollisin kiellon. Alueen asukkaiden asemaa ei ole huomioitu, vaan kaikki huomio on kiinnitetty vierailijoihin, jotka saapuvat muualta ja liikkuvat meloen tai soutaen. Vieraille on leiripaikkoja, retkisatamia ja luontopolkuja, kun taas asukkaiden toimia ei ole huomioitu. Asukkaat elävät, kalastavat, sienestävät, marjastavat ja ymmärtävät nauttia luonnosta vähintäänkin siinä kuin muut. Hks:ssa tulisi olla maininta, ettei ehdotonta moottorivenekieltoa tarvita. Liikkumismahdollisuus olisi järjestettävä vähintään ihmisille, jotka asuvat saarroksissa ja joiden ei nyt anneta liikkua moottorivenekieltoalueen läpi reittivesille. Samaan voisi verrata Pölläkän alueen asukkaita, joiden veneily on ikäajoista kohdistunut Kirkkorannasta Heinäveden reitille. Suunnitelmassa pitäisikin antaa mahdollisuus kehittää liikkumista alueella. Jos halutaan Koloveden synnyttävän yrittäjyyttä, ei tulisi kieltää mahdollisuutta ympärivuotiseen toimintaan. Hks:ssa evätään sekä talviaikainen liikkuminen että luisteluretkien järjestäminen. Miksi? Oravin matkailuyrittäjät kertovat, että retkuluistelu on heidän vetonaulansa, joka tuo kävijöitä uudelleen kesällä. Matkaveneilijöitä palvelemaan olisi saatava Mäntysalon kämpän seudulle ankkuri paikka, josta voisi ottaa käyttöön veneen tai kanootin. Etävuokraus on yhä helpommin mahdollista mobiili-internetiyyteyksen yleistyessä. Olisi suotavaa, että Loikanlahden vesillelaskupaikka kunnostettaisiin. Tämä parantaisi Pilpan–Pölläkän alueen asukkaiden mahdollisuuksia laskea veneitä vesille. Nyt on ajettava n. 20–30 km lähimmälle veneluiskalle Kermavirran rannalle (jonka käyttöä rajoittaa kanavien aukiolo).

-Koloveden kansallispuisto ja sitä ympäröivät rantojensuojeluohjelmaan kuuluvat valtionmaat muodostavat kansallispuiston hoidon ja käytön kannalta yhtenäisen toiminnallisen kokonaisuuden. "Laajennusosassa" sijaitsee mm. kansallispuiston palveluvarustuskokonaisuuteen kuuluvia retkisatamia. Suojeluun varatuista rantojensuojeluohjelmaan kuuluvista valtionmaista, joista kansallispuiston laajennusesitys koostuu, perustetaan joka tapauksessa säädöksiin luonnonsuojelualue, liitettiinpa alueet kansallispuistoon tai ei. Mikäli alueista perustettaisiin erityinen luonnonsuojelualue kansallispuiston sijasta, alueen tavoitteissa yleisillä virkistysmahdollisuuksilla ei esimerkiksi olisi samanlaista sijaa kuin kansallispuistossa. Puhuttaessa kansallispuiston palveluista ja niiden saavutettavuudesta Kolovedellä pääosin laajennusosassa sijaitsevilla mannerrantojen sisääntuloreiteillä on aivan keskeinen asema puiston kehittämisen kannalta. Valtion vesialue Kolovedellä on aikanaan hankittu puistoon liitettäväksi; puiston laajentamista vesialueille muilta osin ei ole suunnitteilla. Kansallispuiston saavutettavuus ja kansalaisten virkistyskäyttömahdollisuudet paranevat alueella merkittävästi, kun pinta-alaltaan noin 4/5 kansallispuiston ympärivuotisista liikkumiskieltoalueista poistuu suunnitelmassa esitetyn mukaisesti. Tämä lisää mahdollisuuksia mm. marjastukseen, sienestykseen ja melontaan alueella. Suunnitelmassa on pyritty käsittelemään kaikkia alueen käyttäjiä tasavertaisesti, käyttäen termiä kävijä. Kaikki puiston kävijät, myös paikalliset, saapuvat käyttämään alueen palveluita puiston rajojen ulkopuolelta ja ovat näin ollen yhtä lailla puiston kävijöitä kuin kauempaa tulevat matkailijatkin. Moottoriveneilykiellon takia väylälle pääsyn suhteen saarroksiin jääneet ovat joutuneet kärsimään jossain määrin "väliinpuotoajan" asemasta. Lähinnä ongelma koskee Pienen Koloveden takana asuvia kesämökkiläisiä. Heidän mahdollisuuttaan veneillä suoraan Heinäveden reitille voisi pitää kohtuullisena. Ongelman ratkaisemiseen pitäisi pyrkiä löytämään keino, jonka tulisi olla jokin muu kuin voimassa olevan moottoriveneilykiellon kumoaminen. Moottoriveneilykiellon osalta on syytä kiinnittää huomiota siihen, että kieltö ei koske melutasoltaan alhaisia moottoreita. Loikanlahden vesillelaskupaikan käyttö selvitetään tarkemmin jatkosuunnittelussa.

+Suunnitelman lukuun 8.5 **Moottoriveneily**-kohtaan lisätään maininta: "Eräiden kiinteistönomistajien mukaan moottoriveneilykieltö vaikeuttaa paikallisten liikkumista Pienen Koloveden halki Heinäveden reitille, mihin olisi hyvä löytää tyydyttävä ratkaisu. Moottoriveneilykiellon osalta on syytä kiinnittää huomiota siihen, että kieltö ei koske melutasoltaan alhaisia moottoreita."

(jatkuu)

MUU PALAUTE**Pekka Rekiö (jatkoa edelliseltä sivulta)**

Hks:ssa on koko Saimaan ekologian kannalta liian paljon yleistekstiä norpasta ja norpan suojelusta. Tekstissä tulisi ilmaista, että Kolovedellä norppa on turvassa, osakaskunnat ovat toimineet mallikkaasti ja tehneet rajoitus sopimukset suojeluorganisaation esittämällä tavalla ja laajuudessa. Suunnitelmassa viitataan suotta norpan uhkana olevaan ranta-rakentamiseen ja vapaa-ajanasutuksen lisääntymiseen. Sen sijaan tulisi mainita, että Kolovedellä on jo kauan ollut rakennuskielto ja Heinäveden reitin alueella on voimassa oleva kaava, joka on viranomaisten hyväksymä määräys rajoittamaan rakentamista. Hks:ssa mainitaan norppa lähes 100 kertaa, mutta sanallakaan ei mainita muuta tärkeää vesibiologiaan liittyvää, saati suojelutarvetta. Näitä arvokkaita kohteita olisivat esim. järviolohi ja erittäin uhanalaiseksi todettu Vuoksen vesistön villi järvitaimen. Tämä asiantuntemuksen puute korostaa seikkaa, ettei vesialuetta tulisi liittää kansallispuistoon. Miksi kalastus puistoon kuuluvilla vesialueilla ei olisi mahdollista?

Läpikannansaaren maanomistajat

Läpikannansaaren itäpää on merkitty punaisella värillä siinä kartassa, jossa rajoitetaan liikkumista ajalla 1.1.–30.4. Läpikannansaari ei kuulu luonnonsuojelualueeseen, ja saaren omistavat kokonaan yksityiset maanomistajat. Pyydämme kohteliaimmin, että Läpikannansaari poistetaan kokonaan siitä kartasta, jossa rajoitetaan alueella liikkumista em. aikavälillä. Nykyaikaiset, suuret 30–60 jalkaa pitkät huviveneet kaahaavat kansallispuiston kapealla väylällä 25–30 solmun nopeutta aiheuttaen melua, vaaratilanteita ja suuret aallot. Tuolla nopeudella ajettaessa ei ehditä katsella puiston maisemia, vaan huomio keskittyy vain väylämerkkeihin ja veneen ajamiseen. Kovasta melusta ja vauhdista on haittaa seudun asukkaille ja linnuille sekä varmasti myös norpalle. Suuret aallot taas vievät sammaleet kallioilta ja hiekat sekä humusaineet matalammilta rannoilta. Aallot särkevät laiturirakenteita ja veneteloja sekä aiheuttavat välillä vaaratilanteita pienveneille. Suuret, nopeat veneet on tarkoitettu merialueille, ei kapealle kansallispuiston vesireitille. Nopeusrajoitukset ovat yleisiä kapeimmilla merialueillakin. Heinäveden reitin varrella on nopeusrajoituksia ja aallontekokieltoja mm. Wirran Wietävän kohdalla ja Kermassa. Luonnonsuojelun, asukkaiden viihtyvyyden, turvallisen veneilyn ja luonnonrauhan säilymisen kannalta ehdotamme nopeusrajoitusta puiston kapeimmalle ja Heinäveden reitin yhdelle kauneimmista kohdista välille Säynämö–Pilppa. Taloudellinen ja mielestämme järkevä nopeusrajoitus voisi olla esim. 9 solmua. Tätä nopeutta ajaa nykyisin mm. Puijo-laiva liikennöidessään Heinäveden reitillä. Tähän mielipiteeseen yhtyvät varmasti kaikki reitin varren kesäasukkaat ja kantaväestö.

-Ilmastonmuutos aiheuttaa norpalle uhkia, joihin voidaan tehokkaasti vaikuttaa vain vähentämällä muita uhkia – kuten pyydyskuolleisuutta ja pesimäaikaista häirintää. Kolovedellä norpan turvaksi solmittujen vapaaehtoisten verkkokalastusrajoitusten osalta tilanne on varsin hyvä, mikä on hks:ssa mainittu. Natura-ohjelman toteuttamistavat, luonnonsuojelulaki ja kaavoitus muiden muassa, on esitetty luvussa 3. Myös vahvistettujen kaavojen mukainen rakentaminen voi lisätä liikkumista norpan kannalta tärkeillä pesimäalueilla, mikä on syytä tiedostaa osana norppakannan tilan seuranta. Suunnittelualueen valtionvesissä kalastuspaine on vähäinen johtuen mm. siitä, että alueelle ei myydy verkkolupia. Kalastusaluekohtaisilla toimenpiteillä onkin huomattavasti suurempi merkitys esimerkiksi järvitaimenen ja -lohen, kuhan sekä nieriän kalastuksen säätelyssä. Näin ollen kalastoa ja kalastusta ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi käsitellä kovin laajasti tässä suunnitelmassa. Suunnitelmassa esitetään, että onkiminen ja pilkkiminen on jatkossa Koloveden kansallispuistossa sallittu jokamiehenoikeudella kalastuslain (286/1982) mukaisesti, elleivät liikkumisrajoitukset sitä estä; MH:n luvalla myös muu kalastus on sallittu. Myös kalastusmatkailu olisi siis sallittu edellä mainitun mukaisesti. Suunnitelman voimaantulo tältä osin edellyttää, että kalastus tulisi säädöstasolla puiston alueella sallitaksi, ja on näin ollen riippuvainen puiston laajennuslain etenemisestä ja sisällöstä. Hks-teksti vastaa jo aiemmin lausuttavana olleen lain sisältöä kalastuksen osalta.

-Esitykset ovat perusteltuja.
+Karttateknisestä virheestä johtunut rajoitusvyöhykerasteri poistetaan Läpikannansaaresta.
Suunnitelman lukuun 8.5 kirjataan seuraava teksti:
"Luonnonsuojelun, asukkaiden viihtyvyyden, veneilyn turvallisuuden ja luonnonrauhan säilymisen kannalta Heinäveden reitin välille Säynämö–Pilppa olisi perusteltua asettaa vesiliikenteen nopeusrajoitus."

**HKS:N KOHTA,
LAUSUJA JA EHDOTUS****METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI
SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA****MUU PALAUTE****Osmo Asikainen**

Esitän, että MH ei seuraavana vuonna enää laskisi norppia, vaan laskennan toteuttaisi Rkkl, joilla on varmasti tuntemusta ja paikallisuutta asiassa.

Leena Vlasoff

Suunnitelmassa esitetty uusi retkeilyreitti Vaajasalon eteläkärkeen on erittäin hyvä asia; reitin voisi ulottaa myös Ukonvuoren kalliomaalauksille saakka. Heinäveden kunnan tekemältä Pyylinpolulta voisi Ruokovirran rannan kohdalta tehdä sillan ja yhdyspolun Mäntysalon saareen ja sieltä edelleen Mäntysalon luontopolulle; näin syntyisi kattava polkuverkosto koko puiston alueelle ja Pyylinpolun varrella sijaitseva autiotupa saunoineen saataisiin palvelemaan myös kansallispuiston käyttäjiä. Koloveden kansallispuisto on ehdolla Delos-kohteeksi. Delos-kohteissa korostuvat luonnonarvojen rinnalla myös kulttuuriarvot. Tällä perusteella kansallispuiston alueella pitää tuoda myös ihmisiin liittyvä historia paremmin esiin ja käyttäjien saavutettaviin merkitsemällä nähtävyysohteiksi mm. Kampukkalahden sota-aikaisen kämpän kivirauniot, tervanpolttoon liittyvät paikat, savottahistoriaan liittyvät paikat esim. Kämpälähdessä ja esihistorialliset kohteet jne. Kävijälaskentojen mukaan ulko-maalaisten osuus kokonaiskävijämäärästä on neljäsnes. Puiston alueella kaikki opasteet ovat kuitenkin vain suomeksi. Ensisijaisen tärkeää onkin saada puistoon opasteet vähintään englanniksi. Heinävesi, jossa on Savonlinnan lisäksi ainoa ympäri-vuotinen matkailuinfo, on merkittävä matkailijoiden sisääntuloväylä. Tämän vuoksi opastusta puistoon Heinäveden suunnasta tulisi parantaa. Kunnolliset opasteet etäisyysmerkintöineen jo Heinäveden kirkolta sekä Enonkoskelle menevän tien 471 risteyksessä ovat tarpeen. Hks:ssa puiston matkailullinen kehittäminen näyttää painottuvan puiston eteläosiin. Kuitenkin Heinäveden suunnalla liikkuu vuosittain kymmeniätuhansia matkailijoita, joten olisi suotavaa, että Metsähallitus tekee myös Heinävedelle infopisteen, johon on yhdistetty Kermajärvestä kertova samantapainen näyttely kuin Enonkosken luontotuvalla on. Yksi mahdollinen paikka tälle luontotuvalla on jo aiemminkin esillä ollut kirkonkylän satama.

-Esitys ei kuulu varsinaisesti hoito- ja käyttösuunnitelman piiriin. Metsähallitus vastaa mm. saimaannorpan kannanseurannasta, mihin kuuluvat myös vuotuiset pesä- ja poikaslaskennat.
+Ei toimenpiteitä.

-Suunnitelmassa esitetään ensisijaisesti Koloveden päiväpatikointimahdollisuuksien kehittämistä. Päiväpatikoijat ovat kohderyhmä, joka hyödyntää esimerkiksi vaellusharrastajia huomattavasti enemmän myös kansallispuiston lähialueen majoitus-, ravitsemus- ja muita palveluita ja jättää näin ollen rahaa paikallistalouteen. Kirkkoranta–Nahkiassalo–Vaajasalo-alueelle esitetään suunnitelmassa noin 13 km uutta polkua, mikä yhdistää edellä mainitut alueet toisiinsa ja muodostaa alueelle yhtenäisen 16–17 km:n polkuverkoston. Keskiverto-patikoijalle koko matkan taivaltaminen pääosin haastavissa Koloveden maastoissa on 1–1,5 päivän taival; esim. lapsiperheille tai hieman heikommille liikkujille 1,5–2 päivän ponnistus. Nykytilanteeseen verrattuna suunnitelma mahdollistaa siis polkuverkoston huomattavan kehittämisen. Vaajasalon eteläosaan esitetyn reitin varrella sijaitsee myös kansallispuiston näyttävän näköalapaikka Valkealammen rannalla. Tämä lisää huomattavasti reitin kiinnostavuutta. Veto-voimaista patikkavaellusharrastajan kohdetta Kolovedestä olisi vaikeaa tehdä, vaikka reitistöä laajennettaisiin koko Vaajasalon ja Mäntysalon alueelle. Alueen erittäin haastavien maastojen vuoksi reittien odotettavissa oleva käyttöaste suhteessa sen toteuttamisen kustannuksiin jäisi alhaiseksi. Vaajasalon keski- ja pohjoisosat muodostavat myös puiston arvokkaimman vanhan metsän lajien ja luontotyyppien kokonaisuuden, minkä vuoksi alue on perusteltua jättää syrjävyöhykkeeksi. Kulttuuri-kohteiden osalta lukuun 5.2.3 on kirjattu: "Suunnittelualan kulttuuriarvoja tuodaan esille opastusviestinnässä. Kulttuurihistorian kautta korostetaan mahdollisuuksia hyödyntää aluetta virkistyskäytössä ja elinkeinotoiminnassa luonnon- ja kulttuuriarvojen kannalta kestäväällä tavalla." Tämä tarkoittaa käytännössä kulttuurikohteiden tarkoituksenmukaista esittelyä ja yritysten kanssa tehtävää yhteistyötä kohteiden matkailullisessa hyödyntämisessä. Puiston alueella on myös englanninkielisiä opasteita. Vieraskielisen opastuksen lisäämiselle voi jatkossa olla entistä enemmän tarpeita, joita tarkastellaan myöhemmin yksityiskohtaisemman opastusviestintäsuunnittelun yhteydessä. Tienvarsiopestusta Heinäveden suunnasta olisi syytä parantaa; opasteiden saaminen on riippuvainen Tiehallinnon ohjeistuksesta ja kannasta asiaan. Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa uusien infopisteiden perustaminen suunnitelmakaudella ei ole realistista. Enonkoskella sijaitsevasta Koloveden luontotuvasta halutaan pitää kiinni. Yhteistyö paikallisen 4H-yhdistyksen kanssa on tältä osin avainasemassa.
+Lukuun 6.2 lisätään maininta: "Koloveden saavutettavuuden kannalta on olemassa tarve tienvarsiopestuksen parantamiseen Heinävesi–Sappu-välillä."

HKS:N KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS**METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI JA
AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA****MUU PALAUTE****Harri Nykänen**

Hoito- ja käyttösuunnitelman rasiiteena on yksipuolisuus. Suunnitelmassa ei ole arvioitu sen haittoja ja hyötyjä paikallisille asukkaille ja vapaa-ajan asukkaille. Lähtökohtana on ollut liiallisesti, vaikka sinänsä tärkeä, norpan suojelu. Tavoitteista kannatettavia ovat alkuperäisen luonnon, sen kasvillisuuden ja eläimistön suojelu, kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden suojelu, norpan suojelu ja alueen virkistyskäyttö. Keinovalikoimasta on pakko olla myös eri mieltä. Voitaisiko tavoitteisiin lisätä: Paikallisten asukkaiden luonnonsuojelun myönteisyyden varmistaminen? Koloveden alueella arvioidaan olevan noin 16 000 matkailuvuorokautta. Mikäli paikallisilla asukkailla (lasken heihin myös vapaa-ajan asukkaat) olisi alueella vapaa liikkumisoikeus, käyntejä norppa-alueella olisi todennäköisesti vain muutama sata vuodessa. Heidänkin osaltaan voidaan liikkuminen kieltää suunnitelmassa esitetyllä tavalla norpan suojelun perusteella 1.4.–30.6. On kohtuutonta, että paikalliset asukkaat eivät voi talvella hiihtää Mäntysalon Vetokannan kolmen sadan metrin kannaksen kautta Kotavedelle. Kohtuutonta määräystä ei kunnioiteta. Pienen Koloveden vapaa-ajanasukkaille myönnetään poikkeuslupa liikkua moottoriveneellä mökin ja Koukunpolven laivareitin välisellä alueella. Veneet voidaan erikseen merkitä ja lupa voidaan erikseen perustellen hakea. Nykyinen kieltä johtaa kohtuuttoman "lain" jatkuvaan rikkomiseen. Mikäli 1990-luvulla olisi osoitettu käytännönläheisen elämän tuntemusta eikä olisi suunniteltu luonnonsuojelijoiden "reservaattia", poikkeuslupa olisi myönnetty ainakin 1.7. jälkeiselle ajalle, koska moottorivenekieltoa ei voida perustella kuuteilla eikä Pienellä Kolovedellä norpan suojelullakaan. (Kokemukseni ovat yli kuuden vuosikymmenen ajalta.) Ehdotan, että luonnonsuojelijoilta ja -tutkijoilta (ja norppakuvaajalta) kielletään moottoriajoneuvoilla ajaminen 1.4.–15.5. Ehdotustani perustelen sillä, että hydrokopteri ja moottorikelkka eivät sovi norppa-alueella liikkumiseen, koska se häiritsee norpan synnytystä ja hydrokopteri myös paikallisia asukkaita. Norpan laskenta voidaan organisoida Koloveden alueella siten, että määritellään laskentavastuualueet. Joidenkin alueiden norppalaskennasta vastaavat hiihtäen ja kävellen liikkuvat luonnonsuojelijat ja toisista alueista paikalliset kalastuskunnat, joiden edustajat tuntevat jokaisen norpan pesän. Verkkokalastus voidaan kieltää koko suunnitellulla alueella 1.4.–30.6., mutta siitä kalastusosakaskuntien kanssa sopien. Kanootti- ym. retkeilijöiltä voidaan kansainväliseen tapaan periä Koloveden alueella retkeiltäessä esimerkiksi kymmenen euron vuorokausimaksu. Näin kertyvät rahat voitaisiin käyttää alueen kalakannan hoitoon niillä alueilla, joilla kalastusosakaskunnat ovat suostuneet verkkokalastuskieltoon mainittuna aikana.

-Suunnitelman vaikutuksia, haittoja ja hyötyjä alueen eri käyttäjäryhmille on arvioitu luvussa 15. Mäntysalon Vetokannan talviaikainen käyttö on ongelmallista johtuen Vetokannan läheisyydessä sijaitsevista saimaannorpan pesimäludoista. Ongelma Pieneltä Kolovedeltä Koukunpolven laivareitille pääsyssä on huomioitu ja syytä kirjata suunnitelmaan. Norppalaskennassa käytettävien menetelmien osalta palaute välitetään laskennasta vastaaville tahoille. Kevätaikaisista verkkokalastusrajoituksista pyritään saamaan vapaaehtoisten sopimusten avulla mahdollisimman kattavia myös Koloveden alueella. Toimintatapa, jossa esim. melojilta kerättäisiin rahaa siirrettäväksi vesialueen kalakantojen hoitoon, ei olisi toimintatapana alueen käyttäjiä tasapuolisesti kohteleva eikä näin ollen toteuttamiskelpoinen.
+Suunnitelman lukuun 8.5 **Moottoriveneily**-kohtaan lisätään maininta:
"Eräiden kiinteistönomistajien mukaan moottoriveneilykielto vaikeuttaa paikallisten liikkumista Pienen Koloveden halki Heinäveden reitille, mihin olisi hyvä löytää tyydyttävä ratkaisu. Moottoriveneilykiellon osalta on syytä kiinnittää huomiota siihen, että kieltä ei koske melutasoltaan alhaisia moottoreita."

17.2.2010

YM 2/5741/2010

Metsähallitus

METSÄHALLITUS

23.02.2010

MH 5934/623/2009

Viite
Hänvisning

Metsähallituksen kirje Dnro 5934/623/2010, 31.12.2009

Asia
Ärende

Koloveden kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistaminen

Metsähallitus on 31.12.2009 lähettänyt viitekohdan saatekirjeellä ympäristöministeriölle Koloveden kansallispuiston suunnittelualan hoito- ja käyttösuunnitelman luonnonsuojelulain (1096/1996) 19 §:n mukaista vahvistamista varten. Suunnitelmasta on luonnosvaiheessa pyydetty tarpeelliset lausunnot, joiden perusteella se on viimeistelyministeriöön vahvistettavaksi tullessaan muotoon. Ympäristöministeriölle on suunnitelman valmisteluprosessin kuluessa esitelty suunnitteluperiaatteita. Ministeriöllä on myös ollut mahdollisuus tutustua suunnitelmasta annettuihin lausuntoihin. Metsähallituksen laatima Koloveden kansallispuiston suunnittelualan hoito- ja käyttösuunnitelma perustuu riittäviin luontoinventointeihin ja muihin perustietoihin, osallisuuteen ja vaikutusten arviointiin.

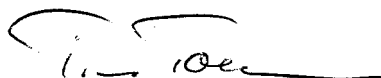
Koloveden kansallispuiston suunnitteluala kattaa myös Kolovesi-Vaaluvirta-Pyttyselkä Natura 2000 -alueen (SCI FI00001), joka Etelä-Savon Natura 2000 -verkoston yleissuunnitelmassa on määritelty kiireelliseksi suunnittelukohteeksi. Koloveden kansallispuiston suunnittelualan hoito- ja käyttösuunnitelma toimii soveltuvin osin ohjeena mainitun Natura-alueen hoidossa ja käytössä ja on näin ollen luontodirektiivin (92/43/ETY) tarkoittama Natura-alueen käyttösuunnitelma.

Koloveden kansallispuiston suunnittelualan käytön ja hoidon ratkaisuisissa korostuu puiston rooli saimaannorpan (*Phoca hispida saimensis*) suojelukentässä. Koloveden saimaannorppakannan tiheys suhteessa vesipinta-alaan on Saimaan suurin ja vastaa todennäköisesti hyvin lajin luontaista tiheyttä. Kolovedellä elää noin 20-30 norppaa eli noin 10 % saimaannorppakannasta. Euroopan yhteisöllä on erityinen vastuu saimaannorpan suojelusta sen luontaisella levinneisyysalueella. Saimaannorppa on luontodirektiivin liitteen II mukainen, yhteisön alueella ensisijaisesti suojeltava laji, jonka suojelemiseksi on ositettava erityisen suojelutoimien alueita (Natura 2000 -alueita). Saimaannorppa on myös luontodirektiivin liitteen IV (a) mukainen laji, joka edellyttää tiukkaa suojelua. Sen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain 49 §:n mukaisesti kielletty. Saimaannorppa on lisäksi kansallisesti erittäin uhanalainen (EN) laji ja luonnonsuojelulain 47 §:n tarkoittama erityisesti suojeltava laji. Kansainvälisessä uhanalaisluokituksessa (IUCN) saimaannorppa on luokiteltu äärimmäisen uhanalaiseksi (CR) lajiksi.

Suunnitelmasta on tehty luonnonsuojelulain 65 §:ssä tarkoitettu Natura-arviointi ekologisten vaikutusten arvioinnin yhteydessä. Näiden arviointien mukaan hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetyt toimet vaikuttavat myönteisesti alueen luonnonoloihin. Siten suunnitelman toimeenpano ei merkittävästi heikennä niiden lajien elinoloja tai niiden luontotyyppien edustavuutta, joiden perusteella Koloveden kansallispuiston suunnittelualue on liitetty Suomen Natura 2000 -verkostoon. Ministeriö katsoo, että suunnitelmassa esitetyt arviot hoito- ja käyttösuunnitelman vaikutuksista Natura-alueeseen perustuvat riittävään tietoon.

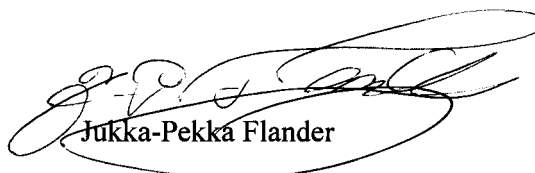
Metsähallituksen laatima ehdotus Koloveden kansallispuiston suunnittelualueen hoito- ja käyttösuunnitelmaksi täyttää tehtävänsä sekä Koloveden kansallispuiston että sitä laajemmän Natura 2000 -alueen hoitoa ja käyttöä ohjaavana asiakirjana. Toteutuessaan suunnitelma edistää Koloveden kansallispuiston perustamislain (167/1990) 1 §:ssä säädettyjen perustamistavoitteiden saavuttamista. Ympäristöministeriö pitää hyvänä, että suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden – erityisesti vyöhykejaon – keskeisenä lähtökohtana on ollut Koloveden roolin tunnistaminen ja sen vahvistaminen osana saimaannorpan suojelun edistämisen toimenpidekokonaisuutta. Ympäristöministeriö vahvistaa suunnitelman sellaisenaan niiltä osin kuin se koskee Koloveden kansallispuiston hoitoa ja käyttöä. Lisäksi ministeriö katsoo, että valtioneuvoston päätös Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkoston Suomen ehdotuksen hyväksymisestä on syytä lisätä kirjallisiin lähteisiin.

Ylijohtaja

Timo Tanninen

Ympäristöneuvos

Jukka-Pekka Flander

TIEDOKSI

Maa- ja metsätalousministeriö
 Etelä-Savon ELY-keskus
 Etelä-Savon liitto
 Museovirasto
 Savonlinnan kaupunki
 Enonkosken kunta
 Heinäveden kunta
 Suomen luonnonsuojeluliitto/
 Etelä-Savon luonnonsuojelupiiri

Uusimmat Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisut

Sarja A

- No 187 Rantala, O. & Haanpää, M. (toim.) 2010: Luontolomia kaupunkikohteessa – luontomatkailun kehittäminen Rovaniemellä. 69 s.
- No 188 Haanpää, M. & Rantala, O. (toim.) 2010: Vieraskirjat palvelujen kehittämisen välineenä – ulkomaiset matkailijat Urho Kekkosen kansallispuistossa. 66 s.
- No 189 Natalia Milovidova, Nadezhda Alexeeva, Natalia Lentsman and Arja Halinen (ed.) 2010: Assessment of the management state and needs of regional protected areas in the North-West Russia (Arkhangelsk Region, Vologda Region, Leningrad Region, Murmansk Region, Republic of Karelia, St. Petersburg). 112 s.
- No 190 Наталья Миловидова, Надежда Алексеева и, Наталия Ленцман Арья Халинен (ред.) 2010: Оценка состояния управления и потребностей региональных особо охраняемых природных территорий на Северо-Западе России (Архангельская Область, Вологодская Область, Ленинградская Область, Мурманская Область, Республика Карелия, Санкт-Петербург). 114 s.
- No 191 Marika Yliniva ja Essi Keskinen 2010: Perämeren kansallispuiston vesimakrofytyt - peruskartoitus ja näytteenottomenetelmien vertailu

Sarja B

- No 144 Hyttinen, R. & Kortelainen, T. 2010: Pyhätunturin luontokeskuksen asiakastutkimus 2008. 48 s.
- No 145 Airaksinen, S. & Kuusiniva, M. 2010: Syötteen luontokeskuksen asiakastutkimus 2008–2009. 39 s.
- No 146 von Boehm, A. 2010: Nuuksion kansallispuiston kävijätutkimus 2009–2010. 60 s.

Sarja C

- No 74 Metsähallitus 2010: Saarijärven aarnialueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 45 s.
- No 75 Metsähallitus 2010: Vorlokin Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 48 s.
- No 79 Metsähallitus 2010: Aatsinki-Onkamon, Peuratunturin ja Suksenpaistama-Miehinkävaaran Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma. 61 s.
- No 80 Metsähallitus 2010: Kolvananuuro ja lähialueet Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 77 s.
- No 82 Metsähallitus 2010: Metsäkylän Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma 2009–2018. 41 s.
- No 85 Kyöstilä, M., Erkkonen, J., Sulkava, P. & Lohiniva, S. 2010: Pallas–Yllästunturin kansallispuiston luontomatkailusuunnitelma. 82 s.
- No 86 Pulkkinen, P., Partanen, T., Kiiskinen, A. & Laakkonen, M. 2010: Pallas–Yllästunturin kansallispuiston kalavesien hoito- ja käyttösuunnitelma. 40 s.

ISSN 1796-2943
ISBN 978-952-446-793-3 (nidottu)
ISBN 978-952-446-794-0 (pdf)

www.metsa.fi/hks